

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KÜLTÜREL FARKLILIKLARIN TEKNOLOJİ
KABULÜNE ETKİSİ: ANAMUR BELEDİYESİ
ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Çağrı YİĞİT

Yüksek Lisans Tezi

TEKNOLOJİ VE BİLGİ YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Programı

HAZİRAN 2023

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEKNOLOJİ VE BİLGİ YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

KÜLTÜREL FARKLILIKLARIN TEKNOLOJİ KABULÜNE
ETKİSİ: ANAMUR BELEDİYESİ ÇALIŞANLARI ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA

Tez Yazarı

Çağrı YİĞİT

Danışman

Doç. Dr. Hasan UZUN

HAZİRAN 2023

ELAZIĞ

BEYAN

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “KÜLTÜREL FARKLILIKLARIN TEKNOLOJİ KABULÜNE ETKİSİ: ANAMUR BELEDİYESİ ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA” Başlıklı Yüksek Lisans Tezi’nin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı beyan ederim.

07.07.2023

Çağrı YİĞİT

ÖN SÖZ

Erol Güngör'e göre kültür kısaca değerler ve inançlar sistemi olarak nitelendirilmiştir (Güngör, 1989, s. 35). Geçmişte belli bir coğrafi mek n içerisinde bulunan bireyler ortak bazı değer yargıları ve inanç sistemlerine sahip idi. Ancak küreselleşen dünyada bilgi iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler dünyayı küçük bir köy haline getirmiş McLuhan'ın da ifade ettiği gibi dünya global bir köy haline gelmiştir (McLuhan & Powers, 2020). Böylece aynı coğrafi mekanlardan ziyade şirket, örgüt ve kurum gibi dar alanlarda birbirinden farklı kültür düzeylerine sahip bireyler ortaya çıkmıştır. Bu durum farklılıkların yönetimini içeren yeni bir yönetim stratejisine ihtiya ı doğurmuştur.

Bununla birlikte kültür olgusu davranışsal birçok kalıbı yönlendiren bir araçtır. Yapılan birçok araştırma göstermiştir ki kültürel olarak farklı bireylerin olay ve süreçler içerisinde birbirinden farklı tercih ve yönelimlerde bulunmaktadır. Bu durum farklılıkların yönetimini içeren yeni bir yönetim stratejisine ihtiya ı doğurmuştur. Bununla birlikte kültür olgusu davranışsal birçok kalıbı yönlendiren bir araçtır. Öyle ki kültürel olarak farklı bireyler olay ve süreçler içerisinde birbirinden farklı tercih ve yönelimlerde bulunabilmektedir.

Teknoloji kullanımı gerek özel sektör gerekse kamu için maliyet, zaman, kalite gibi pek çok avantaj sağlamaktadır. Her geçen gün artan rekabet ortamı ve toplumun hizmet beklentisi kurum ve kuruluşların teknolojiyi etkin kullanımını gerekli kılmaktadır. Teknoloji kullanımı üretim ve hizmetlerde insan faktörünün etkisini önemli ölçüde azaltsa da makine ve bilgisayar tabanlı sistemlerin kullanıcısı yine insan olarak kalmıştır. Bu doğrultuda bireyin teknolojiye olan tutumunun incelenmesi konusu önem kazanmıştır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki bireyin teknolojiye olan tutumu kültür, teknoloji kaygı düzeyi, yeni teknolojileri kullanma isteği gibi pek çok faktörden etkilenmektedir. Bu yüzden teknoloji ile kültür ilişkisinin incelenmesi oldukça önem arz etmektedir. Teknoloji kabulü ve kültür ilişkisinin son derece önemli olduğu günümüzde yerli araştırmacılar tarafından konu ile ilgili olan araştırmaların sayısı yetersiz kalmaktadır. Yeni teknolojileri kullanacak olan işletme, örgüt, kurum ve kuruluşların strateji belirleyicileri bünyesinde bulunan çalışan bireylerin kültürel özelliklerini göz önünde bulundurmalarını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle çalışmada kültürel farklılıkların teknoloji kabulüne etkisi bir yerel yönetim birimi olan Anamur Belediyesi  alışanları üzerine yapılan anket ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle yapmış olduğum çalışmanın literatüre katkı sağlamasını ve araştırmacılara örnek olması öngörülmektedir.

Yüksek lisans eğitimim süresince  ğrencisi olmaktan onur duyduğum tez çalışmamı hazırlarken bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren, kendisine her ihtiyaç duyduğumda değerli vakitlerini tereddüt etmeden ayıran, araştırmalarımı yaparken El ziz dışında olmam dolayısıyla uzaktan da olsa tezime verimli ve etkin bir şekilde danışmanlık yapan danışman hocam Doç. Dr. Hasan UZUN'a akademik hayatım boyunca asla unutmayacağım değerli bilgilerini benim paylaştığı için teşekkür eder ve saygılar sunarım.

Yükseköğretim hayatım boyunca gerek lisans gerekse lisansüstü eğitim sürecinde desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Doç. Dr. Murat AYGEN hocama da teşekkür ederim.

Anket çalışmam için alınacak izinler konusunda bana yardımcı olan 21.Dönem Mersin Milletvekili Anamur Belediye Başkanı Sn. Hidayet KILINÇ'a, Belediye Başkan yardımcıları Mahmut KARA, Ahmet  ET N, Türkan KASAP ğLU, Mehmet TUğRUL'a da teşekkür ederim.

Bu zorlu süreçte maddi ve manevi her konuda yanımda olan değerli büyüğüm Koray FOLYAOğLU'na, uzakta olmam dolayısıyla vakit ayırıp okul ile ilgili her işlemime koşan ev arkadaşım kıymetli dostum Kemalettin KARA'ya, yorgun ve bitkin düştüğümde beni motive edip olumlu bir şekilde yönlendiren kıymetli arkadaşlarım Elifnur KARATAğ, Fethiye TUNÇ, Serdal ÇAKIR, şamil ÇABUK ve Hakkı İMDAT'a da teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatım boyunca beni her alanda destekleyen, maddi ve manevi anlamda her zaman yanımda olan, her türlü fedakarlığa katlanan, başarılarımda önemli role sahip aileme de teşekkürlerin en özelini ediyorum.

Ayrıca tez çalışmama yazılı izin (olur) veren Anamur Belediye'sine ve çalışmama gönüllü olarak katılım sağlayan Anamur Belediyesi personellerine de minnettar olduğumu bildiririm.

Çalışmalar Etik Kurulunun .../.../20... tarih ve sayılı izni ile gerçekleştirilmiştir.

Çağrı YİĞİT
ELAZIĞ 2023

İÇİNDEKİLER

BEYAN	I
ÖN SÖZ	II
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
TABLolar LİSTESİ	IX
EKLER LİSTESİ.....	XI
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	XII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Problemi.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Literatür Özeti.....	4
2. KÜLTÜR KAVRAMININ KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	8
2.1. Kültür Kavramı	8
2.1.1. Kültür Tanımları.....	9
2.1.2. Kültürü Oluşturan Temel Unsurlar	11
2.1.2.1. Dil.....	12
2.1.2.2. Din ve İnançlar	12
2.1.2.3. Semboller	12
2.1.2.4. Yazı	13
2.1.2.5. Örf, Adet ve Gelenekler	13
2.2. Kültür Çeşitleri	14
2.2.1. Genel Kültür.....	14
2.2.2. Alt Kültür	14
2.2.3. Maddi-Manevi Kültür	14
2.2.4. Popüler Kültür-Kitle Kültürü	15
2.2.5. Öğrenme Süreçlerine Göre Kültür	15
2.3. Kültürel Boyutların Farklılıkları ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	16
2.3.1. Edward T. Hall Tarafından Ortaya Atılan Zaman Uyarlaması Teorisi	16
2.3.2. Geert Hofstede Tarafından Ortaya Atılan Kültürel Boyutlar Teorisi	17
2.3.2.1. Güç Mesafesi.....	18
2.3.2.2. Bireycilik – Çoğulculuk	20
2.3.2.3. Erillik/Dışillik.....	21
2.3.2.4. Uzun / Kısa Dönem Oryantasyon.....	22
2.3.2.5. Belirsizlikten Kaçınma	23
2.3.3. Robert J. House v.d'nin GLOBE Projesi	24
2.3.4. Gannon'un Metaforları.....	24
2.3.5. Shalom H. Schwartz'ın Kültürel Değerleri	25
2.4. Kültürel Farklılıkların Sonuçları	26
2.4.1. Kültürel Farklılıkların Olası Pozitif Sonuçları	26
2.4.2. Kültürel Farklılıkların Olası Negatif Sonuçları	27

3. TEKNOLOJİ KAVRAMI VE TEKNOLOJİ KABULÜNÜN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	29
3.1. Teknoloji Kavramı	29
3.2. Teknolojinin Önemi	30
3.2.1. Teknolojinin Olumlu Etkileri	30
3.2.2. Teknolojinin Olumsuz Etkileri	31
3.3. Teknoloji Kabulü	32
3.3.1. Gerekçeli Eylem Teorisi (Theory of Reasoned Action)	32
3.3.2. Planlı Davranış Teorisi	34
3.3.3. Yeniliğin Yayılımı Kuramı (Innovation Diffusion Theory)	36
3.3.4. Teknoloji Kabul Modeli (Technology Acceptance Model)	37
3.3.4.1. Algılanan Fayda	39
3.3.4.2. Algılanan Kullanım Kolaylığı	40
3.3.4.3. Davranışsal Niyetler	41
3.3.4.4. Teknoloji Kabul Modeli Kullanılan Çalışmalar	41
3.3.4.5. Teknoloji Kabul Modeline Getirilen Eleştiriler	43
3.4. Teknolojiye Hazır Olma	44
3.4.1. İyimserlik	45
3.4.2. Yenilikçilik	45
3.4.3. Rahatsızlık	46
3.4.4. Güvensizlik	46
3.5. Teknolojiye Hazır Olma ile İlgili Yapılan Çalışmalar	47
4. YÖNTEM	50
4.1. Araştırma Değişkenleri ve Hipotezleri	50
4.1.1. Araştırma Değişkenleri	50
4.1.2. Araştırma Hipotezleri	50
4.2. Araştırma Modeli	52
4.3. Araştırma Evreni ve Örneklemi	53
4.4. Veri Toplama ve Verilerin Analizi	53
5. BULGULAR	55
5.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri ve Ölçek Ortalamalarına İlişkin Bulgular	55
5.2. Katılımcıların Kültür Ölçeği ve Alt Boyutları ile Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	56
5.3. Katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ve Alt Boyutları ile Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	63
5.4. Katılımcıların Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği ve Alt Boyutları İle Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	67
6. SONUÇ	75
KAYNAKLAR	78
EKLER	83
ÖZ GEÇMİŞ	

ÖZET
KÜLTÜREL FARKLILIKLARIN TEKNOLOJİ KABULÜNE ETKİSİ: ANAMUR
BELEDİYESİ ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Çağrı YİĞİT
Yüksek Lisans Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimleri Enstitüsü
TEKNOLOJİ VE BİLGİ YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Programı
Haziran 2023, Sayfa: XII+90

Bu çalışmada, kültürel farklılıkların teknoloji kabulü üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Kültürel farklılıkların tespitinde Geert Hofstede tarafından geliştirilen ‘‘Ulusal Kültür Boyutları’’ temel ölçek olarak kullanılmıştır. Bireylerin teknolojiye yönelik tutumları ise Parasuraman ve Colby tarafından geliştirilen ve 4 alt boyuttan oluşan teknolojiye hazır olma indeksi, Damerji ve Salimi tarafından hazırlanan tek alt boyuttan oluşan yapay zekâ teknoloji benimseme ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın uygulaması gönüllü 106 Anamur Belediyesi çalışanı ile yapılmıştır. Araştırma gurubuna kültürel boyut ve teknoloji kabulüne yönelik literatürden maddelerin bulunduğu bir anket uygulanmıştır. Katılımcıların önceden hazırlanmış anket formuna yönelik katılım dereceleri 5’li likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 22.0 ve AMONS 21.0 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Analiz aşamasında güvenilirlik ve geçerlilik analizleri yapılmıştır. Ardından, yapısal eşitlik modeli ile araştırma modeli test edilmiştir. Teknoloji kabul modeline etki eden Kültür ölçeği ve Teknolojiye Hazır Olma Ölçeğinin çoklu regresyon analizinde Teknolojiye Hazır Olma Ölçeğinin teknoloji kabulünü % 44.1 oranında açıkladığı bulundu ve modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Araştırma sonucunda bireylerin kültürel özelliklerinin teknoloji kabul düzeylerini kısmen etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma hipotezleri ile sonuçlar kontrol edildiğinde tahmin edilenin dışında birtakım sonuçlara da ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak yeni teknolojileri kullanacak olan işletme ve kurumların bünyesinde bulunan çalışanların kültürel farklılıklarına dikkat etmesi gerektiği hususunda önerilerde bulunularak çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültürel Farklılık, Hofstede, Teknoloji, Teknoloji Kabul Modeli, Anamur Belediyesi Çalışanları

ABSTRACT

the Effect Of Cultural Differences on Technology Accaptance: a Research on Anamur Municipality Employees

Çağrı YİĞİT

MU Thesis

FIRAT UNIVERSITY

Graduate School of Social Sciences

TECHNOLOGY AND KNOWLEDGE MANAGEMENT

Technology and Knowledge Management Program

June 2023, Page: XII+90

In this study, the effect of cultural differences on technology acceptance was investigated. The "Dimensions of National Culture" developed by Geert Hofstede was used as the basic scale in the determination of cultural differences. Individuals' attitudes towards technology, on the other hand, the technology readiness index developed by Parasuraman and Colby and consisting of 4 sub-dimensions, and the artificial intelligence technology adoption scale consisting of a single sub-dimension prepared by Damerji and Salimi were used.

The application of the research was carried out with 106 volunteer Anamur Municipality employees. A questionnaire including items from the literature on cultural dimension and technology acceptance was applied to the research group. Participants' degree of participation in the pre-prepared questionnaire was evaluated with a 5-point Likert scale. The data obtained as a result of the research were analyzed through the SPSS 22.0 and AMONS 21.0 package program. During the analysis phase, reliability and validity analyzes were performed. Then, the research model was tested with the structural equation model. In the multiple regression analysis of the Culture scale and the Technology Readiness Scale, which affect the technology acceptance model, it was found that the Technology Readiness Scale explained the technology acceptance at a rate of 44.1% and the model was found to be significant.

As a result of the research, it was concluded that the cultural characteristics of the individuals partially affect the technology acceptance levels. When the results were checked with the research hypotheses, some results other than those expected were also obtained. Based on the results obtained, the study was completed by making suggestions that the employees of the enterprises and institutions that will use new technologies should pay attention to the cultural differences.

Keywords: Cultur , Cultural Differences, Hofstede, Technology, Technology Acceptance Model, Anamur Municipality Employees

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Gerekçeli Eylem Teorisi.....	33
Şekil 2. Planlı Davranış Teorisi.....	34
Şekil 3. Ayırıştırılmış Planlı Davranış Teorisi.....	35
Şekil 4. Yeniliği Yayılımı Kuramı	36
Şekil 5. Beş Tüketici Grubunun Normal Dağılım Eğrisi	37
Şekil 6. Teknoloji Kabul Modeli	39
Şekil 7. Niyet ile davranış arasındaki ilişkiyi araştıran araştırma bulguları	41
Şekil 8. Teknoloji Kabul Modeli Kullanılan Çalışmalar	42
Şekil 9. Teknoloji Kabul Modeli Kullanılan Çalışmalar	43
Şekil 10. Teknolojiye Hazır Olma Boyutları	44
Şekil 11. Araştırma Modeli	53

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Düşük / Yüksek Güç Aralığına Sahip Toplumlar Arasındaki Temel Farklar	19
Tablo 2. Bireyci ve Kolektivist Toplumlar Arasındaki Temel Farklar	21
Tablo 3. Eril ve Dişil Toplumlar Arasındaki Temel Farklar Kaynak:.....	22
Tablo 4. Zayıf ve Güçlü Belirsizlikten Kaçınan Toplumlar Arasındaki Temel Farklar.....	24
Tablo 5. Katılımcıların bazı sosyodemografik özelliklerine göre dağılımları.....	55
Tablo 6. Katılımcıların Hofstede Kültür Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı	56
Tablo 7. Katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı	56
Tablo 8. Katılımcıların Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı	56
Tablo 9. Katılımcıların yaşlarına göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı.....	57
Tablo 10. Katılımcıların cinsiyetlerine göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı.....	57
Tablo 11. Katılımcıların eğitim durumlarına göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı	57
Tablo 12. Katılımcıların gelirlerine göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı.....	57
Tablo 13. Katılımcıların yaşlarına göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı	58
Tablo 14. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı	58
Tablo 15. Katılımcıların eğitim durumlarına göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı	58
Tablo 16. Katılımcıların gelirlerine göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı	58
Tablo 17. Katılımcıların yaşlarına göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı.....	59
Tablo 18. Katılımcıların cinsiyetlerine göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı.....	59
Tablo 19. Katılımcıların eğitim durumlarına göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı.....	59
Tablo 20. Katılımcıların gelirlerine göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı	59
Tablo 21. Katılımcıların yaşlarına göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı	60
Tablo 22. Katılımcıların cinsiyetlerine göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı	60
Tablo 23. Katılımcıların eğitim durumlarına göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı ...	60
Tablo 24. Katılımcıların gelirlerine göre belirsizlikten kaçınma alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	60
Tablo 25. Katılımcıların yaşlarına göre kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	61
Tablo 26. Katılımcıların cinsiyetlerine göre kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı.....	61
Tablo 27. Katılımcıların eğitim durumlarına göre kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı.....	61
Tablo 28. Katılımcıların gelirlerine göre kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı.....	61
Tablo 29. Katılımcıların yaşlarına göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı	62
Tablo 30. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı	62
Tablo 31. Katılımcıların eğitim durumlarına göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı	62
Tablo 32. Katılımcıların gelirlerine göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı	62
Tablo 33. Katılımcıların yaşlarına göre yenilikçilik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	63
Tablo 34. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yenilikçilik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	63
Tablo 35. Katılımcıların eğitim durumlarına göre yenilikçilik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı ...	63
Tablo 36. Katılımcıların gelirlerine göre yenilikçilik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	63
Tablo 37. Katılımcıların yaşlarına göre iyimserlik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	64
Tablo 38. Katılımcıların cinsiyetlerine göre iyimserlik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	64
Tablo 39. Katılımcıların eğitim durumlarına göre iyimserlik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	64
Tablo 40. Katılımcıların gelirlerine göre iyimserlik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	64
Tablo 41. Katılımcıların yaşlarına göre rahatsızlık alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	65
Tablo 42. Katılımcıların cinsiyetlerine göre rahatsızlık alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	65

Tablo 43. Katılımcıların eğitim durumlarına göre rahatsızlık alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı....	65
Tablo 44. Katılımcıların gelirlerine göre rahatsızlık alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı	65
Tablo 45. Katılımcıların yaşlarına göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı	66
Tablo 46. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı.....	66
Tablo 47. Katılımcıların eğitim durumlarına göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı.....	66
Tablo 48. Katılımcıların gelirlerine göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı ..	66
Tablo 49. Katılımcıların yaşlarına göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı.....	67
Tablo 50. Katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı...	67
Tablo 51. Katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı.....	67
Tablo 52. Katılımcıların gelirlerine göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı.....	68
Tablo 53. Katılımcıların yaşlarına göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı.....	68
Tablo 54. Katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı.....	68
Tablo 55. Katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı....	69
Tablo 56. Katılımcıların gelirlerine göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı	69
Tablo 57. Katılımcıların yaşlarına göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı	69
Tablo 58. Katılımcıların cinsiyetlerine göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı	69
Tablo 59. Katılımcıların eğitim durumlarına göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı	70
Tablo 60. Katılımcıların gelirlerine göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı	70
Tablo 61. Katılımcıların yaşlarına göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı	70
Tablo 62. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı.....	71
Tablo 63. Katılımcıların eğitim durumlarına göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı.....	71
Tablo 64. Katılımcıların gelirlerine göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı ..	71
Tablo 65. Katılımcıların Kültür Ölçeği ve alt boyutları ile Teknoloji Kabul Modeli ve alt boyutları arasındaki korelasyon	72
Tablo 67. Katılımcıların Kültür Ölçeği ve alt boyutları ile Teknolojiye Hazır Olma ve alt boyutları arasındaki korelasyon	74
Tablo 68. Kültür Ölçeği ve Teknolojiye Hazır Olma Ölçeğinin Teknoloji Kabul Modelini yordama durumu.....	74

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Anket Formu.....	83
Ek 2. Etik Kurul Kararı.....	88
Ek 3. Anket İzni	90

SİMGELER ve KISALTMALAR

Kısaltmalar

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
APDT	: Ayrıştırılmış Planlı Davranış Teorisi
BT	: Bilgi Teknolojileri
IBM	: International Business Machines (Uluslararası İş Makineleri)
IoT	: Nesnelerin İnterneti
SPSS	: Statistical Package For The Social Science
TAM	: Technology Acceptance Model (Teknoloji Kabul Modeli)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TR	: Technology Readiness (Teknolojiye Hazır Olma)
TRI	: Technology Readiness Index (Teknoloji Hazırlık Endeksi)

1. GİRİŞ

Geçmişte gündelik hayattaki faaliyetleri idame etmek için teknik araçların ve teknolojinin yetersiz olması toplumsal bir iş bölümünü gerekli kılmakta ve böylece toplum içerisinde bulunan bireyler büyük ölçüde ortak değer yargılarına sahip olmaktadır. Ancak günümüzde bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ve küreselleşmenin etkisiyle dünya küçük bir köy haline gelmiş, bireyler toplumun bir ferdi olmaktan çıkarak kendi kültürel dünyalarını oluşturmuştur (McLuhan & Powers, 2020).

Maddi ve manevi unsurlarıyla çok yönlü bir kavram olan kültür bireylerin içinde bulunduğu toplumun örf ve adetlerini, alışkanlıklarını, sanatını, inançlarını ve ahlaki değerlerini yansıtan bir bütündür (Nişancı, 2012, s. 1281). Kavram olarak çok geniş ve karmaşık bir anlam içeren kültürün herkesi tatmin edecek bir tanımını ortaya koymak oldukça güç olsa da en genel tanımıyla öğrenilen ve paylaşılan ortak değer yargıları, inançlar ve davranış özellikleri olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle bir toplumun veya belirli bir grubun birbiriyle etkileşimlerinin nasıl olacağını ve yaptıkları işlerde nasıl bir yaklaşım sergileyeceğini belirleyen unsurlardır (Yeşil, 2012, s. 41).

Latince "Cultura" ya da "Colere" kelimesinden türetilen Fransız literatürüne "culture" olarak geçen kültür sözcüğü "tarım, toprağı ekip biçme, terbiye ve eğitim anlamlarına gelmektedir (Kaymak, 2019). Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise " "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin" olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2019)

Kültür kavramına ilk olarak "insanın yaşam tarzı" anlamı yüklenmiştir. Tanıma kaynak olarak gösterilen İngiliz Antropolog Edward B. Tylor'un yaptığı kültür tanımında toplumun üyesi konumunda olan insanın elde ettiği bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, gelenek, görenek ve diğer bütün alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün olarak tanımlanmıştır (Kaymak, 2019, s. 7).. Hofstede ise kültürün tanımını "Bir topluluğun üyelerini veya insan gruplarını diğerlerinden ayıran, kolektif bir zihinsel programlamadır" şeklinde tanımlamıştır (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2010, s. 9-10).

Günümüzde küreselleşmenin bir sonucu olarak farklı kültürlerin bir arada bulunması kaçınılmazdır. Böylece işletme, örgüt, kurum ve kuruluşlarda kısacası insanların kolektif olarak bulunduğu her yerde iş gören çeşitliliğinin ve çalışanlar arası kültürel farklılıkların artması ihtimalden öte bir gerçekliktir. Böylece farklı kültürlerden insanların etkileşimi günümüz dünyasının doğal bir parçası haline gelmiştir. Bu durumun pek çok avantajı ve dezavantajının olmasının yanında farklı kültürlerin etkileşiminin her geçen gün arttığı bir ortamda kültürel farklılıkların yönetimi işletme, örgüt, kurum ve kuruluşların önemli birer konusu haline gelmiştir. Kültürel farklılıklar söz konusu kuruluş için stratejik faydalar getirebileceği gibi bu durumun göz ardı edilmesi pek çok problemin ana kaynağı olabilmektedir. Bu açıdan kurum ve kuruluşların yaptığı stratejik hamlelerde kültürel farklılıkların göz önünde bulundurulması önemlidir.

Teknoloji kullanımı gerek özel sektör gerekse kamu için maliyet, zaman, kalite gibi pek çok avantaj sağlamaktadır. Her geçen gün artan rekabet ortamı ve toplumun hizmet beklentisi kurum ve kuruluşların teknolojiyi etkin kullanmasını gerekli kılmaktadır. Teknoloji kullanımı

üretim ve hizmetlerde çalışan sayısını büyük ölçüde azaltıp insan faktörünün etkisini daraltsa da makine ve cihazları kullanan çalışanlar yine insan olarak kalmıştır.

Bireyin teknolojiye karşı olan tutumu kültür, belirli teknolojilere karşı tutumlar, bireyin teknoloji kaygı düzeyi, yeni teknolojileri kullanma isteği gibi faktörlerden etkilenmektedir. Geert Hofstede yeni teknolojilerin benimsenmesi aşamasının kültürlere göre farklılık gösterdiğini ve bireylerin sahip oldukları kültürlere göre teknolojiye karşı davranış kalıplarının oluştuğu belirtmiştir (Yeşil, 2012). Bu açıdan teknolojinin kültüre uyma gerekliliği teknoloji geliştiricileri tarafından önemi fark edilmiş bir olgudur. Söz konusu durumun yeni teknolojileri kullanacak olan işletme, örgüt, kurum ve kuruluşların yöneticileri bünyesinde barındırdığı bireylerin kültürel özelliklerini göz önünde bulundurması önem arz etmektedir.

Alanyazın incelendiğinde bireylerin bilgi teknolojilerine karşı tutumlarını açıklamada pek çok model önerilmektedir. Bunlardan biri Fred D. Davis'in doktora tezinde önerdiği bilgisayar tabanlı bilgi sistemlerinde kullanıcı kabulünü test etmek ve geliştirmek için sunulan Teknoloji Kabul Modeli (TKM)'dir. Model zamanla diğer araştırmacılar tarafından eleştirilip modele yeni unsurlar eklenerek ortaya sunulsa da literatürde bireysel düzeyde teknoloji kabulünü araştıran en geçerli modellerden biri olarak süregelmiştir. Davis çalışmasında algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığını temel değişkenler olarak ele almış ve bu değişkenlerin bireylerin teknoloji kullanma düzeylerini etkilediğini öne sürmektedir (Davis, 1989).

Bilgi sistemleri araştırmalarında yaygın olarak kullanılan modellerden bir diğeri de Everett Rogers tarafından ortaya atılan Yeniliğin Yayılması Teorisidir. Rogers teorisinde yeniliğin algılanan özelliklerine işaret ederek belli bir kolektif yapı tarafından kabul edilmesi veya reddedilmesine ilişkin birtakım açıklamalar getirmiştir. Bu yönüyle teknolojiye uyum sağlama ve kullanma hakkında araştırmacılar tarafından yoğun olarak kullanılmıştır (Demir, 2006, s. 368).

DeLone ve McLean tarafından ortaya atılan Bilgi Sistemleri Başarı Modeli sistem kullanımı, kullanıcı memnuniyeti ve sistem başarısını açıklama ve tahmin etmede kullanılan etkili teoremlerden biridir. DeLone ve McLean'ın diğer araştırmacıların çalışmasına ilişkin yorumlarını da dikkate alarak daha sonra tekrardan güncelledikleri modelde altı bileşen bulunmaktadır. Bunlar sistem kalitesi, bilgi kalitesi, hizmet kalitesi, sistem kullanımı, kullanıcı memnuniyeti ve net faydadır (Kurt, 2016, s. 141).

Srite ve Karahanna 2006 yılında yaptıkları çalışmada Hofstede'nin kültürel boyutlar teorisini genişletilmiş teknoloji kabul modeline moderatör değişken olarak kullanmış ve model üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırmada kültürler arasında bir karşılaştırma yapılmamış kültürün toplumsal davranışlara etkisinden ziyade bireysel davranışlara etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları bireylerin sahip olduğu kültürel boyutların teknoloji kabulünü etkilediğini bulgulamıştır (Srite & Karahanna, 2006, s. 680-690)

Bu çalışmada kültürel farklılıkların teknoloji kabulüne etkisi bir yerel yönetim birimi olan Anamur Belediyesi çalışanları üzerinden incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışmamda kültürel boyutların farklılığında temel ölçek Geert Hofstede tarafından ortaya atılan kültürel boyutlar teorisi, (güç mesafesi endeksi, bireycilik/çoğulculuk, erillik/dışılık, belirsizlikten kaçınma, kısa/uzun dönem oryantasyon) olarak ele alınmıştır. Buradan hareketle teknolojiye hazır olma (yenilikçilik, iyimserlik, rahatsızlık, güvensizlik) ve teknoloji kabul modeli değişkenleri (algılanan kullanım kolaylığı, algılanan kullanışlılık ve davranışsal niyetler) ile kültürel farklılıklar arasındaki ilişkilerin incelenmiştir. Bunun için çalışmanın birinci bölümünde araştırma

problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıklarının verildiği bir giriş bölümü yapıldıktan sonra ikinci bölümde kültür kavramına değinilmiş ve Geert Hofstede'nin kültürel boyutlar teorisi açıklanmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise teknoloji kabul modeli ve teknolojiye hazır olma açıklanmıştır. Son olarak yöntem kısmı belirtilerek veriler analiz edilecek ve birtakım bulgulara ulaşmaya çalışılmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı kültürel farklılıkların teknolojiye yaklaşım açısından ne derece etkili olduğunu araştırmaktır. Bu bağlamda kültürel farklılıkların tespiti amacıyla Geert Hofstede tarafından geliştirilen ulusal kültür boyutları ele alınıp, kültürel olarak farklı bireylerin teknolojiye yaklaşımı teknoloji kabul modeli ve teknoloji hazır olma değişkenleri üzerinden incelenerek ve kültürel farklılıkların teknoloji kabulüne etkisi araştırılmaya çalışılmaktadır. Araştırma sürecinde çözüm aranacak sorular aşağıdaki gibidir.

- 1.Kültür boyutlarının teknolojiye hazır olma boyutları üzerinde bir etkisi var mıdır?
- 2.Teknolojiye hazır olma boyutlarının teknoloji kabul modeli üzerindeki ilişkisi nasıldır?
- 3.Kültür boyutları, teknolojiye hazır olma ve teknoloji kabul modeli arasındaki ilişkiler bütüncül olarak incelendiğinde yapısal olarak geçerli bir model ortaya koyulabilir mi?

1.2. Araştırmanın Problemi

21. yüzyılda teknoloji ve bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesi dünyayı küresel bir köy haline getirmiş ve kolektif yapıların kültürel olarak homojen bir yapıdan heterojen yapılara dönüştüğü görülmektedir. Böylece farklı kültürlerle ait bireylerin bir arada bulunması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu durum pek çok avantaj sağladığı gibi birçok dezavantajı da beraberinde getirebilmektedir. Farklı kültürlerin etkileşimin her geçen gün arttığı dünyada kültürel farklılıkların yönetimi işletme, örgüt, kurum ve kuruluşlar için önemsenen bir konu haline gelmiştir. Bu açıdan kurum ve kuruluşların yaptığı stratejik hamlelerde kültürel farklılıkların göz önünde bulundurulması önemlidir.

İnsana olan ihtiyacın azaldığı, birçok örgüt faaliyetinin makine ve yapay zekâ uygulamaları ile yapıldığı 21. Yüzyılda makine ve yapay zekâları yönlendiren bilgisayar tabanlı sistemleri kullanan yine insan olarak kalmıştır. Bireylerin teknolojiye karşı olan tutumlarının sahip oldukları kültürel boyutlara göre farklılık gösterdiği, bireylerin sahip oldukları kültürlerle göre teknolojiye karşı davranış kalıplarının oluştuğu bilinmektedir. Bu açıdan yeni teknolojileri kullanacak olan kolektif yapıların yöneticileri bünyesinde bulundurduğu bireylerin kültürel özelliklerini göz önünde bulundurarak strateji geliştirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmada;

1. Bireyin kültürel özelliklerinin teknoloji kabulü ve teknolojiye hazır olması üzerinde bir etkisi var mıdır?
2. Teknolojiye hazır olma boyutlarının teknoloji kabulü üzerinde nasıl bir etkisi vardır?
3. Kültür boyutları, teknolojiye hazır olma ve teknoloji kabul modeli değişkenleri arasındaki ilişkiler bütüncül olarak incelendiğinde yapısal olarak geçerli bir model ortaya koyulabilir mi? sorularına yanıt aranacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kültürel farklılıkların teknoloji kabulüne etkisi üzerindeki etkisi araştırılırken literatürde konu ile ilgili yabancı kaynaklara ulaşılsa da yerli kaynaklarda bu ilişkinin incelendiği bütünsel çalışmaların sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Ayrıca literatürde yapılan çalışmaların kültürel farklılıklar ile teknoloji kabulü arasındaki ilişkiyi ulusal toplum düzeyinde incelediği, bireysel boyutta yeterli düzeyde çalışma olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan yapılacak olan çalışmanın yerli araştırmacılara kaynaklık edebileceği düşünülmektedir. Ayrıca kültürel farklılıklar ile teknoloji kabulü arasındaki ilişkiyi bireysel boyutta incelemesi çalışmanın özgün değerini arttıracaktır. Bununla birlikte küreselleşmenin ve bilgi-iletişim teknolojilerinin gelişmesinin kollektif yapılar içerisinde farklı kültürleri bir arada bulunmasına neden olmuş, geleneksel yönetim ve işletme anlayışlarının dönüşümüne yol açmıştır. Bu açıdan yapılacak olan çalışma örgüt ve kurumların yeni teknolojileri kullanırken bünyesindeki çalışanların kültürel farklılıklarına göre strateji izlemeleri gerekmektedir. Çalışma bu konunun önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca yapılan çalışmaların kültür ve teknoloji kabulü ilişkisini genel olarak toplumsal düzeyde incelemesi, kültür ve teknoloji kabulü ilişkisini bireysel düzeyde inceleyen çalışmamızı önemli hale getirmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Çalışmanın kuramsal çerçevesinin oturtulduğu varsayımlar aşağıdaki gibidir.

1. Ankete katılan bireylerin tarafsız ve objektif yanıt vereceği düşünülmektedir.
2. Ankete katılan bireylerin konu hakkında asgari düzeyde bilgi sahibi oldukları düşünülmektedir.
3. Ankete katılan bireylerin görüşleri yeterli ve kendi görüşleridir.
4. Ankete katılan bireyler verdikleri cevaplarda tutarlı ve samimidir.
5. Veri toplama sürecinde araştırma soruları araştırmanın amacına uygun olduğu varsayımlarına dayanmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma kapsamında araştırılacak konunun neleri kapsayıp neleri dışarıda bırakacağı aşağıda açıklanmıştır.

1. Araştırma Anamur Belediyesi çalışanlarını kapsamaktadır. Bu sebepten ötürü genelleme yapılamayıp diğer yerel yönetim birimleri ile ilgili genel bilgiler içermemektedir.
2. Araştırma ile ilgili anketler 2022-2023 bahar dönemi içerisinde yapılacağı için araştırma verileri bu tarihlerde yapılan uygulama süresi ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma kullanılan model çerçevesiyle sınırlıdır.

1.6. Literatür Özeti

Uluslararası ve ulusal literatür incelendiğinde kültürel boyutlar, teknoloji kabulü ve teknolojiye hazır olma değişkenlerini inceleyen çalışmalara rastlamak mümkündür.

McLoughlin yaptığı çalışmada Avustralyalı öğrenciler için çevrimiçi bir birimin gelişiminin izini sürmekte ve öğrenme görevlerinin tasarımı etkileyen kültürel sorunları ve öğrencilere sağlanan ilgili iletişim yollarını açıklamaktadır. Çalışmasında kültürel olarak duyarlı

teknoloji kullanımını ele almış, web tabanlı öğretim sistemlerinin genellikle belli bir kültürel gurubun ihtiyaçlarına göre tasarlandığını belirterek çoklu kültürlerden öğrenim guruplarında oluşabilecek gerilimlere dikkat çekmiştir. McLoughlin Web-tabanlı öğretimde kültürel olarak uygun tasarım elde edilecekse, tasarımın hem mikro hem de makro-kültürel düzeylerini göz önünde bulundurmak gerektiğinin önemine vurgu yapmıştır. Probleme ilişkin çözüm önerisi olarak Lave'nin (1991) uygulama topluluğu modeline dayalı bir epistemoloji ve pedagojinin benimsenmesiyle kültürel olarak duyarlı kültürel olarak dışlayıcı olmayan çok kültürlü bir tasarım modeli önermiştir (McLoughlin, 1999, s. 231-243).

Huang ve arkadaşları ulusal kültür boyutlarından güç mesafesinin e-posta kabulü üzerindeki etkisini incelemiştir. Çin Halk Cumhuriyeti bağlamında incelenen çalışmada teknoloji kabul modeli üzerinden güç mesafesinin düzenleyici etkisini keşfetmek için modere edilmiş yapısal eşitlik modelleri kullanılmıştır. Bulgular, bazı inanışların aksine, öznel normların algılanan yararlılık üzerindeki etkisinin güç mesafesi düşük olan bireylerde, güç mesafesi yüksek olan bireylere göre daha güçlü olduğunu göstermektedir (Huang, Lu, & Wong, 2003, s. 93-101).

Kovačić (2005) araştırmasında 95 ülkenin ulusal kültürün e-devlet teknolojileri hazırlığına etkisini incelemiştir. Araştırmasında kültür boyutları olarak Hofstede'nin kültür boyutlarını kullanan Kovačić dünya çapında e- devlet hazırlıklarının ulusal kültür ile ilişkili olarak yapıldığını bulgulamıştır (Kovačić, 2005, s. 143-158).

Leidner ve Kayworth (2006) yaptıkları çalışmada kültürün bilgi teknolojileri üzerine etkisini araştırmışlardır. Kültürün bilgi teknolojileri üzerindeki etkisini, bilgi teknolojilerinin kültür üzerindeki etkisini ve bilgi teknolojileri kültürünü vurgulayan bir araştırması teması geliştirmişler daha sonra da BT, değerler ve çatışma teorisi geliştirmişlerdir. Bu teoriye dayanarak, üç tür kültürel çatışma ve bu çatışmaların sonuçları ile ilgili önermeler ortaya atmışlardır. Teori, bu çatışmaların uzlaştırılmasının, değerlerin yeniden yönlendirilmesiyle sonuçlandığını öne sürmektedir (Leidner & Kayworth, 2006, s. 360-393).

Srite ve Karahanna (2006) araştırmaları sonucunda bireylerin benimsediği ulusal kültürel değerlerin teknoloji kabulündeki önemli bir etkisi olduğunu ileri sürmüştür. Araştırmasında kültürel farklılık ölçeği olarak Hofstede'nin ulusal kültür boyutlarını kullanan araştırmacılar, davranışsal niyet ile algılanan fayda arasında güçlü bir ilişki olduğunu belirtmiş ve ulusal kültür boyutlarının bu ilişkiyi değiştirebileceğini ileri sürmüşlerdir. Araştırma sonucunda bekledikleri gibi kültürel boyutların, kadınsı ve yüksek belirsizlikten kaçınma kültürel değerlerini benimseyen bireyler için amaçlanan davranışın daha güçlü belirleyicileri olduğunu göstermiştir. Beklenenin aksine, benimsenen erkeklik/dişillik değerleri, algılanan fayda ile davranışsal niyet arasındaki ilişkiyi yumuşattığını ve beklendiği gibi, algılanan kullanım kolaylığı ile davranışsal niyet arasındaki ilişkiyi yumuşattığını bulgulamışlardır. Ayrıca araştırma bulgularına göre kültürel faktörler, kadınsı ve yüksek belirsizlikten kaçınma kültürel değerlerini benimseyen bireyler için amaçlanan davranışın daha güçlü belirleyicileridir. Beklenenin aksine, benimsenen erkeklik/dişillik değerleri, algılanan fayda ile davranışsal niyet arasındaki ilişkiyi değiştirmemiştir, ancak beklendiği gibi, algılanan kullanım kolaylığı ile davranışsal niyet arasındaki ilişkiyi yumuşatmıştır (Srite & Karahanna, 2006, s. 680-690).

Hannon ve D'Netto (2007)'da McLoughlin (1999) gibi farklı kültürel ve dilsel geçmişlere sahip öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamlarıyla nasıl karşılaştıklarına odaklanmış ve kültürel faktörlerin öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye katılımını ne ölçüde etkilediğini değerlendirmiştir.

Çalışmasında Güney Avustralya’da çevrimiçi öğrenim gören kültürel olarak farklı bir öğrenci grubuna anket uygulamış, 241 öğrenciyle yapılan anket sonucunda %65lik bir yanıt oranı elde etmiştir. Araştırma sonucunda kültürel farklılıkların örgütsel ve teknolojik konularda katılımcı memnuniyetini etkilediğine ve yerel katılımcıların uluslararası katılımcılara göre önemli ölçüde olumlu tepkiler gösterdiğine ulaşmıştır (Hannon & D’Netto, 2007)

Kappos ve Rivard makalesinde kültürün bilgi sistemlerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığına değinmiş, kültürün bilgi sistemleri girişimindeki rolünü inceleyen çalışmaların farklı bilgiler içerdiğini belirtmiştir. Bu nedenle çalışmasında anlam farklılaşmasının önüne geçmek amacıyla kültürü bütünlüşme, farklılaşma ve parçalanma perspektifleri olmak üzere üç boyut üzerinden incelemiştir (Kappos & Rivard, 2008, s. 601-634).

Zhang ve Maruping çalışmasında ev teknolojisinin benimsenmesinde kültürel değerlerin rolünü araştırmış, benimsenen kültürel değerlerin -bireycilik/toplulukçuluk, erkeklik/dışılık, güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma ve uzun vadeli yönelim- tüketicilerin inanç yapılarını (tutumsal inançlar, normatif inançlar) değiştirerek tüketicilerin davranışlarını etkilemede önemli bir rolü olduğunu ileri sürmüştür. Çalışma sonucunda araştırmacılar ev teknolojisi üzerine çalışan işletmelerin stratejilerini müşterilerinin kültürel farklılıklarını dikkate alarak uygulamasını önermektedir (Zhang & Maruping, 2008, s. 403-413).

Yoo ve Huang (2011) yaptıkları çalışmada kültürel farklılıklar ile Web 2.0 teknolojisi kabul düzeyi arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırmada Amerikalı ve Koreli üniversite öğrencilerinin kültürel farklılıkları üzerinden birleşik kabul modeli çerçevesinde anket çalışması yapılmış ve 183 tane geçerli anket sonucunda Web 2.0’a ilişkin teknoloji kabul düzeyi ve kullanmaya yönelik kaygı düzeyinde anlamlı farklılıklara ulaşmışlardır. Koreli öğrenciler blogları kullanmaya karşı olumlu bir tavır sergilerken Skype gibi çevrimiçi konferans uygulamalarına karşı yüksek kaygı düzeyine sahiptir. Amerikalı öğrenciler ise Web 2.0 uygulamaları karşısında daha iyimser bir tavır sergilemişlerdir (Huang & Huang, 2011, s. 242-250).

Rojas-Méndez ve arkadaşları (2017) yaptıkları çalışmada teknolojiye hazırlık endeksinin (TRI) kültürlerarası geçerliliğini test etmek, demografik ve davranışsal farklılıkların teknoloji tabanlı ürün ve hizmetlerin benimsenmesini ve kullanımını açıklamak amacıyla, kültürel olarak farklı olan ABD ve Şili ülkelerinden katılımcılara anket yapmışlardır. Araştırmaları sonucunda ABD’deki katılımcıların yeni teknolojilere karşı olan tutumlarının daha olumlu olduğuna ve bireylerin yeni teknolojileri benimsemesinde demografik değişkenlerin etkili olduğuna ulaşmıştır (Rojas-Méndez, Parasuraman, & Papadopoulos, 2017, s. 17-39).

Kaymak (2019) yüksek lisans tezinde online alışveriş yapan tüketicilerin kültürel özelliklerinin online alışveriş teknolojisine hazır olma ve bu teknolojiyi kabul etme düzeylerinde ne derece etkili olduğunu araştırmıştır. Kültürel farklılıkları Hofstede’nin kültür boyutları teorisine göre ele alan Kaymak, kültürel farklılıkların teknolojiye hazır olma ve teknoloji kabul modeli değişkenleri arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmıştır. Araştırma amacına ulaşmak için son 3 ay içerisinde online alışveriş yapmış 418 sosyal media kullanıcılarına ulaşan Kaymak, bireylerin kültürel özelliklerinin teknolojiye hazır olma ve teknoloji kabul düzeylerini kısmen etkilediğini bulgulamıştır (Kaymak, 2019)

Bu bilgiler ışığında yabancı kaynaklarda kültür ile teknoloji kabulü arasındaki ilişkiyi açıklayan birçok çalışma mevcuttur. Ancak ulusal literatürde kültür ile teknoloji kabulü ilişkisini

açıklayan çalışmaların oldukça az olduğu gör÷lmektedir. Bu bağlamda çalışma ulusal literatür açısından oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca gerek ulusal gerekse yabancı kaynaklar olsun teknoloji ve kültür ilişkisini toplumsal düzeyde incelemektedir ve bireysel düzeyde inceleneceği için özgün nitelik taşımaktadır.

2. KÜLTÜR KAVRAMININ KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde kültür kavramı ve kültürün boyutlarına yer verilecek ve ardından teknoloji kavramı hakkında tanımlamalar yapılacaktır. Son olarak teknolojiye hazır olma ve teknoloji kabul modeline yer verilecektir.

2.1. Kültür Kavramı

Kültür kavramı Osmanlı Devleti'nin batılılaşma sürecinde dilimize girmiş bir kavramdır (Arslanoğlu, 2000, s. 1). Cemil Meriç'e göre kültür dilimize Fransızca ve Amerikan İngilizcesi olmak üzere iki kaynaktan girmiştir. Bu pencereden bakıldığında Fransızca literatüründe geçen kültür kelimesinin Türkçe karşılığı irfan, Amerikan İngilizcesinde geçen kültür kelimesinin Türkçe karşılığı ise medeniyet olarak karşımıza çıkmaktadır (Meriç, 1986, s. 15).

Kültür kelimesinin ortaya çıkışı ile ilgili pek çok görüş mevcut olsa da tartışmaların ortak noktası tarım ile ilgili olan kök anlamında bulunmaktadır. Kültür sözcüğünün Latince toprak kültürü anlamına gelen *edere-cultura* sözcüğünden türetildiği düşünülmektedir. Bu görüş ile paralel ilerleyen bir diğer görüş ise ikamet etmek, yetiştirmek anlamına gelen *colere* kök sözcüğünden gelen *cultura* sözcüğü olduğunu ileri sürmektedir. Colere fiilinden türetilen cultura sözcüğü tarımsal birtakım etkinlikleri niteleme amacıyla kullanılmıştır. Romalılar cultura terimini doğada kendiliğinden yetişen bitkileri insan eliyle yetişen bitkilerden ayırmak üzere insan emeği ve insan eliyle yetişen bitkileri adlandırmak amacıyla kullanmışlardır. Günümüzde de tarla ve bahçede yetişen bitkilere kültür bitkileri denildiği karşımıza çıkmaktadır (Oğuz, 2011, s. 125-126).

Kültür sözcüğü 15. Yüzyıl dolaylarında İngilizceye *culture* olarak geçmiş ve çiftçilik, doğal yolla büyümenin gözden geçirilerek ilerlemesi gibi anlamlarda kullanılmış ve 16. Yüzyıldan itibaren ise insanı da konu alarak genişlemiştir. Ancak bugün kullandığımız anlamıyla en etkili değişim anlama yüklenen insanın yetiştirilmesi işlenmesi, eğitimi gibi soyut kavramlar ile birlikte gelmiştir. Cicero tarafından *cultura animi* şeklinde kullanılan terim insanın nefsinin terbiye etmesi anlamını taşımaktadır (Oğuz, 2011, s. 126).

Zamanla bireysel anlamdan toplumsal anlama geçişini tamamlayan kültür sözcüğü ile eş zamanlı olarak uygarlık sözcüğünün ortaya çıkması günümüze dek süregelen bir tanım sorunu meydana getirmektedir. Örneğin Almancada kültür sözcüğü kullanılırken, İngilizce ve Fransızcada uygarlık kelimesi tercih edilmiştir (Özlem, 2000, s. 147). Williams kültür kelimesinin dönüşüm süreci ile ilgili olarak iki ana dönemden söz etmektedir. Birincisi başlangıçta ürün yetiştiriciliği olarak kullanılmasıdır. İkincisi ise zamanla Almanya ve İngiltere'de 19. Yüzyılın başlarında toplumun genel yaşam tarzını belirleyen 'ruhani bir yapılanış anlamı kazanması olarak belirtmiştir (Williams, Kültür, 1993, s. 8).

Kültür kavramını ülkemizde sosyolojik anlamıyla ilk kullanan düşünür Ziya Gökalp'tir. Fransız literatüründe yer alan kültür sosyolojik anlamıyla bilinen manevi kültür iken, Amerikan literatüründe yer alan kültür ise maddi kültür ya da Gökalp'in ifadesiyle medeniyettir. Gökalp medeniyet ile kültürün farklı kavramlar olduğunu öne sürmüş kültürü milli uygarlığı ise beynelmilel olarak nitelendirmiştir (Gökalp, 2020).

2.1.1. Kültür Tanımları

Kültür ile ilgili olarak yapılan çalışmaların tarihi oldukça eskidir. Çeçen kültür ile ilgili olarak her bilim dalının kültürü incelerken kendine göre bir yaklaşım sergilediğini ifade etmektedir. Bu bağlamda kültür somut bir tanım içerisine alınamayacak kadar geniş bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebepten ötürü herkesin fikir birliği içerisinde ortaya atacağı bir kültür tanımının ortaya atılması oldukça zor ve hatta tabiri caiz ise olanaksız bir durumdur. Ancak bu duruma rağmen insanların yarattığı ve sahip olduğu değer yargılarının bütününe kültür adı verilmesi herkes tarafından kabul edilen bir olgudur ( e en, 1984, s. 10).

Ortak bir kültür tanımı yapılmamış olsa da literatür incelendiğinde yapılan bazı kültür tanımları  ne çıkmaktadır.

UNESCO tarafından Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi'nde kültür ile ilgili olarak "en geniş anlamıyla kültür, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgu" şeklinde bahsedilmektedir (UNESCO, 2022).

Türk Dil Kurumu (2005)'nin tanımına göre ise kültür dört farklı şekilde ifade edilmektedir:

1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.
2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.
3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi.
4. Bireyin kazandığı bilgi (TDK, 2005).

Kültür ile ilgili olarak ilk tanımlamanın İngiliz antropolog Tylor tarafından yapıldığı düşünülmektedir. Tylor kültür için "kişinin toplumun bir  yesi olarak kazandığı bilgi, inanç, sanat, hukuk,  det, gelenek, alışkanlık ve yeteneklerin bütünü" tanımlamasını yapmıştır (Aman, 2012, s. 137). Ayrıca Tylor kültürü sosyal organizasyon, teknoloji ve ideolojik sistemler olmak üzere üç temel kategoride sınıflandırmıştır (Balı, 2001, s. 187-191).

J. Paul Sartre kültür için " Ne bir şeyi ne de bir kimseyi kurtarır. Kültür hiçbir şeyi haklı kılmaz. Ama insanın bir ürünüdür: insana onda yansır ve kendini onda tanır. İnsana imgesini sunan tek eleştirel aynadır, kültür." Cümlelerini kullanmıştır (Moles, 1983, s. 7).

Williams kültürü yaşamın sosyal, siyasal ve ekonomik boyutlarında meydana gelen ve meydana gelmiş olayların bir yansıması olarak nitelendirmektedir. Bu boyutu ile kültür toplumsal hayatta meydana gelen değişimleri de izleme olanağı sağlamaktadır. Williams kültür kavramı ile ilgili tanım sorununun meydana gelmesinin en temel nedenini erken dönemde ortaya çıkan ilgi ve arayışların idealist ve materyalist olarak farklılık göstermesi olarak görmektedir (Williams, Kültür, 1993, s. 10-12).

Matthew Arnold kültürü mükemmele ulaşma amacı olarak tanımlamış ve insanların birbiriyle barış içerisinde uyumlu olarak ulaşacağı m kemmeliliyetin insanlık için daha faydalı olacağını ve insanlığı her yönüyle geliştireceğini ifade etmiştir. Ayrıca ona göre kültür sadece bireyi ya da toplumun bir kesimi için önemli bir olgu olmayıp toplumun tamamını

ilgilendirmelidir. Bu bağlamda Arnold millete değil dünyaya atıf yapmış ve en iyinin evrensel olduğunu savunmuştur (Briggs, 1992, s. 5-6).

Karl Marx kültür ile ilgili olarak “doğanın yarattıklarına karşılık, insanoğlunun yarattığı her şey” demiştir. Ona göre kültür tarihsel süreç içerisinde birincil belirleyici olamaz. Çünkü toplumun siyasal, sosyal ve kültürel yapılandırmasıyla gelecekte oluşacak gelişime karar veren bir üretim şeklidir ve kültür tarihsel değişimde etkileyici bir aktör olabilir ya da toplumsal süreklilik için bir ortam sağlayabilir. Ancak egemen kültür her zaman egemen sınıfın kültürüdür. İktidarı elinde bulunduran egemen güçler her zaman düşüncelere hükmeder ve toplumda üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf her zaman egemen sınıftır (Williams, 1977, s. 259-261).

Schwartz’ın tanımında hareketle kültür, geçmiş kuşaklardan aktarılan görüntülerin veya kodlamaların yorumlanması ile yeni nesiller tarafından öğrenilen ve oluşturulan deneyimlerdir. Schwartz kültürü ‘‘ toplumdaki insanlar arasında yaygın olan anlamların, inançların, uygulamaların, sembollerin, normların ve değerlerin zengin bir kompleksi’’ olarak görmektedir (Kaymak, 2019, s. 8).

Konumuzun temelinde olan Geert Hofstede ise kültürü kısaca “Bir topluluğun üyelerini veya insan gruplarını diğerlerinden ayıran, kolektif bir zihinsel programlamadır” şeklinde tanımlamaktadır. Hofstede’ye göre kültür yapıdır. Bu yapı doğrudan izleme ile ulaşılamayan ancak sözlü anlatım ve davranışlardan anlaşılan bireyin davranışlarını önceden tahmin etmeye yarayan bir yapıdır. Kültür toplum içerisinde anne ve babaların çocuklarına, öğretmenlerin öğrencilerine, arkadaşların arkadaşlara, liderlerin takipçilerine aktardıkları düşünce kalıplarıdır (Kaymak, 2019, s. 8).

Türk sosyolojisinde kültür ile ilgili ilk çalışmalar Ziya Gökalp tarafından yapılmıştır. Kültür ve uygarlık kavramları Gökalp sosyolojisinin temelini oluşturmaktadır. Kültür kavramını hars olarak adlandıran Gökalp, genel itibarıyla bir millete özgü olan dil, din, edebiyat, güzel sanatlar, hukuk, ekonomi, gelenek ve göreneklerin tamamı olarak tanımlamaktadır. Ayrıca kültürü oluşturan bütün aktörlerin tamamının halk kaynağına dayanması itibarıyla kültürün demokratik bir nitelik taşıdığını düşünmektedir. Son olarak Gökalp kültür ve uygarlık kelimelerinin birbirinden farklı kavramlar olduğunu ileri sürmüş, kültürü milli uygarlığı ise beynelmilel olarak nitelendirmiştir. Kültürün toplumların iç gelişmesinden oluştuğunu uygarlığın ise çeşitli kültürlerin karmaşasından oluştuğunu ifade etmiştir. Uygarlığın başka uluslardan alınabilir bir olgu olduğunu ancak kültürün içten bir atılım ve evrim yoluyla oluştuğunu suni olarak değil doğal olarak meydana geldiğini belirtmiştir (Arslan, 2004, s. 11-13).

Nurettin Topçu ise Gökalp’e atıp yaparak Türk toplumunun kültür ile medeniyeti birbirinden ayırt edemediği için Batı taklitçiliğine başladığını ifade etmiştir. Bu bağlamda medeniyetin, insanlığın birlikte çalışarak ortaya koyduğu teknik eserlerden ibaret olduğunu; kültürün ise bir toplumun kendi milli tarihi içerisinde oluşturduğu manevi değerler bütünü olduğunu belirtmiştir (Topçu, 2018)

Thurnwald kültür ile medeniyet arasındaki ayrımı net bir şekilde yapmıştır. Ona göre medeniyet ya da uygarlık, teknik donanım ve bilgidir. Kültür ise, bir toplumdaki insan ilişkilerinin yapısı, düşünceler ve değerlerdir. Kısacası kültür insanların birlikte yaşaması sonucu ortaya çıkan gelenek görenek ve fikirlerin oluşturduğu bir kurumdur. Benzer bir şekilde Amerikalı sosyolog R. M. MacIver de kültür ve medeniyet ayrımına dikkat çekmiştir. MacIver kültür ve medeniyet ayrımındaki temel dayanak noktasının bu kavramların işlevlerinde olduğunu

ileri sürmektedir. Ona göre fayda sağlama amacıyla ortaya çıkan her araç medeniyet kapsamındadır. Kültürün ise amacı toplumun kendisidir. Daha sade bir ifadeyle toplumu oluşturan insanların yaşayış ve düşünce tarzları, sevinç ve kederleri, kendini ifade ediş biçimidir. (Kocadaş, 2005, s. 4).

Erol Güngör ise kültürün bir toplulukta ortaya çıkan ortak problemleri çözmek için aranan çözüm yolları ile ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Güngör'e göre bu çözüm yollarından bazıları zamanla sürekli hale gelerek toplumun bütününe mal olur ve onun kültürünü oluşturur. Bu bağlamda kültür insana özgü olan ve insan tarafından oluşturulan bir olgudur. (Güngör, 1989, s. 35). Türk kültürünün sağlam temellerine vurgu yapan Güngör, bir kültürün sağlamlığını zaman içerisindeki genişliğiyle ele almaktadır. Güngör'e göre kültürel değerler, uzun bir hayat tecrübesi, bilgi birikimi ve köklü bir geçmiş ile var olmaktadır ve her topluluğun kendine has kültürel değerleri vardır. Toplamların kültürlerini birbirinden ayırt etmek için, toplumun kullandığı maddi araçlar ve unsurların ötesinde manevi değerlere bakmak gerektiğine vurgu yapmıştır. Ayrıca Güngör, Türk kültürünün temelinde 3 ana unsurun olduğuna dikkat çekmiş ve bunları ortak dil ve tarih, tarihsel süreçte elde edilen bilgi birikimi ve İslam medeniyeti olduğunu ifade etmiştir (Aydn G. N., 2020, s. 35-38).

Özlem kültür ile ilgili iki önemli hususa değinmektedir. Bunlardan birincisi; kültürün olmazsa olmazlarından biri insanın doğup büyüdüğü ulusal kültürdür. Buna karşın olmakla evrensel kültür ortamının etkisinin göz ardı edilmemesi gerektiği üzerinde durup kültürü ulusal kültür ve evrensel kültürün birlikte oluşturduklarını ifade etmiştir. Ayrıca Özlem, kültürün geleneksel öğelerden oluşmasının yeniliğe kapalı olmasını gerektirmediğinin ve sürekli değişip dönüşerek kendini yenilediğinin üzerinde durmuştur (Özlem, 2000, s. 198).

Hüseyin Nihal Atsız, kültürü geniş kapsamlı bir şekilde değerlendirmeye ve açıklamaya çalışmıştır. Ona göre kültür, bir milletin maddi ve ruhi pek çok değerini içine alan geniş bir kavramdır. Kültürü bir milletin maddi ve ruhi değerlerinin bir bütünü olarak ele alan Atsız, her fırsatta kültürün milli olması ve milli kalması gerektiğini vurgulamıştır. Atsız'a göre kültür ortak inanç ve değerlerden oluşmaktadır. Ayrıca milli çöküntünün önüne geçebilmenin tek yolunun Türk kültürünü korumayla mümkün olabileceğini belirtmiştir. Buna ek olarak Türk kültürünü korumanın ise birinci şartının Türkçeyi korumaktan geçtiğini söylemiştir (Atsız, 2011)

2.1.2. Kültürü Oluşturan Temel Unsurlar

Kültür bir etkileşim sonucu ortaya çıkmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde yaşanan olay, olgu ve durumların etkileşim ile paylaşılması ve kabul edilerek benimsenmesi kültürel unsurların ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda kültür bir birikim sonucu ortaya çıkmaktadır. Hem toplum açısından hem de birey açısından kültür birikim yapılarak oluşur ve benimsenir. Bu yönüyle kültür paylaşılan, öğrenilen ve edinilen bir niteliğe sahiptir (Göçer, 2012, s. 51).

Kültür kavramı kısaca toplumun yaşam tarzını betimleyen soyut bir olgudur. Toplamlar yaşamsal farklılıkları nedeniyle kültürel olarak birbirinden farklılaşmaktadır. Ancak bütün toplumlarda kültürü oluşturan temel unsurların varlığından söz edilebilir. Kültürü oluşturan temel unsurları şu şekilde sıralayabiliriz.

2.1.2.1. Dil

Dil kültürün taşıyıcısı olarak karşımıza çıkan ve kültürün oluşumunda etkisi azımsanamayacak kadar önemli bir unsurdur. Dil kültürü oluşturan diğer bütün unsurları kuşaktan kuşağa aktaran kişiler ve toplumlar arası iletişime aracılık eden sosyal bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca kültürün oluşumu, gelişimi ve aktarılması incelendiğinde dilin önemi rahatlıkla görülebilmektedir. Bu bağlamda dil ve kültür birbirinden bağımsız birer kavram olarak görmek neredeyse imkansızdır. Dil olmadan kültür mimarsız bir binaya benzer. Kültürü olmayan bir milletin dili yol olmakla karşı karşıya kalmış gibidir. Hüseyin Nihal Atsız'ın ifade ettiği gibi dile gereken önemi vermeyen toplumlar kültür erozyonu ile karşı karşıya kalmaktadır (Atsız, 2011).

Güvenç kültür hakkında '*sosyal süreçler bileşkesi*' ifadesini kullanmaktadır. Güvenç'e göre kültürün temel unsuru, duygu ve düşüncelere şekil veren ve nesilden nesile aktaran nesne dildir. Bu konu ile ilgili olarak '*kültür, nesilden nesile aktarılacak için dile muhtaç; toplumun duygu, düşünce ve tam anlamıyla hayat tezahürlerinin somut hâle bürünmesinin aracı olan dil için de kültür bir ihtiyaçtır.*' İfadelerini kullanmış dil ve kültür ilişkisinin ne derece önemli olduğunun altını çizmiştir (Güvenç, 1995).

2.1.2.2. Din ve İnançlar

Din ve inançlar da kültürü oluşturan temel unsurlardan biridir. Tarih boyunca her millet bir şekilde herhangi bir din veya inanca bağlı kalmıştır. Din toplumların ortak duygu ve düşünceler içerisinde bulunmasını sağlayan önemli bir toplumsal kurumdur. İnanç ise bireylerin kendi iç dünyalarına ait algı ve düşüncelerinin bir yansımasıdır. İnsanlar belirli konularda belli başlı inanç ve tutumlar içerisinde bulunabilirler. Bireyler arasındaki inanç benzerlikleri ne kadar çok ise bu durum toplum içerisinde bir kültür oluşumuna neden olabilir (Özkalp, 1995, s. 41).

Din yaşam için gerekli hedefleri düzenleyen ve bu hedefler doğrultusunda bireylerin ve toplumların değer ve davranışlarında izler barındırmaktadır. Toplumların davranışlarında din ve inançların etkisinin oldukça önemlidir ve dil toplumların kültüründe oldukça belirleyici bir faktördür. Günümüzde yasalarını dini kurallara göre uygulayan ülke sayısı oldukça az olsa da dinden bağımsız yaşayan toplumlara rastlamak oldukça olanaksızdır (Yeşil, 2009, s. 108-109).

2.1.2.3. Semboller

Kültürel anlamda ifade edilebilecek hemen her şey sembolik bir anlam ifade edebilmektedir. Örnek verilecek olursa Amerika'da ten rengi kültürel ve sembolik bir anlam ifade etmektedir. Siyahi, günah, kirli ve şeytani sayılırken beyaz renk ise iyi ve temiz olandır. Bunun tersine özgürlüğünü beyazların elinden alan siyahiler için ise bu durum beyazlar için aynı manayı ifade etmektedir. Günümüzde sakal, sarık ve kavuğun da benzer şekilde kültürel ve sembolik bir anlamının olduğu bilinmektedir. (Dönmezer, 1974, s. 90).

Sanat, din ve para da sembollerin kullanımını içermektedir ancak kültürün içerisindeki en önemli ve en etkili sembol dildir. Yani nesnelerin sözcüklerle anlatılmasıdır. Semboller iki ögeyi bir araya getirip aynı zamanda birbirine uyumlu hale getiren bir süreci ifade eder. Sembolün en önemli özelliklerinden biri ise çok fazla anlam ifade etmesidir. Bu sebeple sembol tek bir nesneye

işaret edebilir ancak tek bir şeye indirgenemez. Kültür de dahil olmak üzere dil pek çok sembolden meydana gelmiştir (Saygın, 2021, s. 25-26).

2.1.2.4. Yazı

Yazı ağızdan çıkan seslerin ve dili meydana getiren sözcüklerin gözle görülür bir şekilde semboller, simgeler ve işaretler haline getirilmesine denir. Toplum içerisinde yaşanan olayların ve sözcüklerin olay dışarısında bulunan kimselere ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesi yazı ile mümkün olabilmektedir. Bu nedenden ötürü yazı bireylerin duygu, düşünce ve olaylarını iletilmesinde ve yeniden öğrenilmesinde kullanılan oldukça önemli bir buluştur. Ayrıca tarihte yazı ile başlamıştır. Bu bağlamda yazı, sosyal yapıda bilgi birikimini devamlı kılan, bütünleşme ve kültürel etkinliği sağlayan önemli bir yapıdır. Tarihsel süreç içerisinde pek çok milletin birbirinden farklı yazılar ve alfabeler kullandığı bilinmektedir. Zaman zaman pek çok milletin geçmişte kullandığı yazı sisteminin günümüzdeki ile aynı olmadığı da görülmektedir. Yazıda meydana gelen bu durum kültürel değişim ve etkileşimlerin bir sonucu olarak yorumlanabilir (Turan, 1990, s. 70).

Yazı olmasaydı bugün pek çok konu hakkında geçmişe yönelik bilgi birikimi olmayacaktı. Medeniyet ve tarihin ortaya çıkıp varlığını sürdürebilmesi ancak yazı ile mümkündür. Kültürün ise gelecek nesillere aktarılıp öğrenilmesi ve yaşatılması ancak yazı ile mümkün olabilir (Dönmezer, 1974, s. 89)..

2.1.2.5. Örf, Adet ve Gelenekler

Toplumda bireylerin günlük yaşantılarını ve yaşama yöntemlerini yönlendiren normlar bulunmaktadır. Bu normlar tarih boyunca uzun bir süreç içerisinde toplum bünyesine yerleşmiştir. Toplumsal baskı, bireyleri bu normlara uygun davranmaya zorlamaktadır. Örf veya adet; birey, aile, toplum ve ulus üzerinde etkili olan etkili olan, hakimiyet altına alma ve yönlendirme etkisi bulunan, kanun niteliğinde sosyal normlardır. Örfler, bireyin aile toplum ve ulus içerisinde toplumun kendisinden beklediği şekilde hareket etmesini ve toplum nezdinde tutarlı ve doğru davranışlar içerisinde bulunmasını sağlamaktadır. Örflerin bireylere belirli davranış kalıplarını dayatmasıyla bazı örfler yasa halini almıştır. Bu açıdan örfler sosyal normlar içerisinde hukuka kaynak teşkil edecek niteliktedir (Uğurlu, 2017, s. 26).

Gelenekler ise bir toplum içerisinde tarih boyunca yer edinmiş eylem şekilleridir. Her toplumun birbirinden farklı veya benzer gelenekleri vardır. Geleneklere uygun davranmak belirlenmiş eylemlerde bulunmaktan ziyade tarihsel anlamları bulunan bazı fikirleri de içermektedir. Böylece gelenekler kuşaklararası bir aktarım sağlanarak kalıcı davranış kalıpları haline gelmektedir. Geleneklerin bu şekilde kabul edilmesinde etkili olan faktör kültürlenme ya da başka bir deyişle sosyalleşmedir. Geçmişten geleceğe kadar uzanan öğrenilmiş değerler olan gelenek kültürler için oldukça önemlidir. Pek çok kültür ile ilgili araştırma yapıldığında kültürlerin sahip olduğu gelenekler ile varlıklarını devam ettirdikleri görülmüştür. Bir kültürel form içerisinde doğup büyüyen bireyler, gelenekler neticesinde belirli davranış kalıpları ile hareket ederler. Bu nedenle kültür içerisindeki bireylerin davranış kalıplarını kültürün etkilediği düşünülebilir (Saygın, 2021, s. 27-28).

2.2. Kùltür Çeşitleri

Kùltür ile ilgili olarak kategorizasyon yapılması sakıncalı olarak görùlmekle birlikte kùltürel değişkenlerin benzerliğinde bile bu benzerliklerin bireylere indirgenmesi ve biçimlendirilmesinin farklı değerler oluşturulduğuna dikkat çekilmektedir (Güvenç, 1984, s. 16). Buna karşın bazı araştırmacıların kùltür ile ilgili olarak sınıflandırma yaptığı görùlmektedir. Doğu kùltürü ve Batı kùltürü olarak yapılan sınıflandırma en çok karşımıza çıkan sınıflandırmadır.

Yapılan sınıflandırmalar incelendiğinde genel kùltür, alt kùltür, maddi kùltür, manevi kùltür, öğrenme süreçlerine göre kùltür, yüksek-aşağı kùltür, popüler kùltür gibi kùltür sınıflandırmaları yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.1. Genel Kùltür

Yapılan çalışmalar incelendiğinde kùltür tanımlandığı toplum içerisinde genel ve alt kùltürler olarak iki kategoride incelenmektedir. Genel ya da üst kùltür, genellikle bir millet düzeyinde ele alınmaktadır. Türk kùltürü, İran kùltürü dendiğinde ulusal anlamda olan üst kùltürler dile getirilmektedir. Üst kùltürü oluşturan birçok cemaat, topluluk ve kurum içerisinde de farklı kùltürler mevcut olabilmektedir. Bu bağlamda bir ulusu oluşturan farklı kùltürlerin bir araya gelmesiyle genel kùltür oluşur demek yerinde bir kullanım olacaktır.

Genel kùltür özel toplumların sahip olabileceği bir kùltür çeşididir. Bir ülkenin ya da milletin kabul görmüş inançları, değerleri, davranış biçimleri ve tepkileri genel kùltürü oluşturan ana materyallerdir. Örneğin kadınlara gösterilen incelik, büyüklere saygı, bayrak sevgisi gibi davranışlar genel kùltürün ibareleridir (Erdoğan, 1984, s. 122).

2.2.2. Alt Kùltür

Bir ülke içerisinde bulunan belirli bölgeye, belirli bir azınlık guruba, üniversite, kilise gibi bir kuruma veya işletmeye özgü kùltürel özellikler alt kùltür olarak tanımlanmaktadır. Alt kùltürler üst kùltüre ait hâkim kùltürel özellikleri taşısa da belli başlı kùltürel özellikleri ile farklılaşmaktadır (Erdoğan, 1984, s. 122).

Bir toplum içerisinde sadece genel kabul gören bir kùltüre rastlamak mümkün değildir. Etnik ve dini farklılıkların oluşturduğu alt kùltürler de mevcuttur. Toplumların kendi şahsına münhasır inanç ve değerleri vardır. Ancak bu inanç ve değerler üst kùltürün içerisinde yer alırlar. Buna rağmen zaman zaman bölgesel faaliyetlerin ve ritüellerin uygulanışında farklı uygulama, inanç ve değerlere rastlamak mümkündür. Bunlar alt kùltürün içerisinde nitelendirilebilir. Örneğin bölgesel bağlamda yapılan düğün organizasyonlarında alt kùltüre ait ritüellere rastlamak mümkündür (Erdoğan, 1984, s. 122).

2.2.3. Maddi-Manevi Kùltür

Kùltür kavramı ile ilgili olarak yapılan sınıflandırmalardan biride maddi / manevi kùltür ayrımıdır. İnsanın doğaya üstün gelmek için verdiği mücadele sonucunda yapay bir çevre meydana gelmektedir. Bu yapay çevre oluşurken teknoloji ve diğer bütün kullanılan argümanlar maddi kùltürü oluşturmaktadır. Bununla beraber bireyin düşünce dünyasında ortaya çıkan, maddi yapıyı da şekillendiren yaşam tarzları, inanç ve değer ve davranışlar ise manevi dünyayı meydana getirmektedir.

İnsanın yaşamsal faaliyetlerini yerine getirebilmek adına oluşturduğu bütün araçlar kültürün maddi yönünü oluşturur. İnsanın düşünce, inanç ve değerleri ise manevi yönünü oluşturur ve bu kültürü doğrudan etkilemektedir. Örneğin bir Çinlinin yemek yerken kullandığı çubuk veya bir Türk'ün kullandığı çatal kültürün maddi yönünü oluştururken bunun yanındaki değer ve semboller ise manevi yönünü oluşturmaktadır (Erdoğan, 1984, s. 123).

2.2.4. Popüler Kültür-Kitle Kültürü

Popüler kavramı genel olarak iki anlamda kullanılmaktadır. Birinci anlamı Stuart Hall'ın da belirttiği gibi ticari anlam olarak gördüğü '*yaygın olarak beğenilip tüketilendir*'. İkinci anlam ise halka ait anlamına gelen anlamıdır (Özbek, 1994, s. 18).

Popüler kavramını yaygın olarak beğenilen tüketilen anlamı yükleyen Frankfurt ekolü kültür bağlamında bu duruma olumsuz bakmaktadır. Popüler kavramını halka ait anlamında kullanan yaklaşımlar ise popüler kültüre olumlu bir tavır içerisinde bulunmaktadır. Bu yaklaşımda esas nokta halkın istek ve ihtiyaçlarıdır. Elit azınlığın ürettiği yüksek kültüre karşın halkın istek ve ihtiyaçlarından doğan popüler kültür daha üstün bir konumdadır (Özbek, 1994, s. 81-85).

2.2.5. Öğrenme Süreçlerine Göre Kültür

Kültürel yapılar insanın yaşam süresi ile sınır kalmamaktadır. İnsan belli bir kültürün içerisinde doğar, o kültürden etkilenir ve bu etkileşim ile birlikte kendi özgün yorumlarını da katarak bir yaşam tarzı oluşturur. İnsan yaşamı ile sınırlı kalmayan kültür insan yaşamı içerisinde bazı aşamalardan geçer ve bu yeni bir kültür sınıflandırmasının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Göçmen, 2003, s. 18).

Bunlardan birincisi sonradan öğrenilen kültür olarak da isimlendirilen '*postiguratif kültürdür*'. Bu kültür kişinin atalarından öğrendiği kuşaktan kuşağa aktarılan kültür olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey yaşamı içerisinde bu kültürü yavaş yavaş öğrenir ve bu kültüre karşı koyamaz. Genellikle ilkel toplumlarda rastlanan bu kültür yapısının örneği içerisinde yaşlılara gösterilen saygı gösterilebilir (Erdoğan, 1984, s. 125).

Kişilerin yaşamı içerisinde yaşlılarından öğrendiği kültüre ise birlikte oluşan kültür olarak da adlandırılan '*cofigurative kültür*' denir. Burada esas nokta bireyin yaşının aynı kalması ve yeni neslin davranışlarının güncel olaylar neticesinde farklılık göstererek yeni bir kültür yapısı oluşturmalarıdır. Yeni neslin etkisi altında gelişen rock kültürü, hippie kültürü cofigurative kültüre örnek gösterilebilir (Erdoğan, 1984, s. 125).

Bu bağlamda sınıflandırılacak son kültür yapısı ise önceden oluşan kültür olarak da adlandırılan '*prefigurative kültürdür*'. Bireyin atalarından ve yaşlılarından öğrendiği kültürel yaşam tarzının yanı sıra ilerleyen dönemlerde gençlerin oluşturduğu kültürel yaşam tarzı da yaşlılar tarafından benimsenebilmektedir. Bu tip kültürlerin kazanımı ilerleyen yaşlarda olmaktadır. Burada asıl esas olan nokta bireyin kültürel olarak aynı kalması ve yeni neslin yaşam tarzının güncel olaylara karşı farklılaşmasıdır. Bu farklılaşmanın benimsenerek bireyin kültürel yapısı içerisine dahil olması prefigurative kültür olarak adlandırılmaktadır. Bu sonuca bağlı olarak yaşlılar yeni davranış biçimleri kazanmaktadır. Prefigurative kültüre örnek olarak yaşlıların yeni teknolojik aletleri benimsemesi ya da yeni müzik tarzlarını benimsemesi örnek olarak gösterilebilir (Erdoğan, 1984, s. 125).

2.3. Kültürel Boyutların Farklılıkları ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Kültür kavramı sadece tek bir boyuta indirgenemeyecek kadar kapsamlı ve karmaşık bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu duruma rağmen ortak bir kültür tanımı yapacak olursak kültür, bir toplum içerisindeki insanları diğerinden ayıran inançlar, değerler, tutum ve davranışlar olarak nitelendirilebilir. Kültüre yönelik yapılan araştırmaların çoğu farklı kültürleri incelemeye yönelik çalışmalardan oluşmaktadır. Bu bağlamda kültürel boyut teorileri kültürler arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklamaya onları sınıflandırmaya yöneliktir (Guirdham, 2005, s. 49).

Kültürel farklılıklar farklı toplumlar içerisindeki farklı sembol, kahraman, ritüel, inanç ve değerlerden kaynaklanır. Değerler, insanın hayatının erken dönemlerinde keşfedilen ve belirli bir durumu diğer durumlara göre tercih etme eğilimi olarak nitelendirilebilir. Bireyin düşünce dünyası yaşamı boyunca gelişim gösterir ve bu gelişim dönemi içerisinde hızlı ve irade dışı olarak gerekli olan bilgi ve deneyimleri alarak içselleştirir. Bunlar dil gibi semboller, aile gibi kahramanlar, tuvalet eğitimi gibi ritüeller en önemlisi değer yargılarını içermektedir (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2010, s. 9-10). Bu bağlamda Hofstede'nin 1980 yılında yayınladığı *Culture's Consequences* adlı kitabı kültürel farklılıkların ortaya koyulması açısından önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Kitabın temel yeniliği ulusal kültürleri birtakım boyutlara indirgeyip sınıflandırmasıdır (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2010, s. 40). Yine Edward T. Hall tarafından özellikle zaman unsurunu dikkate alarak yaptığı kültürel farklılıklar teorisi ve Schwartz'ın kültürel değerleri içeren teorisi gibi uluslararası kültürü inceleyen teoriler de literatürde önemli kaynaklar olarak gösterilebilir. Bu bağlamda çalışmamızın temel değişkeni olan kültürel farklılıkları inceleyen teorileri açıklamak konunun anlaşılması açısından oldukça önemlidir.

2.3.1. Edward T. Hall Tarafından Ortaya Atılan Zaman Uyarlaması Teorisi

Amerikalı bir Antropolog olan Edward T. Hall yaptığı çalışmada toplumların kültürel yapılarını alışlagelmişin dışında bir yöntem ile incelemiştir. Hall, kültürün temel aktörü olarak iletişim kanallarına işaret ederek kültürün bir iletişim sonucu ortaya çıktığını, iletişimin de bütün toplumların kolektif özelliği olduğunu ileri sürmektedir. Her kültür içerisinde bulunan bireylerin iletişim faaliyetleri göstererek belirli bir mekâna ve çevre koşullarına bağlı kalarak hayatlarını sürdürdüklerini ifade etmektedir (Ödül, 2008, s. 100).

Hall kültürleri sözlü ifadeleri farklı biçimlerde kullanarak iletişim sağlayan yapılar olarak nitelendirmektedir. Hall, kültürleri yüksek bağlamlıdan (highcontext, ilişki öncelikli) düşük bağlamlıya (lowcontext, iş öncelikli) doğru sıralamaktadır. Hall yaptığı araştırmada yüksek bağlamlı kültürlerin ne söylendiğinden çok nasıl söylendiğine odaklandığına dikkat çekmiştir. Düşük bağlamlı kültürlerin ise yaptıkları iletişimlerde sadece sözlü ifadelerin yeterli olmadığını, böyle bir durumda iki farklı kültüre mensup bireyin bir arada bulunduğu iletişim anlarında yanlış anlaşılmalara sıklıkla rastlanacağını belirtmektedir (Tıgılı & Sıgır, 2006, s. 330).

Yüksek bağlamlı kültürlerde kişiler arası ilişkilerin önemine vurgu yapan Hall, yüksek bağlamlı kültüre mensup bireylerin mantık ya da realiteden çok duyu ve sezgilere önem verdiğini söylemektedir. Kararlar bireysel olmaktan ziyade cemaatler tarafından verilmekte iletişim de daha dolaylı ve muğlak olmaktadır. Bağlam kelimelerden daha önemli olmakla birlikte bu tip kültür

yapılarına Japonya, Çin ve Fransa’da yoğun olarak rastlandığını ifade etmiştir (Günel, 2016, s. 13).

Düşük bağlamlı kültürlerde ise iletişim kısa ve dolaysızdır. Bireyler duygu ve sezgilerden çok mantık ve realiteye önem vermektedir. Kişilerin görev tanımları içerisindeki görevleri yerine getirmesi kişiler arası ilişkilerden daha önemli olmakla birlikte çoğulculuğa yer olmayıp bireycilik ön plandadır. Amerika, Almanya ve İsviçre gibi ülkelerde düşük context kültürlerle rastlanılmaktadır (Günel, 2016, s. 14).

Düşük bağlamlı kültürlerde iletişim daha çok yazılı iken yüksek bağlamlı kültürlerde iletişimler daha görseldir. Yüksek bağlamlı kültürlerde kişisel tutumlar ve iletişimin manası duruma bağlı olarak değişirken jest ve mimikler oldukça önemli ve anlam yüklüdür. İletişim esnasında ağızdan cümleler dökülmese bile bireyler iletişim halinde olabilirler. Yüksek bağlamlı kültürlerde ise ortak tarih bilinci, ortak hedef ve ülkeler ve homojen bir toplum yapısına ihtiyaç duyulur. Bu süreç doğal olarak ulus devletlerde ya da homojen ülkelerde tek din, tek dil, tek devlet, tek millet, merkezileşmiş medya organları ve koordine edilmiş eğitim sistemleri olarak devam eder (Aydın K. , 2007, s. 47).

2.3.2. Geert Hofstede Tarafından Ortaya Atılan Kültürel Boyutlar Teorisi

Ulusal kültürler arasındaki farklılıklar üzerine yapılan en kapsamlı ve en önemli çalışmalardan biri Hollandalı bilim insanı Geert Hofstede’ye aittir. 1967 ile 1973 yılları arasında IBM verilerinden faydalanarak 80 ülkedeki IBM çalışanlarıyla 20 dilde 116.000 anket formundan yararlanılarak yapılan araştırma sonucunda farklı ülkelerde yaşayan insanların dünyayı algılama ve yorumlama şekillerinin dört farklı temelde birbirinden farklı şekilde incelenebileceği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bunlar güç aralığı, belirsizlikten kaçma, bireycilik/toplumculuk ve erillik/dişilliktir (Uğur & Uğur, 2014, s. 3).

Hofstede’in kültürel farklılıklar teorisi üzerine yapılan çalışmalar genel itibariyle tüketici davranışlarını incelerken, demografik ve sosyoekonomik göstergelerin yanı sıra kültürel faktörlerin de araştırma konusu olduğunu ve önemini ortaya çıkarmaktadır (Tektaş, 2008, s. 244).

Hofstede’e göre kültür bir gurubun üyelerini diğer gruplardan ayırmak için en önemli göstergelerden birisidir. Ona göre kültür her zaman kollektif bir aktördür ve birtakım normlar kültürün bellendiği toplumsal ortam içerisinde yaşayan insanlarca paylaşılır. Böylece bu sosyal yapının yazılı olmayan kuralları ortaya çıkar (Uğur & Uğur, 2014, s. 3).

Hofstede gerçekleştirdiği çalışma ile kültürü detaylı olarak incelemiş ve günümüze kadar pek çok araştırmacıya öncülük etmiştir. Yapılan çalışmanın eksikliklerini fark eden Hofstede bu eksiklikleri tamamlayabilmek için çalışmalarına devam etmektedir. Daha önce güç aralığı, belirsizlikten kaçma, bireycilik/toplumculuk ve erillik/dişillik olmak üzere boyut üzerinden ele alınan çalışmasına beşinci boyut olarak uzun – kısa dönemli oryantasyonun eklenmesinin gerekliliğini açıklamıştır. Son olarak 2010 yılında hoşgörü boyutu eklenerek altı boyuttan oluşan kültürel boyutlar teorisi ortaya çıkmıştır (Kaymak, 2019, s. 13).

Hofstede’in kültürel boyutları teorisinin kullanıldığı çalışmalar ile ilgili literatür incelendiğinde genel olarak güç mesafesi, bireycilik / toplumculuk, erillik/dişillik, belirsizlikten kaçınma ve kısa- uzun dönemli oryantasyonun fazlaca kullanıldığı görülmektedir. Çalışmamda bu sebepten ötürü ve hoşgörü boyutu ile ilgili olarak literatürde yeterli kaynağın olmaması nedeniyle yukarıda bahsi geçen beş boyut ele alınacaktır.

2.3.2.1. Güç Mesafesi

Güç mesafesi boyutu Hofstede tarafından örgütlerde kurumlarda aile gibi sosyal yapılarda gücün dağılımındaki eşitsizlik olarak tanımlanmaktadır. Her kollektif yapı da az ya da çok eşitsizlik durumu söz konusudur. Ancak bu eşitsizliğin büyüklüğü toplum yapısına göre değişebilmektedir. Toplumların sahip olduğu güç mesafesi endeksinde bazı göstergeler etkilidir. Bunlar insanlar arasında eşitliğe verilen önem, hiyerarşik yapıya yatkınlık, gelir düzeyleri arasındaki adalet ve farklılıklar, bireylerin verilen kararlara katılım derecesi gibi göstergeler olarak sıralanabilir (Kaymak, 2019, s. 14).

Güç mesafesi en sade ve yalın anlamıyla tanımlanacak olursa; bir toplum içerisinde bulunan bireylerin az güç sahibi olması durumunda güçteki eşitsizliği kabul edip etmeme ya da normal veya anormal görme derecesine güç mesafesi olarak ifade edilebilir. Yukarıda da bahsedildiği gibi eşitlik her toplum yapısında derecesi farklı olsa da mutlaka vardır ve var olacaktır. George Orwell'ın 1984 adlı kitabında da belirttiği üzere "Bütün toplumlar eşitsizdir. Fakat bazıları diğerinden daha eşitsizdir."

Güç mesafesinin yüksek olarak görüldüğü toplumlarda totaliter bir yönetim tarzı sıklıkla benimsenmektedir. Bu tip toplumlarda hiyerarşik yapı daha keskin olarak görülmekte ve ast üst ilişkisine oldukça önem verilmektedir. Hiyerarşik açıdan güçlü olan kişinin (patron veya amir) haklılığı, hakikat ve doğruluktan ziyade gücü elinde bulundurması ile ilgilidir. Güç mesafesinin düşük olarak görüldüğü toplumlarda ise daha çok demokratik yönetim tarzlarına rastlanılmaktadır. Bu tip toplumlarda yönetimlerde ast üst ilişkisi mevcut olsa da bireylerin eşitliği esas alınmaktadır. Güç mesafesinin düşük olduğu toplumlar daha sorgulayan ve katılımcı bir yapıya sahiptirler (Özyaşar, 2007, s. 9).

Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda çocuklar ebeveynlerine karşı daha itaatkâr tutum içerisinde bulunmaktadır. Ebeveynler çocuklarına anne ve babaya her koşulda saygı gösterilmesi ve itaat edilmesi gerektiğini aşılamaktadır. Benzer şekilde okulda öğretmenlerine karşı saygılı ve itaatkâr olmaları gerektiğini ve öğretmenin her zaman haklı olacağını vurgulamaktadır. Düşük güç mesafesine sahip toplumlarda ise anne babalar çocukları ile kendilerini eşit görmektedirler. Aile içerisinde verilen kararlar hep beraber oybirliği ile verilmektedir. Bütün aile mensupları alınan kararlarda söz sahibi olurken kendi kararlarını alabilecek özgürlükte yetişmektedir (Kaymak, 2019, s. 15).

Güç mesafesinin düşük olduğu toplumlarda eşitsizliğe karşı bir tahammülsüzlük hakimdir. Güçlü konumda olanların güçlerini göstermekten ziyade daha güçsüzmüş gibi bir tavır içerisinde olmaları muhtemeldir. Ancak güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda gücü elinde bulunduranlar diğerlerine karşı baskı ve hüküm oluşturabilmek adına daha imtiyazlı olduklarını düşünmektedir. Gücü elinde bulunduranlar toplum içerisinde de ayrıcalıklı olarak tanımlanmaktadır. Hindistan gibi kast sisteminin kültürel bir öge olarak yaşatıldığı toplumlarda hiyerarşi oldukça önemlidir. Japonlar da tıpkı Hindistanlılar gibi hiyerarşinin nefes almak kadar doğal bir olgu olduğu kanaatindedir. Japonlar toplumsal hayattaki düzenin hiyerarşi ile mümkün olduğunu düşünmektedir. ABD gibi güç mesafesinin düşük olduğu toplumlarda ise otorite olumsuz bir kavramdır. Bireyler yöneticileriyle eşit olduklarını düşünürler. Yöneticilerin mevcut konumunda olmasının ayrıcalıklı olmaktan ziyade donanım ile ilgili olduğundan yana bir tutum

içerisinde bulunurlar. Amerikalılara göre yöneticinin emir verebilmesi için o konu hakkında yeterli donanımına sahip olması gerekmektedir (Ödül, 2008, s. 91).

Danimarka gibi güç mesafesinin düşük olduğu ülkelerde bürokratlar işlerine giderken bisiklet kullanırken, Türkiye ve Fransa gibi yüksek güç mesafesine sahip ülkelere bürokratların koruma ve konvoylar eşliğinde işe gitmeleri normal bir durum olarak karşılanmaktadır. Türkiye’de çalışanların üstlerine, çocukların ebeveynlerine düşüncelerini ifade edebilme olanakları sınırlıdır. Türkiye’de makam ve unvanlara oldukça değer verilmekte, katı ve otoriter yönetim tarzlarına ise sempati duyulmaktadır. Hofstede’in araştırmasına göre Türkiye güç mesafesi yüksek bir ülke olarak nitelendirilmektedir (Günel, 2016, s. 16).

Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda bireyler farklılıklara ve yabancılara karşı sert bir tutum içerisindedirler. Yerli malı ürünleri satın alıp yabancı malları reddederek ülkelere bağlılık ve itaatkâr olduklarını düşünürler. Ancak düşük güç mesafesine sahip ülkeler farklılıklara ve yabancı toplumlara karşı daha yumuşak bir tutum içerisindedirler. Yabancı mallara karşı olumsuz bir tutum içerisinde olmazlar (Eryiğit, 2009, s. 32).

Yüksek güç mesafesine sahip olan toplumların büyük çoğunluğu fakirlikle karşı karşıyadır. Gücü elinde bulunduran elit kesim ayrıcalıklı ve zengin sınıfı oluşturmakta, toplumda zengin ve fakir arasındaki eşitsizlik her geçen gün artmaya devam etmektedir. Düşük güç mesafesindeki toplumlarda ise genellikle zengin fakir arasındaki eşitsizlik azaltılmaya çalışılmaktadır. Güç mesafesinin düşük olduğu toplumlarda adaletin ve eşitliğin önemli olması nedeniyle yolsuzluk karşılaşılma ihtimali de oldukça düşüktür. Çünkü bu tarz toplumlarda kanunlar makam ve mevkinden bağımsız olarak herkesi eşit haklara sahip olması gerektiğini savunmaktadır (Kaymak, 2019, s. 15).

Tablo 1. Düşük / Yüksek Güç Aralığına Sahip Toplumlar Arasındaki Temel Farklar Kaynak: (Hofstede G. , 2009, s. 4)

DÜŞÜK GÜÇ MESAFESİ	YÜKSEK GÜÇ MESAFESİ
Gücün kullanımı meşrulaştırılmıştır ve iyi-kötü ölçütlerine tabi tutulmaktadır.	Güç, toplumun temel gerçeğidir ve meşruluğu geçersizdir
Aileler çocuklarına eşit olarak davranır.	Aileler çocuklarına itaat etmeyi öğretir.
Yaşlılara ne saygı duyulur ne de onlardan korkulur.	Yaşlılara saygı duyulur hem de onlardan korkulur.
Öğrenci-merkezli eğitim söz konusudur.	Öğretmen-merkezli eğitim söz konusudur.
Hiyerarşi, rollerin eşitsizliği anlamına gelir.	Hiyerarşi, var olan eşitsizlik anlamına gelir.
Astlara danışmak beklenir.	Astların, yapılması söylenen şeyleri yapması beklenir.
Çoğunluğun oyunu ve barış ortamı içerisindeki iktidar değişimlerini ifade eden çoğulcu hükümetler bulunur	Belirli bir grubun oylarıyla seçimi ve devrim yoluyla değişimi ifade eden otokratik hükümetler bulunur.
Yolsuzluk ender görülür, skandallar kariyeri bitirir.	Yolsuzluk sık görülür, skandalların üstü örtülür.
Toplumdaki gelir dağılımı az çok eşittir.	Toplumdaki gelir dağılımı hiç eşit değildir.
Dinler, inananların eşitliğini vurgular.	Dinler, din adamlarının hiyerarşisini ifade eder.

Hofstede’in IBM çalışanları üzerinde yaptığı araştırmada güç mesafesi endeksinin en yüksek olduğu ülke 104 puanla Malezya olarak çıkmış, Türkiye ise Salvador ile aynı puanı alarak 66 puanla 32. Sırada yer almıştır. Güç mesafesinin en düşük bulunduğu ülke ise 40 puanla Avusturya olmuştur.

2.3.2.2. Bireycilik – oğulculuk

Bireycilik – oğulculuk boyutu bir toplum içerisindeki bireylerin guruplara ne derece dahil olmak istediklerini araştırmaktadır. Bir toplumun bu boyut için sahip olduğu düşünce insanların karar verme aşamasındaki tercihlerinin ben mi? Biz mi? sorusuna verdiği cevap ile şekillenmektedir.

Bireycilik bireyin kendi seçimlerini yapma eğiliminde olmasını ifade etmektedir. Ben merkezli düşünce yapısına sahip olan bireylerin ailesi ve yakın çevresi ile olan bağları çok sıkı değildir. Bireyciliğin yoğun olarak benimsendiği toplumlarda aile ve yakın evre ile olan bağlar sıkı ve bireylerin tercihleri aile ve yakın çevresinin çıkarları doğrultusunda ilerlemektedir. Toplulukçuluk ise bireyin daha çok içinde bulunduğu gurubun çıkar ve menfaatleri doğrultusunda ve toplumun normlarına uygun olarak hareket etmesidir. Toplulukuluğun hâkim olduğu toplumlarda bireyler aileye ve mensup oldukları guruplara oldukça bağlıdır. Gurubun menfaatine yönelik hareket etme eğilimindedirler. Gurup çıkarları bireysel çıkarlardan önce gelmektedir. Gurubun çıkarları uğruna fedakârlık yapmaktan çekinmezler. Toplulukçu düşünce yapısına sahip bireyler kendi çıkarları ve gurup çıkarları arasında tercih yapmaları gerektiğinde tereddüt etmeden gurubun çıkarlarına yönelik tercihler yaparlar. Bu boyutta asıl ele alınan olgu bir toplumun bireyleri arasında sürdürülen bağlılık derecesidir (Kaymak, 2019, s. 16).

Toplumların sahip oldukları kültürel yapı bireylerin bireyci ya da çoğulcu olmalarını etkilemektedir. Bazı toplumlarda bireyler arası ilişkiler zayıftır ve bireylerin kendi menfaatleri yönünde hareket etmeleri gayet normal bir durumdur. Bazı toplumlarda ise bireyler arası ilişkiler oldukça güçlü olmakla beraber insanlar gurup ve topluluklara katılma eğilimindedir. Bireyler birbirleriyle sadakatle bağlıdır (Erbatu, 2008, s. 50).

Bireycilik bireyler arası ilişkilerin koptuğu toplumlarda görülür. Bireyler gurup sorumluluklarından uzaktır. Herkesin kendi kendine yetmesi kendi kendine bakması gözlenir. Bu tip toplumlarda aileler çocuklarını kendi ayakları üzerinde durabilmesi için yetiştirir. Kendi ayakları üzerinden duran ocuk zamanla aileden ayrılır ve bağlarını kimi zaman tamamen koparır. Bunun aksine toplulukçu toplumlarda bireyler arası etkileşim güçlüdür. Hofstede'e göre dünyadaki toplumların büyük çoğunluğu topluluğun çıkarlarını bireyin çıkarlarından ya da kendi çıkarların önemli görmektedir. Başka bir ifadeyle dünya üzerindeki toplumların büyük çoğunluğu çoğulcu yapıya sahiptir. Bu toplumlarda aileler çocuklarını ailenin bir parçası olarak yetiştirir ve bunu yaparken de sadakat ve bağ duygusunu her zaman ön plana çıkarmaktadır. Birey böylece hayatının zor anlarında aileyi sığınabileceği güvenli bir liman olarak görmektedir. Bu nedenle birey gurubun üyelerine karşı her zaman sadakat borcu olduğunu düşünmektedir (Hofstede G. , 2009).

Bir toplum içerisinde bulunan bireyler kendilerini bir gurup içerisinde bulduklarında yalnız olduklarından daha mutlu oluyorsa çoğulcu, yalnızken daha mutlu olduklarını düşünüyorlarsa bireyci bir kültür yapısına sahip olmaktadır. Toplulukçu ülkelerde tüketicilerin kitap okuma alışkanlıklarının az olduğu televizyon izleme alışkanlıklarının fazla olduğu görülmüştür. Modern teknolojilerin kullanım alanı daha az olmaktadır. İş arama süreçlerinde yakın çevrelerinden yardım isteyen çoğulcu kültürlere sosyal ilişkiler temel bilgi kaynağıdır. Bireyci toplumlarda ise temel bilgi kaynağı medya gibi sosyal olmayan iletişim kanallarıdır (Tektaş, 2008, s. 246).

Tablo 2. Bireyci ve Kolektivist Toplamlar Arasındaki Temel Farklar Kaynak: (Hofstede G. , 2009, s. 6)

BİREYCİLİK	ÇOĞULCULUK
Herkes yalnızca kendinden veya en yakın ailesinden sorumludur.	İnsanlar, geniş ailelerde veya kabilelerde doğar ve yaşamları boyunca onlara sadık kalırlar.
Ben-bilinci söz konusudur.	Biz-bilinci söz konusudur.
Gizlilik (yalnızlık) hakkına önem verirler.	Bir şeye ait olmaya vurgu yaparlar.
Diğerleri, birey olarak nitelendirilir.	Diğerleri, grup-içi veya dışındakiler olarak görülür.
Kişisel görüş önemlidir: bir kişi bir oy demektir.	Görüşler ve oylar grup-içinde önceden belirlenir.
Normların ihlali suçluluk duygusuna neden olur.	Normların ihlali utanç duygusuna neden olur.
"Ben" kelimesinin kullanımı vazgeçilmezdir.	"Ben" kelimesinin kullanımı vazgeçilmezdir. "
Eğitimin amacı, nasıl öğrenileceğinin öğrenilmesidir	Eğitimin amacı, nasıl yapılacağının öğrenilmesidir.
İş, ilişkiden önce gelir.	İlişki, işten önce gelir.

Hofstede'nin IBM çalışanları üzerinde yaptığı araştırmada bireyci yapıya 91 puanla en fazla A.B.D'de rastlanmaktadır. Avustralya 90, Büyük Britanya 89 puanla ABD'den sonra en bireyci ülkeler olarak sırada yerini almaktadır. Türkiye ise 37 puanla 43. Sırada yer alarak orta düzeyde bir ülke olmasına rağmen çoğulcu yapıya daha yakın bir ülke konumundadır. Toplulukçu kültür yapısının en yüksek olduğu ülkeler ise Guatemala, Ekvador, Panama, Venezuela ve Kolombiya olarak sıralanmaktadır.

2.3.2.3. Erillik/Dişillik

Ulusal kültürleri sınıflandırılırken yapılan sınıflandırmalardan bir diğeri de erillik/dişilliktir. Bu boyutta temel ölçek toplumların davranışlarının cinsiyetlerin genel davranış yapıları ile benzerlik göstermesidir. Bu boyutta Hofstede toplumun davranışsal bilincinin ve duygusal rollerinin cinsiyete bağlı olarak oluştuğunu ileri sürmüştür. Erkeklik ve kadınlık bir toplumun sahip olduğu kültür ve düşünce yapısının erkeklere ya da kadınlara verilen davranışsal roller, temel inançlar ve değerler yargılarından beslendiğini ifade etmektedir. Erkeklik duygusal olarak açık ve net olan toplumları ifade etmektedir. Erkeksi toplumlar iddialı, sert olmakta ve maddi başarıya odaklanmaktadır. Kadınsı toplumlar ise cinsiyet rollerinin tam anlamıyla ayrılmadığı toplumları ifade etmektedir. Bir toplum içerisinde cesaret, atılganlık, güven, hırs, yarış, egemen olma, saldırgan ve baskıcı tutumlar hâkim ise bu tip toplumlar erkeksi toplumlar olarak nitelendirilmektedir. Bir toplumda insanlar mütevazı, şefkatli ve insan ilişkileriyle insana verilen önem daha yoğun bir biçimde hissediliyor ise bu tip toplumlar kadınsı toplumlar olarak nitelendirilmektedir (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2010).

Erkeksi toplum yapısının hâkim olduğu toplumlarda erkeğe verilen önem de fazladır. Bu nedenle politika ve bürokraside erkek egemenliği göze çarpmaktadır. Kadınsı kültür yapısına sahip toplumlarda ise cinsiyet hakimiyetine rastlanması güçtür. Kadınsı toplumlarda toplumsal sorunlar sağduyu, uzlaşma ve hoşgörüyle halledilmeye çalışılmaktadır. Yani kadınsı toplumlarda genel kaygı ve önem insan ilişkileridir. Devlet refahın yükseltilmesine önem vermektedir. Ancak erkeksi toplumlarda ekonomik büyüme ve gelişme toplumun ve devletin temel kaygısıdır. Ülkenin dış politikaları genellikle ilişkileri geliştirmekten ziyade güç gösterisi yönünde ilerlemektedir. Ülkenin temel harcamaları silahlanma yönündedir. Kadınsı toplumlarda ise doğayı ve insanı korumak ekonomik büyümeden daha önemli bir gaye olarak düşünülmektedir.

Uluslararası ilişkiler müzakere ile çözülmeye çalışılmakta dolayısıyla silahlanmaya ayrılan pay da oldukça az olmaktadır (Kaymak, 2019, s. 17-18).

Erkeksi toplumlar başarı, rekabet, kariyer, ego, güç gibi değerlerle özdeşleştirilirken kadınsı toplumlar eşitlik, yardımseverlik, sağduyu, uyum, merhamet, müzakere, iş birliği gibi değerlerle özdeşleştirilmektedir. Erkeksi toplumlarda hayat felsefesi “çalışmak için yaşamak” olarak ifade edilmektedir. Lakin kadınsı toplumlarda parola “yaşamak için çalışmak”tır (Kaymak, 2019, s. 18).

Tablo 3. Eril ve Dişil Toplamlar Arasındaki Temel Farklar Kaynak: (Hofstede G. , 2009, s. 7)

DIŞİLLİK	ERİLLİK
Cinsiyetler arasında minimum duygusal ve sosyal rol farklılaştırmasına gidilir.	Cinsiyetler arasında maksimum duygusal ve sosyal rol farklılaştırmasına gidilir
Erkekler ve kadınlar mütevazı ve şefkatlidir.	Erkekler iddialı ve hırslı olmak zorundadır.
Aile ve iş arasında denge söz konusudur.	İş, aileden önce gelir.
Zayıfa karşı sempati söz konusudur.	Güçlüye hayranlık söz konusudur.
Hem anne hem de baba gerçeklere ve hislere değinir	Baba gerçeklerle, anne hislerle ilgilenir.
Hem erkekler hem de kızlar ağlayabilir ancak ikisi de kavga etmezler.	Kızlar ağlar, erkekler ağlamaz. Erkekler kavga eder, kızlar kavga etmez.
Çocuk sayısına anneler karar verir.	Aile büyüklüğüne babalar karar verir.
Seçilmiş siyasi mevkilerde birçok kadın bulunur.	Seçilmiş siyasi mevkilerde çok az kadın bulunur.
Cinsellik konusunda tabii davranışlar söz konusudur. Cinsellik bağ kurma yoludur.	Cinsellik konusunda ahlaki davranışlar söz konusudur. Cinsellik performans sergileme yoludur.

Hofstede IBM çalışanları üzerine yaptığı çalışmada Slovakya’yı 100 puan olarak en erkeksi toplum olarak nitelendirilmektedir. Türkiye 45 puan olarak kadınsı bir yapıda nitelendirilmiş, en düşük puanı alan İsveç ise 5 puanla kadınsı bir toplum olarak nitelendirilmiştir.

2.3.2.4. Uzun / Kısa Dönem Oryantasyon

Uzun / kısa dönemli oryantasyon Hofstede tarafından ulusal kültür boyutları ortaya atıldığında ilk etapta bu boyutlar arasında yer almamaktaydı. Hofstede ve Bond tarafından 1988 yılında yapılan bir çalışmada ortaya çıkan sonuçların bu dört ulusal kültür boyutunu yansıtmadığı anlaşılmış ve Hofstede sonuçların yeniden gözden geçirilmesi için “Konfüçyüs İş Dinamizmi” olarak da adlandırılan yeni bir boyutun ortaya atılmasının gerekliliğini savunmuştur. Ancak Hofstede bu boyutun eklenmesini takip eden süreçte Konfüçyüs’ün öğretilerinin her ülkede bilinmediğini böylece soruların revize edilerek yeniden güncellenmesi gerektiğini düşünmüş, bireylerin olaylara yöneliminin geleceğe ya da bugün-düneye yönelik olduğunu saptamış ve bu boyuta kısa/uzun dönem oryantasyon isminin verilmesini uygun görmüştür (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2010, s. 15-25).

Bu ulusal kültür boyutu bir ülkenin sahip olduğu kültür yapısının olaylara göre zamansal yöneliminin uzun ya da kısa vadeli olmasını ifade etmektedir. Uzun dönem oryantasyonuna sahip olan toplumlarda bireyler daha tutumlu ve geleceğe yatırım odaklı bir hayat tarzı yaşamaktadırlar. Ebeveynlerin çocuklarına öğrettikleri en önemli şey nasıl birikim yapılacağı olgusudur. Uzun döneme yönelen toplum bireyleri sabır, sebat, geçmişe ait değerleri koruma gibi konulara önem

vermektedir. Kısa döneme yönelen toplumlar ise harcamaya ve kısa yoldan çok kazanç sağlamaya yönelik bir tutum içerisindedir. Bireyler hayatın geçiciliği ve anın yaşanması hususunda eğitilirler (Kaymak, 2019, s. 20).

Hofstede'in IBM çalışanları üzerine yaptığı araştırmada uzun döneme yönelen ülkeler sıralamasında 100 puanla Güney Kore başı çekmektedir. Tayvan 93, Japonya 88, Çin 87 puanla sırayı takip etmektedir. Araştırmada en çok dikkat çeken nokta Asya ülkelerinin sıralamada başı çekmesidir. Her ne kadar bu boyut küreselleştirilmek için revize edilse de nihayetinde Konfüçyüs'ün öğretilerinden uyarlandığı ve bu ülkelerin Konfüçyüs öğretilerine hakim oldukları düşünülecek olursa bu durum Asya ülkelerinin uzun döneme daha çok odaklanmasına neden olmaktadır. Türkiye bu sıralamada 43 puanla ortada yer almakta Gana ise 4 puan ile en düşük puanı alarak kısa döneme yönelen ülkeler arasında birinci sırada yerini almaktadır.

2.3.2.5. Belirsizlikten Kaçınma

Belirsizlikten kaçınma bir toplumdaki bireylerin belirsizlikten dolayı kendilerini rahatsız edip etmemesini inceleyen kültür boyutudur. Burada belirsizlikten kastedilen riskten kaçınma olarak algılanmamalıdır. Bu boyutta ele alınan asıl ölçek geleceğin bilinmediği ve net olmadığı durumlarda bu duruma nasıl tepki verdiği (Kaymak, 2019, s. 19).

Ayrıca bu durum güvenlik amacıyla yasalar, yönetmelikler gibi formel kurallara sarılma derecesiyle de ilgilidir. Bu durumda tam anlamıyla riskten kaçınmayı ifade etmese de risk alma ve riskten kaçınma durumuyla da yakından ilişkilidir. Belirsizlikten kaçınmanın yüksek olduğu toplumlarda bireyler risk almaktan kaçınacağı için sözlü taahhütler yerine yazılı kural ve anlaşmalar daha çok tercih edilmektedir (Günel, 2016, s. 16).

Gelecek önceden bilinemez bir olgudur. Bazı bireyler öngörülemezlik ve belirsizlikten karşı rahatsız olmazken, bazı bireyler ise bu durumdan korkar ve nefret ederler. Yüksek belirsizlik ve bilinmezliğin hâkim olduğu toplumlar hayatlarını idame ederken kurallar ve yasalara sarılırlar. İletişimler daha resmi ve soğuk bir yapıdadır. Bu tarz toplumlar duygularını açık seçik bir şekilde yaşayamazlar (Mooij, 2010, s. 83).

Belirsizlikten kaçınmanın düşük olduğu toplumlarda ise belirsizlik gibi bir olgunun varlığı kabul edilmektedir. Bireyler karar verirken risk almakta ve kendisinden farklı olan fikir ve davranışlara daha fazla tolerans göstermektedir. Bu tip toplumlarda tahmin edilebilirliğe de ihtiyaç azdır. Hofstede'e göre yüksek belirsizlikten kaçınmaya sahip toplumlarda intihar oranları oldukça yüksektir. Bu tip toplumlarda alkol bağımlılığı, kazara ölümler ve hapse girme gibi olay ve olgulara sık rastlanmaktadır. İşyerlerinde daha katı ve sıkı kurallar mevcuttur. Bireyler agresif, enerjik ve duygusaldır. İletişimlerde beklenti daha kavranabilir, daha açık ve algılanabilir olması yönündedir. (Günel, 2016, s. 17-18).

Tablo 4. Zayıf ve Güçlü Belirsizlikten Kaçınan Toplamlar Arasındaki Temel Farklar Kaynak: (Hofstede G. , 2009, s. 5)

DÜŞÜK BELİRSİZLİKTEN KAÇINMA	YÜKSEK BELİRSİZLİKTEN KAÇINMA
Hayatın yapısındaki belirsizlik kabul edilmiştir ve her yeni gün, olduğu gibi sürmektedir.	Hayatın yapısındaki belirsizlik, savaşılmaması gereken devamlı bir tehdit gibi görülmektedir.
Rahatlık, daha az stres ve kaygı, kendini-kontrol.	Daha fazla stres ve kaygı, duygusallık.
Öznel sağlık ve iyi olma dereceleri daha yüksektir.	Öznel sağlık ve iyi olma dereceleri daha düşüktür.
Normalin dışındaki insanlara ve düşüncelere müsamaha: farklı olan merak edilir.	Normalin dışındaki insanlara ve düşüncelere hoşgörüsüzlük: farklı olan tehlikelidir.
Belirsizlik ve kaos karşısında rahatlık söz konusudur.	Belirginlik ve bütünlüğe ihtiyaç duyulur.
Öğretmenler "bilmiyorum" demesini bilir.	Öğretmenlerin tüm soruları bilmesi gerekir.
İş değiştirmek sorun değildir.	İşten hoşlanılmasa bile değiştirilmez.
Yazılı veya sözlü- kurallardan hoşlanılmaz.	Kurallara karşı duygusal bir ihtiyaç söz konusudur.
Din, felsefe ve bilimde görecelik ve deneycilik vardır.	Din, felsefe ve bilimde, kesin gerçeklere ve başlıca teorilere inanılır.

Hofstede'in IBM çalışanları üzerine yaptığı araştırmada 112 puan alarak Yunanistan en yüksek belirsizlikten kaçınma düzeyine sahip ülke olarak saptanmış ve Portekiz 104, Guatemala 101, Uruguay 100 puan ile Yunanistan'ı takip etmiştir. Türkiye 85 puan ile yüksek belirsizlikten kaçınan ülkeler arasında yerini almaktadır. Jamaika 13 ve Singapur 8 puanlarla en düşük belirsizlikten kaçınma düzeyindeki ülkeler olarak saptanmıştır.

2.3.3. Robert J. House v.d'nin GLOBE Projesi

Kültürel farklılıklara yönelik yapılan araştırmalardan bir diğeri de House ve arkadaşları tarafından 2004 yılında yapılan GLOBE projesidir. 62 farklı ülkeden 160 araştırmacı ile yapılan araştırma Hofstede'in çalışmasının kültürel farklılıklar arasındaki ilişkiyi anlamak açısından iyi bir başlangıç olabileceğinin ancak yeterli bir araştırma olmadığını savunur. House ve diğerleri Hofstede'in o tarihte 5 tane olan kültürel boyutunu 9'a yükseltmiş ve Hofstede'in çalışmasından ileri gitmeyi amaçlamıştır. Çalışmada kültürel boyutlara yenilik ve düzenlemeler yapılmıştır. Güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma boyutu aynı kalırken bireycilik çoğulculuk endeksi kurumsal ve gurup içi olmak üzere ikiye ayrılmış, erillik/dişilik ise kendine güven ve cinsiyet eşitliği olarak ikiye ayrılmıştır. Uzun/Kısa dönem oryantasyonunda uzun dönem geleceğe yönelme adını almıştır. Hofstede'nin kültürel boyutlarına ek olarak insan odaklılık ve performans odaklılık olmak üzere iki boyut ilave edilmiştir (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2010, s. 40-42).

2.3.4. Gannon'un Metaforları

Metafor, bir olay veya olgunun başka bir olay veya olguya dayandırılarak araştırılması, bilinmesi ve tecrübe edilmesi şeklinde ifade edilebilir. Birçok yazar veya akademisyen metafor kavramını temelde " bir şeyin başka bir şeye benzetilerek anlatılmaya çalışması" olarak tanımlamıştır. Türkçede de kimi zaman bu şekliyle ifade edilse de Türkçe karşılığı edebiyatımızda yer alan teşbih, mecaz ya da istiare olarak nitelendirilebilir. Dünya üzerindeki kültürleri tanımlamada ve farklılıklarını tespit etmede yeni bir kavram ya da yöntem ise kültürel metafordur. Kültürel metafor bir toplumun kültürel değerlerini en kolay şekilde anlamaya ve

diğer toplumların kültürel değerleri ile karşılaştırmaya yarayan bir metottur (Aydın K. , 2007, s. 59).

Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 23 ülke üzerine araştırma yapan Martin J. Gannon belirlediği bu 23 ülkeyi yansıttığını düşündüğü metaforlar seçmiş Türkiye ise seçilen bu metaforlarda kahvehanelerden yana nasibini almıştır. Türk kültürünü anlatmak amacıyla kahvehanelerin seçilmesi rastgele yapılan bir seçim değildir. Gannon Türklerin bir topluluğa ait olma eğilimi içinde olduklarını, bir topluluk içerisinde kendilerini daha rahat hissettiklerini saptamış ve bu duruma ulaşmanın en kolay yolunun en azından erkekler açısından kahvehaneler olduğunu ileri sürmüştür. Yapılan araştırmada Türkiye toplulukçu bir kültür yapısına sahiptir varsayımına ulaşılabilir (Günel, 2016, s. 22).

Gannon her kültürün bir tanımlayıcı metaforunun olduğunu ve bu tanımlayıcı metaforlar sayesinde bir ülkenin kültürünün daha kolay tanımlanabileceğini ve tanınabileceğini savunmaktadır. Bu doğrultuda Gannon Amerikalılar için rekabete dayalı uzmanlıktan dolayı Amerikan Futbolu örneğini, İngilizler için İngiliz evi figüranını, Almanlar için ise orkestra, toplum gibi hissiyatlar uyandırması amacıyla Alman senfonisi önermiştir. Saflık ve olgunluk çağrışımı yapması adına Fransızlar için Fransız şarabını, doğayı sevmeye ve denklik hissiyatından dolayı İsveçliler için İsveç evlerini, Konfüçyüs yaklaşımını anımsatması adına ise Çinliler için Çin sunaklarını örnek göstermiştir (Aydın K. , 2007, s. 61).

Ayrıca Gannon araştırmasında bu basitleştirilmiş kültürel metaforların yabancı kültürlerin yöneticilerine, bürokratlarına, iş ortaklarına, müşterilerine ve bireylerine yaklaşım açısından doğru bir düşünce kalıbı vereceğini belirtmiştir.

2.3.5. Shalom H. Schwartz'ın Kültürel Değerleri

Shalom H. Schwartz, kültürel değerlerin farklı toplumların bireylerinin davranışlarını nasıl etkilediğini incelemek amacıyla elliye yakın ülkede öğretmenler ve öğrenciler üzerinde bir çalışma uygulamıştır. Schwartz çalışmasında ilk olarak kültürel değerleri bireyler üzerinden incelemiş ancak bulguları birbirinden oldukça farklı çıkması sonucunda analizini ülke düzeyine yönlendirmiştir. Araştırma sonucunda ülke düzeyinde 7 adet kültürel değer olduğu saptamıştır. Bunlar muhafazakarlık, hiyerarşi, otorite, etkin otonomi, entelektüel otonomi, eşitlikçi taahhüt ve düzendir (Schwartz, 1994).

Schwartz kategorize ettiği her kültürel değer boyutu üzerinde farklı birtakım özellikleri ele almaktadır. Örneğin muhafazakarlık boyutu içerisinde geleneklere bağlılık, aile kavramı, bilgelik gibi bazı değerleri içermektedir. Otonomi ise bireysel tutkuları elde etmeyi amaçlayan değerlere vurgu yapmaktadır. Hiyerarşik toplumlarda güç dağılımı eşit değildir ancak eşitlikçi toplumlar eşitlik, sosyal adalet, özgürlük, sorumluluk gibi değerler ön plandadır. Son olarak otorite, aktif benlik, hırs, cesaret, başarı, yetenek gibi değerlere vurgu yaparken; düzen dünyayı mevcut hali ile içselleştirir ve doğa ile uyuma vurgu yapar (Uğur & Uğur, 2014, s. 5).

Schwartz'ın araştırmasına göre Batı Avrupa Ülkeleri yüksek otonomi, eşitlikçilik ve otorite değerlerine sahiptir. İngilizce konuşan ülkeler ise yüksek otonomi ve otorite değerine sahipken, Doğu Avrupa Ülkeleri yüksek düzen ve muhafazakarlık değerine sahiptir. İslam ülkeleri ise yüksek hiyerarşi muhafazakarlık gibi kültürel değerlere sahiptir. Yukarıdaki bilgilerden anlaşılacağı üzere Schwartz milletler üstü bir sınıflandırma yapmıştır (Guirdham, 2005, s. 57-58).

2.4. Kültürel Farklılıkların Sonuçları

Thomas ve Inkson'a (2005) göre toplumlar kültürel olarak toplum içerisinde yaşayanlardan beklenen tutumlar, gelenek ve görenekler, toplum tarafından kınanan ve rahatsız edici olarak algılanan iş ve eylemler, anlatım, konuşma, eğitim şekli ve yaşam standartları olmak üzere birçok noktada farklılaşmaktadır. Bireylerin değer yargıları, eylemleri, kural ve olaylara olan refleksleri gibi daha birçok konuda kültürel çeşitlilik ekseninde farklılık gösterdiğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda farklı kültürel değerlere sahip bireylerin farklı inanç, değer ve tutumlara sahip olmaları kaçınılmaz bir gerçekliktir. Earley ve Masokowski (2004) kültürün bireyler üzerinde çok güçlü bir etkisi olduğundan bahsetmiştir. Bu noktada insan yaşamı için çok düşük bir etkisi olan börtü böceğin bile kültüre göre nasıl farklı algılandığını belirtmişlerdir. Kültürün insanların eylem ve tutumlarında, jest ve mimiklerinde önemli bir etkisi olduğunu, farklı kültürden bireylerin bu tutum ve eylemleri anlamakta zorlanacağını böylece iletişimin güç hale geleceğini ve yanlış anlaşılmanın artarak yapılabilecek iş birliğinin olumsuz etkileneceğini ifade etmiştir (Yeşil, 2012, s. 115).

Triandis'de tıpkı Hofstede gibi toplumların bireyci ve toplumcu olarak farklılık gösterdiğini ve bunun sonucu olarak bireylerin davranış ve tutumlarının da farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Toplumcu kültürlerin bireylerinin içerikten çok kontekste önem verdiğini, bireyci kültürlerin ise bireysel amaçları öne çıkararak kendine bağlı bir bireysel kültür yapısında bulunduklarını söylemiştir. Toplumcu kültürlerde ise grup amaçları gruba bağlılık gibi argümanlar ön plana çıkmaktadır (Triandis, 2006).

Stephens ve Greer yaptıkları çalışmada kültürün bireyleri anlama ve yorumlamada önemli bir etkisinin olduğunu bulgulamıştır. Ayrıca kültürel farklılıkların karar verme, yönetim, takım yönetimi, kişilerarası iletişim ve kadının işyerindeki pozisyonu gibi pek çok konuda etkili olduğunun altını çizmiştir. Benzer bir şekilde White kültürel olarak birbirinden farklı olan bireylerin farklı değer, norm ve davranışlara sahip olduğunu belirtmiştir (Yeşil, 2012, s. 116).

Parker, kültürün insanların nasıl davranışlarda bulunduğu, olaylara nasıl tepkiler verdiği gibi konularda belirleyici bir faktör olduğunu belirtmiş, ülkelerin politik ve ekonomik sistemlerinin belirlenmesinde, kaynakların nasıl dağılacığında, endüstriyel yapısının oluşumunda ve görev ve yetkilerin nasıl dağıtılacağı konusunda da etkili bir rolü olduğunu söylemiştir (Parker, 1998, s. 225).

Bu bilgiler ışığında kültürel farklılıkların bireylerin tutum, davranış ve düşünce yapılarının oluşmasında etkili olduğu görülmektedir. Kültürel farklılıklardan kaynaklanan farklı fikir tutum ve davranışlar bireyler arası çatışma, iletişim sorunları gibi bazı olumsuz sonuçlara neden olabileceği gibi yeni fikir ve yaratıcılık gibi olumlu etkilere de neden olabilmektedir. Aşağıda kültürel farklılıkların doğurabileceği olası pozitif ve negatif sonuçlar belirtilmektedir.

2.4.1. Kültürel Farklılıkların Olası Pozitif Sonuçları

Literatür incelendiğinde gruplar ve örgütler üzerine yapılan gerek teorik gerekse alan çalışmaları, kültürel farklılıkların grup ve örgütlere çeşitli faydalar sağlayabileceğini göstermektedir.

Farklı kültürlerden bireylerin oluşturduğu grup ve örgütler üzerinde yapılan çalışmalar kültürel farklılıkların performansı olumlu yönde etkileyebileceğini öne sürmüştür. Örnek verecek

olursak Elron (1999), kültürel farklılıkların üst yönetim gurubunun performansına olumlu etki edeceğini saptamıştır. Watson et Al. (1993) ise farklı kültürlerden oluşan gruplarda olayları değerlendirmede ve alternatif üretmede farklı bakış açılarına sahip oldukları için benzer kültürlere sahip gruplara göre daha iyi olduğunu göstermiştir. Di Stefano ve Maznevski (2000) kültürel olarak farklı üyelerden oluşan gurupların problemlere farklı yaklaşımlar ve alternatif üretmede çok iyi konumda olduklarını söylemiştir. Dalyan ise çok kültürlü guruplarda birçok olumsuz etkinin olduğunu ancak bazı olumlu etkilerinde olduğuna dikkat çekmiş ve çok kültürlü grupların daha yaratıcı, daha etkin, daha performanslı olduklarını söylemiştir. Ayrıca çok kültürlü gurupların benzer kültür yapısına sahip guruplara göre daha doğru kararlar aldığını belirtmiştir (Yeşil, 2012, s. 116).

Kültürel farklılıkların guruplara sağladığı en önemli olumlu etkinin sayıca fazla, birbirinden farklı ve doğru fikirler ortaya çıkarmasıdır. Gurup üyelerinin farklı kültürlerden olması eşsiz ve birbirinden farklı öneri ve çözümler demektir. Çok kültürlü guruplarda gurup üyeleri birbirine fikir verebilmektedir. Ancak benzer kültür yapısına sahip bireylerin bulunduğu guruplarda takıma uyum, homojen görüş, fikir ve düşüncelere itiraz edememe olması kararların hızlı ve yanlış alınmasına yol açabilmektedir. Ancak kültürel olarak farklı bireylerin bir arada bulunduğu heterojen guruplarda kararlar yavaş alınsa da doğru karar alma olasılığı daha yüksektir.

Ayrıca çok kültürlü örgütlerde farklı kültürlerle diyalog mevcut olduğundan farklı pazarlara girebilme olanağı daha yüksektir. Farklı kültürlerle iletişim halinde olunması farklı kültürlerden fazlaca müşteri ile de irtibata geçebilmek anlamına gelmektedir. Farklı kültürlerden oluşan guruplarda müşterilere hizmet ve ürün üretiminde homojen kültürlü örgütlere göre daha avantajlı bir konumdadır. Özellikle araştırmaya dayalı, yüksek teknolojiye sahip örgütlerde, farklı kültürlerden gelmiş olan ve farklı özellik ve becerilere sahip insanlar çok değerli olacaklardır. Çok kültürlü örgütler örgüt içerisindeki sorunları daha iyi çözebilmekte, yeniliklere daha çabuk adapte olabilmekte ve örgütsel esnekliğe sahip olabilmektedir. Bu bilgiler ışığında farklı kültürlerin yönetiminde doğru stratejiler izlenirse bu durum örgüt ve guruplara pek çok sayıda fayda sağlayabilmektedir.

2.4.2. Kültürel Farklılıkların Olası Negatif Sonuçları

Hall, 1995 yılında yaptığı çalışmada farklı kültürleri bünyesinde bulunduran örgütlerin kültürel farklılıklarda dolayı ilişkilerinin olumsuz sonuçlandığını belirtmiştir. Bunun altında yatan en önemli aktörün kültürel farklılıklar sonucu ortaya çıkan problemler olduğunu belirtmiştir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde kültürel farklılıkların kültürler arası iletişimde iletişim problemleri, bütünleşme problemleri ve çatışma gibi pek çok olumsuzluğa neden olduğunu göstermektedir. Benzer bir şekilde Mutlu'da 1999 yılında yaptığı çalışmada kültürel açıdan farklılıklara sahip bireylerin bir arada çalıştığı örgüt ve kurumlarda çeşitli problemlerin ortaya çıkabileceğine dikkat çekmiştir (Yeşil, 2012, s. 118).

Dalyan ise farklı kültürlerin oluşturduğu örgüt ve kurumlarda kültürel farklılıkların bütünleşme sorunları, algılamada zorluk ve iletişim problemlerinin yoğun olarak görüldüğünü ifade etmiştir (Dalyan, 2004).

Basset-Jones kültürel farklılıkların işyerinde iletişim problemlerine, şüpheye, kalite düşüşüne, düşük moral ve olumsuz rekabetçiliğe neden olacağını söylemiştir. Kültürel

benzerlikler iletişimi kolaylaştırırken kültürel farklılıkların iletişimi zorlaştırabileceğine dikkat çekmiştir (Basset-Jones, 2005).

Kültürel farklılıklar gerek bireyler arası gerekse örgütler arası iletişimin doğru ve etkin bir şekilde gerçekleşmesine engel teşkil etmektedir. Uluslararası faaliyet gösteren firmalarda yaşanan iletişim sorunların altında yatan temel sebep büyük ölçüde kültürel farklılıktır. Literatür bu konuda farklı kültürlerden olan insanların bulunduğu gruplarda iletişim problemlerinin yaşanabileceğini göstermektedir. Birbirine benzer toplumlar arasında iletişimin daha doğru daha kolay ve daha etkin olması ihtimalden öte bir gerçekliktir. Hall kültürel farklılıkların karışıklık ve yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebileceğini belirtmiştir (Yeşil, 2012, s. 118).

Bu bilgiler ışığında kültürel farklılıkların varlığı gündelik hayatın kaçınılmaz bir gerçeğidir. Kültürel farklılıkların kurum ve gruplar içerisinde var oluşu bazı olumlu etkilere neden olabileceği gibi pek çok olumsuzluğu beraberinde getirebilmektedir. Bu açıdan farklılıkların yönetimi ve doğru stratejilerin uygulanması elzemdir.

3. TEKNOLOJİ KAVRAMI VE TEKNOLOJİ KABULÜNÜN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Günümüzde insan hayatının her alanında bulunan teknoloji çağlar boyu gelişen ve kuşaklara aktararak iletilen bir olgudur. İnsanlar avcılık ve toplayıcılık ile yaşamlarını idame ettirdiği dönemlerde bile barınma, beslenme, vahşi hayvanlardan korunmak amacıyla o döneme ait ilkel teknolojiler geliştirip hayatlarını sürdürmeye çalışmışlardır (Yiğit & Uzun, 2023, s. 234). Günümüzde gerçekleştirilen bütün beşerî faaliyetler teknolojinin kullanımı ile mümkün olabilmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere teknoloji insan hayatının bir vazgeçilmezi konumundadır.

3.1. Teknoloji Kavramı

Günümüzde insan hayatının hemen hemen bütün alanlarında kullanılan teknoloji, hızla gelişen ve hem devletlerin hem kamu kurumlarının hem de şirketlerin önem verdiği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Kelime kökü Yunanca ‘‘Ustalık (sanat,zanaat)’’ anlamına gelen ‘‘*techne*’’ ve bilgi anlamına gelen ‘‘*logy*’’ kelimelerinden oluşan teknoloji kavramı ‘‘*sanatlar üzerine konuşma*’’ anlamı da içermektedir (Seçer, 2006, s. 26).

Literatürde teknoloji ile ilgili pek çok tanım bulunsa da teknolojinin her geçen gün kendini yenileyerek gelişmesi bu tanımlarından statik bir durumda olmasının önüne geçmiş ve her geçen gün tanımlarda yenilenerek geliştirilmiştir. Sözlük anlamlarına bakılacak olursa Türk Dil Kurumu’na göre ‘‘*Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulayım bilimi.*’’ ve ‘‘*İnsanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü*’’ olarak açıklanmıştır (TDK, 2023). Oxford Dictionary ise teknolojiyi ‘‘*bilim ve endüstride kullanılan bilgi, teçhizat ve yöntemler*’’ olarak tanımlamaktadır.

Öncü ise yaptığı teknoloji tanımında teknolojiyi ‘‘*yalnız makineler için değil, belli bir malın ya da hizmetin üretilmesi için gerekli olan bilgi, işlem ve araçların tümü*’’ olarak ifade etmiş ve teknoloji kavramına karşı çok yönlü bir yaklaşımda bulunmuştur (Öncü, 1976, s. 63).

Seçer ise teknolojiyi ‘‘*bir sanayi dalında belirli ürünlerin yapımı için gerekli araçların, işleme yöntemlerinin incelenmesi*’’ olarak tanımlamıştır (Seçer, 2006, s. 26).

Kiper’e göre teknoloji ‘‘*insanların hayatlarını kolaylaştırmak ve iyileştirmek için kullandığı araç ve sistemleri geliştirebilmenin bilgisidir*’’. Bununla birlikte teknoloji ile ilgili olarak üretim yöntemlerinde yenilik yaratmak ve bu yeniliklerle üretimi, kaliteyi ve verimliliği arttırmanın bununla birlikte rekabet üstünlüğü ve kâr marjı yaratmanın temel yolu olarak nitelendirmiştir (Kiper, 2004, s. 28,61).

Literatürde teknoloji ile ilgili pek çok tanım sıralamak mümkündür. Ancak bu tanımlar incelendiğinde genel olarak bazı kavramlar ile sıklıkla karşılaşılmaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere teknolojinin tanımında bulunması gereken birtakım özellikler söz konusudur. Bu özelliklerin en önemlisi bilimsel bilgidir. Teknolojinin varlığı, ortaya çıkışı ve hayata geçirilebilmesi bilimsel bilgi ile mümkün olabilmektedir. Bir işte kullanılan bilgi ya da bilgiye dayalı yöntem o işin hayata geçirilmesini kolaylaştırıp işlem süresini kısaltıyorsa teknolojik gelişmeden bahsetmek mümkün olabilmektedir. Teknolojinin tanımında olması gereken bir diğer özellik ise görev kavramıdır. Bir görevin olması bir problemin olması ile alakalıdır. Görev

problemi çözmek üzere ortaya çıkar. Her yeni teknolojinin bir görevi vardır. Yani her yeni teknoloji bir sorunu bir problemi çözmeye yönelik ortaya çıkmaktadır. Teknolojinin bir diğer olmazsa olmaz unsuru ise sanatsal yönünün olmasıdır. Teknoloji bilimsel bilgiyi kullanırken gelişim ve yayılım için sanatsallığa da ihtiyaç duymaktadır (Kaş, 2015, s. 11-12).

3.2. Teknolojinin Önemi

İnsanın tarih sahnesinde yerini aldığı günden bugüne insanlar teknolojiden faydalanmış ve bilgi birikimi olarak geleceğe aktarmışlardır. Günümüzde insan yaşamının neredeyse her alanında doğrudan ya da dolaylı olarak kullanılan teknoloji kavramı tabiri caizse insanın yaşamsal fonksiyonlarını devam ettirebilmesi için gerekli bir gereksinim haline gelmiştir. Temel işlevi; üretim, yönetim, kullanım ve bilgi alışverişini bazı araçlar ile kolaylaştırmak olan teknolojinin etki alanı ve seviyesi arttıkça doğru orantılı olarak önemi de artmaktadır.

Temel bilgilerin gelişimine bağlı olarak gelişen teknoloji üretim, ulaşım ve haberleşme gibi pek çok alanda ülkelerin kaderine etki etmekte ve her ülke bu değişime uymak zorundadır. Bilgi ekonomisinde rekabet avantajı kazanmak ve dünyanın lider ülkeleri arasında yer almak için teknolojiye gerekli yatırımı yapmak bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu bağlamda ülkeler bilgi üretebilmek ve teknolojik gelişmeleri yakalayabilmek için teknoloji politikaları uygulamalıdır. Uygulanan yeni teknolojiler rekabet gücü arttırmaktadır. Rekabet gücünün artması, karlılığın artmasına karlılığın artması da yaratıcılık ve ekonomik getirinin artmasına neden olmaktadır. Teknolojinin ekonomik bir gösterge olduğu literatür incelendiğinde de anlaşılmaktadır. Dünyanın lider konumunda olan ülkeleri teknolojik olarak çok iyi bir konumda olmakla birlikte bu konumlarını teknoloji politikaları ve teknolojiye olan yatırımlarına borçludur (Kaş, 2015, s. 12).

3.2.1. Teknolojinin Olumlu Etkileri

Günümüzde hayatın hemen her noktasında aktif olarak kullanılan teknolojinin olumlu ve olumsuz etkileri ile ilgili yapılan çalışmaların önemi her geçen gün artmaktadır. Literatüre bakıldığında teknoloji hayatın vazgeçilmez konumundadır. Olumsuz birçok etkisinin olmasının yanı sıra sağladığı olumlu etkiler teknolojinin günlük hayatta aktif olarak kullanılmasına neden olmuştur.

Teknolojinin gelişmesi iletişim ve bilgi iletişim teknolojilerinin çağ atlamasına neden olmuş, daha az maliyetli daha etkin bir iletişimin kurulmasına olanak sağlamış böylece dünyada yeni fikirler ve yenilikler kısa sürede ulusal sınırların dışına çıkarak yayılmaya başlamıştır (Arı, 2006, s. 1).

Teknolojik imkanların ve teknoloji stratejilerinin geliştirilmesi işgücü donanımının ve üretimin artmasında önemlidir. Teknoloji üretimi ile dış ticarete rekabet gücü, ihracat, ulusal servet birikimi arasında olumlu bir ilişki vardır. Üretim teknolojilerinde yapılan gelişmeler üretim koşullarını, çalışma ortamını, üretim politikasını ve organizasyon yapısının oluşumunda da önemli bir rol oynamaktadır (Kaş, 2015, s. 18).

Teknoloji sadece işletmeler için değil ülkeler içinde bir rekabet üstünlüğü anlamına gelmektedir. Teknoloji kullanımı ülkenin gelişmişlik düzeyini de etkilemektedir. Teknoloji kullanıma göre ülkeler ve toplumlar birbirine hiyerarşik olarak üstünlük sağlayabilmektedir. Günümüzde bir ülkenin başka ülkeler üzerindeki konumu ve saygınlığı sahip olduğu teknolojik donanım ile yakından ilgilidir (Kiper, 2004, s. 61).

Bilgi iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler günlük yaşamı büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. İnternet, sınırsız insan ihtiyaçlarının karşılanması noktasında önemli bir aktör konumuna gelmiştir. Bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler iletişimde ve bilgiye ulaşmada önemli ölçüde bir hızlılığa yol açmıştır. Ayrıca teknolojinin gelişimi yaşam standartlarının iyileşmesi ve insan faaliyetlerinin rahatlaması açısından etkili bir araçtır. Teknolojinin getirdikleri sayesinde insanlar daha az çalışıp daha çok üretim yapmışlar ve kendilerine daha fazla vakit ayırabilmişlerdir. Çalışmaya daha az zaman ayrılması insan ömrünün uzamasına neden olmaktadır. Teknoloji sayesinde üretimde daha kısa sürede, daha az enerji ile daha az maliyetli çıktılara ulaşmak mümkün olmuştur. Teknolojinin insan ömrüne olan pozitif etkisi sadece bedensel olarak değil tıp alanındaki gelişmelerle de olmuştur. Tıp teknolojisindeki gelişim insanların hastalıklarına daha kolay teşhis koyabilme ve daha hızlı iyileştirme daha hızlı ameliyat gibi alternatifler sunmaktadır. Ayrıca teknoloji sayesinde insanlar bir yerden bir yere daha hızlı ve konforlu bir şekilde seyahat etme olanağı bulmuştur (Kaş, 2015, s. 19).

3.2.2. Teknolojinin Olumsuz Etkileri

Teknolojinin insanlığa yararları olduğu gibi canlılar ve çevre üzerinde birtakım olumsuz etkileri de mevcuttur. Bu olumsuz etkileri tamamen ortadan kaldırmak pek mümkün olmasa da verdiği zarar azaltılabilir.

Teknolojinin gelişmesiyle toplum yapısı da bir dönüşüm geçirmiş ve bilgi toplumu adı verilen yeni bir toplum düzeninin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Teknolojinin bilinçsiz kullanımı bireylerin topluma yabancılaşmasına neden olabilmektedir. Bireyler teknoloji sayesinde kendi kendine yeten bireyci bir varlık haline gelmiştir. Çalışma ve oyun arkadaşları bilgi çağında bilgisayarlar olmuştur. Böylece bireyler teknolojinin hızlı temposu ile insanı duygulardan uzaklaştırmıştır. İnsanlar makineleşmiş insanı değerlerden uzak robotlaşmış nesneler haline gelmişlerdir. Ayrıca artan bilgisayar kullanımı bireylerde stres, yorgunluk gibi psikolojik sorunlara neden olabilmektedir (Kaş, 2015, s. 20).

İnternet teknolojilerinin gelişmesi yazılım hırsızlığı, zararlı internet virüsleri gibi alanların ortaya çıkmasına neden olmuş, finansal güvenliği ve özel hayatın gizliliğini tehdit eden kötü amaçlı kullanımlar artmıştır. Teknolojinin olumsuz etkileri sadece bireylerle sınırlı kalmamaktadır. Sürekli artan nüfus ve artan teknoloji kullanımı çevre sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Gürültü kirliliği, su kirliliği, çevre kirliliği gibi sorunlar doğrudan ya da dolaylı olarak insan sağlığını da etkilemekte ve küresel ısınmayı tetiklemekte ve ekosistemi bozmaktadır (Kaş, 2015, s. 20).

Bunun yanı sıra internet ve sosyal medya kullanımı aile ve arkadaşlık ilişkilerini baltalamaktadır. Teknoloji kullanımı insanın elinde olarak olumsuzluklara neden olabilmektedir. Örneğin silah sanayisi milyonlarca insanın ölümüne neden olmaktadır. Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan nükleer bomba, Ortadoğu'da sivil halka karşı kullanılan kimyasal bombalar bunlara örnek gösterilebilir. Ayrıca teknoloji kullanımı radyasyon yayılımını sağladığı için insan sağlığını da bozmaktadır.

3.3. Teknoloji Kabulü

Bilgi teknolojileri işletmelere bireylere pek çok avantaj sağlamaktadır. İşyerlerinde teknoloji tabanlı sistemlerin kullanılması özellikle yazılım ve donanım bazlı avantajlar sağlamaktadır. Fakat bu avantajların yanında teknolojinin dezavantajları olduğu gibi teknoloji kullanım oranının da düşmesi işletmelere dezavantaj kazandırabilmektedir. Bilgi teknolojilerine yapılan yatırımın işletmeye kar sağlayacağı düşünülse de kimi zaman bu durumun tam aksi oluşabilmektedir. Bilgi teknolojilerinin işletmeye daha çok getiri sağlayacağı yanlış bir düşünce değildir. Bilgi teknolojileri verimliliği ve insan faaliyeti süreçlerini pozitif yönlü etkileyebilmektedir. Ancak yatırım sektörlerinde örneklerle gözlemlenmiştir ki bilgi teknolojilerine ne kadar fazla yatırım yapılırsa geri dönüşü o kadar az olabilmektedir. Bu duruma “üretkenlik paradoksu” adı verilmektedir (Brynjolfsson, 1993, s. 67). Yapılan araştırmalar üretkenlik paradoksu ile ilgili olarak belli başlı hususlara dikkat çekmektedir. Bunlardan en önemlisi bilgi teknolojilerine yapılan yatırımın büyüklüğü değil bilgi teknolojilerine en doğru ve en verimli şekilde nasıl yatırım yapılması gerektiğidir. İşte bu noktada teknoloji kabulünün önemine vurgu yapılmaktadır.

Teknoloji kabulü ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde bireylerin teknolojiye olan tutumları, teknolojinin gelişmesi, aktarılması ve aktif kullanılması açısından ciddi bir öneme sahiptir. Teknolojinin sağladığı maliyet tasarrufu ve hizmet artışı bireylerin teknolojiyi neden kullandıkları ya da neden kullanmadıklarını saptamayı önemli hale getirmektedir. Bilgi teknolojilerinde en önemli aktör bu teknolojileri ortaya çıkaran, kullanan insandır. İnsanın bilgi teknolojileri karşısındaki tutum ve davranışları onu kabul edip etmediğinin ya da kullanıp kullanmadığının bir göstergesi olarak algılanabilir. Bu noktada aşağıdaki sorular önem arz etmektedir.

- Kullanıcı bilgi teknolojileri karşısında herhangi bir direnç gösterecek mi? Eğer gösteriyorsa bunun altında yatan sebepler nelerdir?
- Kullanıcı bilgi teknolojilerini benimsemiş ya da kullanıyorsa bunun altında yatan sebepler nelerdir?
- Eğer kullanıcı bilgi teknolojilerini kabul etmiş ve kullanıyorsa bunu gelecekte kullanmaya devam edecek mi?

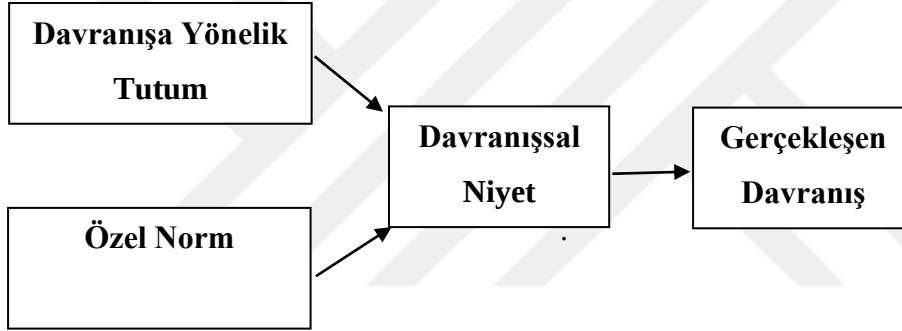
Bilgi teknolojilerinin kabulü bireylere göre farklılık göstermektedir. Bazı tüketiciler teknolojiyi daha kolay ve hızlı kabul ederken bazı tüketiciler ise daha zor ve yavaş kabul edebilmektedir. Bu nedenle tüketicilerin teknoloji kabulünü etkileyen faktörlerin ve hangi kişisel özelliklere ya da kültürel özelliklere sahip bireylerin teknoloji kabul düzeylerinin yüksek olduğunun bilinmesi, doğru stratejiler geliştirmek için önem arz etmektedir. İnsanların bilgi teknolojilerini niçin ya da nasıl kabul ettiklerini inceleyen bazı sosyal psikolojik araştırma modelleri ortaya atılmıştır. Yapılan araştırmalarda bu modeller arasında en çok kullanılanlar aşağıda sıralanmıştır.

3.3.1. Gerekçeli Eylem Teorisi (Theory of Reasoned Action)

Mantıklı eylem kuramı olarak da bilinen Gerekçeli Eylem Teorisi (Theory of Reasoned) içerik itibarıyla Teknoloji Kabul Modeli ve Planlı Davranış Teorisine temel oluşturmaktadır. Gerekçeli Eylem Teorisi ilk olarak 1967 yılında Dr. Martin Fishbein tarafından geliştirilmiştir.

Fishbein yaptığı araştırmada ilk olarak bireylerin bir nesneye karşı tutumlarını sonra da bu nesneyi dahil eden davranışlara karşı olan eylem ve tutumlarını incelemiştir. Daha sonra 1970li yıllarda Dr. Martin Fishbein ile Dr. Icek Ajzen birlikte çalışmaya başlayarak 1980’de Gerekçeli Eylem Teorisini geliştirip iyileştirerek Planlı Davranış Kuramını geliştirmişlerdir. Gerekçeli Eylem Teorisi bireylerin değer yargılarının eylemlerini etkilediğini savunmaktadır. Bununla birlikte eylemleri etkileyen en önemli aktörün niyet olduğunu ileri sürmektedir. Niyet ise tutum ve öznel normlardan etkilenmektedir (Ajzen & Fishbein, 1980).

Teoriye göre davranışa yönelik amaçlar ölçülebilir ve söz konusu davranışın gerçekleşme olasılığı öncesinden tahmin edilebilmektedir. Gerekçeli Eylem Teorisine göre bireyin kendi davranış niyeti, eyleme dönüşen davranışları belirtmektedir. Davis Gerekçeli Eylem Teorisini formülize etmiş ve davranış niyeti (BI), bireyin tutumu (A) ve özel norm ya da başka bir deyişle bireyin kendi davranışsal niyeti ise (SN) olarak ifade etmiştir. $BI = A + SN$ olarak ifade ettiği formülde davranışın gerçekleşmesi bireyin davranışa yönelik tutumu ve kendi davranışsal niyetinin toplamıdır (Ensağ, 2021, s. 41).

Şekil 1. Gerekçeli Eylem Teorisi

Gerekçeli eylem teorisi sadece davranışları önceden tahmin etmekle kalmayıp, davranışın altında yatan durumları da anlamayı hedefler. Buradan hareketle davranışı belirleyen niyetin alt faktörleri de belirlenmiştir. Teoriye göre bireylerin niyetleri iki ana etmene bağlıdır. Bunlardan birincisi insanın kendi doğasından gelen içsel tutum, ikincisi ise toplumsal etki sonrası ortaya çıkan subjektif tutumdur. Davranışa yönelik tutumun bireyin davranışı gerçekleştirirken takındığı olumlu ya da olumsuz bütün tutumları ifade etmektedir. Yani bir birey bir davranışı gerçekleştirirken sonucunun olumlu olacağını düşünüyorsa davranışı gerçekleştirmenin de olumlu olacağını düşünmektedir (Ajzen & Fishbein, 1980).

Davranışsal niyetin ikinci ana etmeni olan subjektif normlar ise bireyin davranışı gerçekleştirdiğinde sosyal çevresi tarafından olumlu ya da olumsuz nasıl bir tepki vereceği ile ilişkilidir. Burada söz konusu sosyal çevre kişinin ailesi, arkadaşları, akrabaları ve iş arkadaşları olabilir. Örneğin birey davranışı gerçekleştirdiğinde sosyal çevresi tarafından olumlu bir tepki ile karşılaşacağını düşünüyorsa bu davranışı gerçekleştirmeye yönelik toplumsal bir baskı ve dolaylı olarak bir niyet oluşacaktır. Burada önemli olan durum bireyin normatif inançlarının diğerlerinin inanç ve görüşlerine göre davranma eğilim düzeyidir. Çünkü bu düzey oranla ne kadar yüksek olursa bireyin sosyal baskıya karşı tutum içerisinde bulunma olasılığı da o kadar artacaktır. Bu düzey düşük ise birey sosyal çevreden gelen psikolojik ve sosyal dürtüleri dikkate almayacaktır.

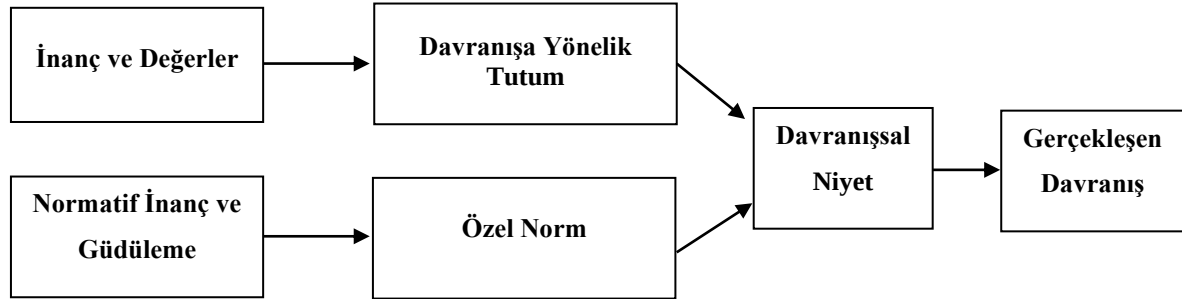
Yine aynı şekilde kişisel tutumu da bireyin kişisel inanç ve değerleri ile aynı doğrultuda oluşacağı düşünülmektedir (Ensağ, 2021, s. 57-58).

Kısaca özetlenecek olursa Gerekçeli Eylem Teorisi bireyin önceden var olan tutum ve davranış niyetine göre ileride nasıl bir davranış ve tutum içerisinde olacağını tahmin etme modelidir. Özellikle Davis tarafında ortaya atılan Teknoloji Kabul Modeli'nin Gerekçeli Eylem Teorisinden uyarlandığı göz önünde bulundurulacak olursa bu model araştırmamız için oldukça önem teşkil etmektedir.

3.3.2. Planlı Davranış Teorisi

Planlı Davranış Teorisi, Gerekçeli Eylem Teorisi üzerinden geliştirilmiş bir modeldir. Bu açıdan temelde davranışı etkileyen aynı unsurları incelemektedir. Planlı Davranış Teorisi de tıpkı Gerekçeli Eylem Teorisi gibi bireylerin davranışlarını etkileyen temel aktörün tutum ve niyet olduğu savunur. Gerekçeli Eylem Teorisinin mimarlarından biri olan Ajzen çalışmadan birkaç sene sonra davranışsal kontrol kavramını da çalışmalarına dahil ederek Planlı Davranış Teorisini geliştirmiştir. Teori temelde bireylerin davranışlarının bilinçli içgüdüler ile oluştuğunu, karar verme sürecinde var olan bilgilerden yararlanılarak davranışların sonuçlarının dikkate alındığını ileri sürmektedir (Ajzen & Fishbein, 1980).

Gerekçeli Eylem Teorisi davranışı ve davranışsal niyeti formülize etmekte oldukça başarılı bir model olarak literatürde yerini almıştır. İnsanların davranışlarına yönelik önemli ipuçları sunan model üzerine yapılan araştırmalar davranışların özgüven gibi bireysel özelliklerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle Gerekçeli Eylem Teorisine davranışsal kontrol unsuru eklenmiş ve Planlı Davranış Teorisi ortaya atılmıştır.

Şekil 2. Planlı Davranış Teorisi

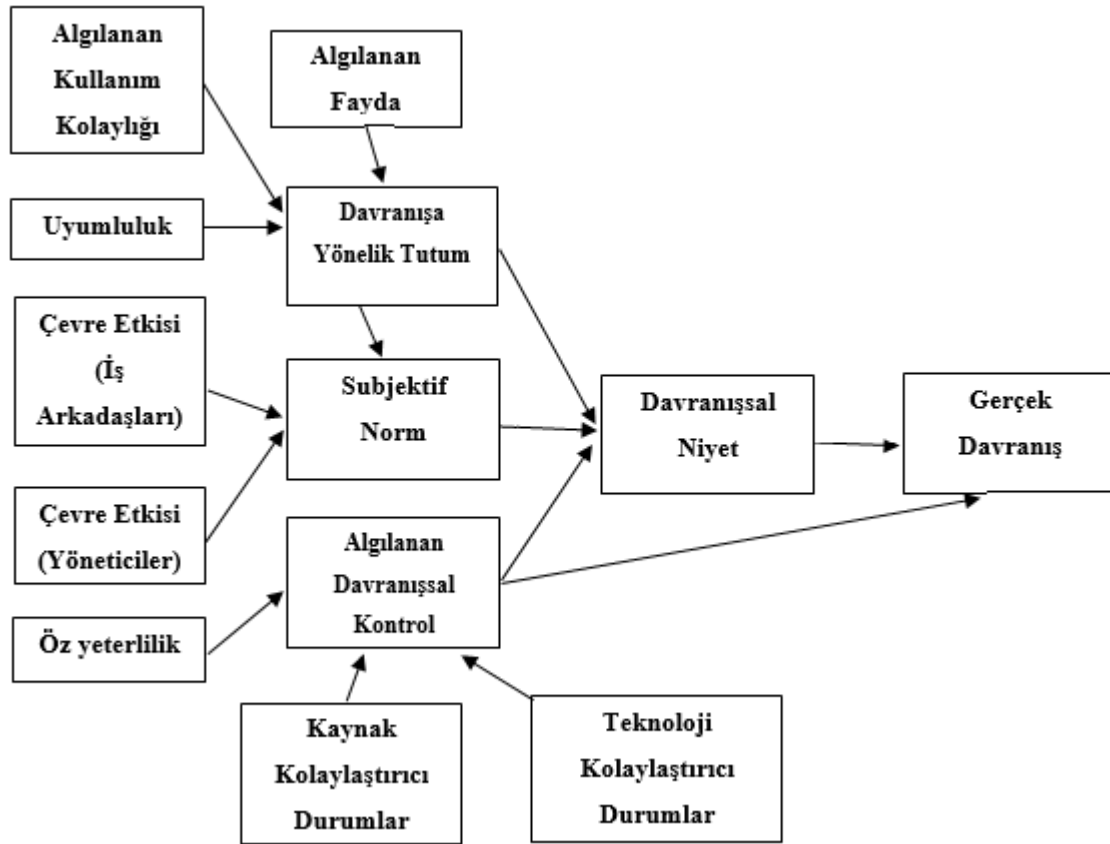
Planlı Davranış Teorisine göre bir bireyin eylem ve davranışları sadece kendi iradesiyle gerçekleşmemektedir. Davranışa yönelik tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolü gibi etmenler bireyin davranışa yönelik niyetini etkilemektedir. Bu etmenlerin tamamı bireyin davranışında etkilidir (Ajzen, 1991, s. 181-184).

Ajzen davranış ile algılanan davranışsal kontrol değişkeni arasındaki ilişkiyi iki temel nedene dayandırmaktadır. İlk olarak bireyin niyetinin sabit olduğu varsayılarak davranış başarıyla gerçekleştirmek için gösterilen emek davranışsal kontrolle ilgili olumlu algının artması ile artmaktadır. İkinci neden ise algılanan davranışsal kontrol değişkeni bazen gerçek kontrol değişkenini ölçmek için bu değişkenin yerine kullanılabilir. Gerekli kaynak ve fırsatların olmadığı durumlarda ise davranış yeterince başarılı bir şekilde gerçekleştirilmeyebilir Teoride davranışa yönelik tutum ile ilgili olarak niyet faktöründe davranışın gerçekleştirilmesinde olumlu

ya da olumsuz değerlendirilme söz konusudur. Öznel norm ise kişinin üzerindeki bir sosyal baskı niteliğindedir. Algılanan davranış kontrolü ise bireyin bir davranışı sergilerken bunu ne derece kolay ya da zor bir şekilde yaptığı ile ilgilidir. (Kaş, 2015, s. 41-42).

Her teoride olduğu gibi planlı davranış teorisiyle ilgili olarak yayınlandığı günden günümüze değin çeşitli eleştiriler yapılmıştır. Bunlardan biri ve en önemlisi de Sutton tarafından yapılan eleştiridir. Sutton öncelikle niyetlerin zamanla değişiklik gösterebileceğini belirtmiş, teorisinin uygunluk ilkesine uygun olmadığını söyleyerek niyetlerin sadece değişken olmadığını aynı zamanda geçici olduklarını belirtmiştir. Niyet ve davranış için aynı ölçüm skalasının kullanılmamasını ve son olarak niyetlerin davranışı açıklamada tek etken olmayacağını belirtmiştir. Böylece Planlı Davranış teorisini değerlendiren ve eleştiren uzmanların ortak görüşü Planlı Davranış Teorisinin üzerine daha fazla araştırma yapılarak revize edilmesi yönündedir.

Bu eleştirilerin ardından 1995 yılında Taylor ve Todd tarafından Planlı Davranış Teorisinin alternatif bir versiyonu olan Ayrıştırılmış Planlı Davranış Teorisi (Decomposed Theory Of Planned Behavior-APDT) geliştirilmiştir. APDT’de tıpkı PDT’deki gibi davranışa yönelik tutum, subjektif norm ve davranışsal kontrol öğeleri korunmaktadır. Ancak Ayrıştırılmış Planlı Davranış Teorisinde davranışa yönelik tutum, subjektif normlar ve algılanan davranışsal kontrol değişkenlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için bu değişkenlere alt boyutlar eklenmiştir (Taylor & Todd, 1995, s. 151-152).

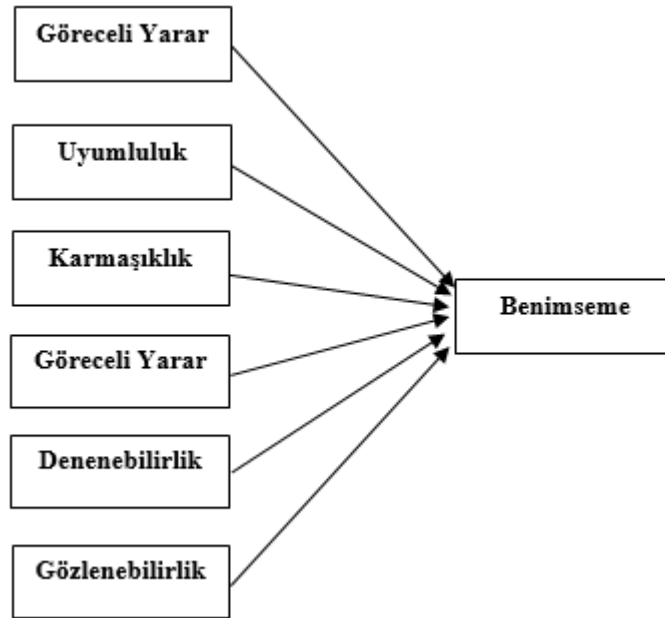
Şekil 3. Ayrıştırılmış Planlı Davranış Teorisi (Taylor & Todd, 1995).

3.3.3. Yeniliğin Yayılımı Kuramı (Innovation Diffusion Theory)

Yeni bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili olan araştırmaların yanıt aradığı en temel soru teknolojilerin nasıl kabul edildiği ve nasıl yayıldığı sorusudur. Teknoloji ve yeniliklerin toplum içerisinde yayılımı ve kabulünü inceleyen teorilerden biri de Rogers'ın 1962 yılında yayınladığı "Diffusion of Inovations" adlı kitabında yer verdiği Yeniliğin Yayılımı Kuramıdır. Teknoloji kabul modeline öncülük etmesi nedeniyle literatürde önemli bir yere sahip olan kuram sosyal toplumun her bireyinin teknoloji ve yeniliklere karşı aynı oranda tutum sergilemediğini ileri sürmektedir. Model yeniliklerin nasıl, niçin ve ne oranda yayıldığını araştırmaktadır. Rogers yeniliğin yayılmasını etkileyen 4 ana bileşenden söz etmektedir. Bunları; yeniliğin kendisi (inovasyon), iletişim kanalları, zaman ve sosyal sistem olarak sınıflandırmaktadır (Bayraktar, 2019, s. 50).

Yenilik, bir bireyin veya benimseme işlemini gerçekleştirecek bir teşekkülün yeni olarak algıladığı fikir, uygulama ya da nesne olarak tanımlanmaktadır. Rogers'e göre yenilikler daha önce karşılanması mümkün olmayan istek ve ihtiyaçları karşılamaya yönelik ortaya çıkan hizmet ve ürünler olarak karşımıza çıkabilir. Ancak kimi zaman iyileştirme veya maliyet azaltmaları gibi revizyonlar sonucu da ortaya çıkabilmektedir. Yeniliğin ortaya çıkmasının ardından kullanılmaya başlaması ve yayılması önem arz etmektedir (Rogers M. E., A prospective and retrospective look at the diffusion model, 2004, s. 13-14).

Yeniliğin Yayılımı Kuramı kısaca yeniliklerin yayılması için gereken temel aktörleri ve yeniliğin yapısı da göz önünde bulundurularak yeniliğin benimsenmesi sürecinde bireyleri etkileyen faktörlerin tespit edilmesini sağlayan bir davranış teorisi olarak açıklanabilir. Teori modeli aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

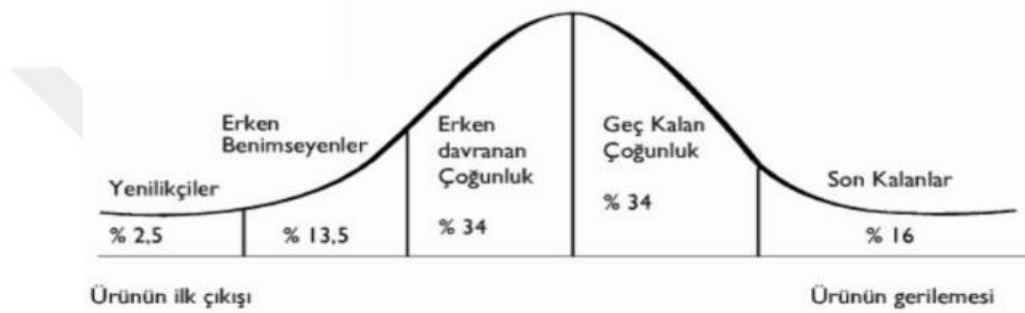

Şekil 4. Yeniliği Yayılımı Kuramı

Yeniliğin yayılımı Kuramındaki dört ana ögeyi daha kapsamlı bir şekilde açıklayacak olursak; yenilik, daha eski bir dönemde ortaya çıksa bile söz konusu bireyler tarafından ilk kez kullanılıyorsa yenilik olarak algılanmaktadır. Örneğin internet ve web tabanlı sistemleri ilk kez kullanacak kullanıcılar için internet bir yeniliktir. İletişim kanalları ise bir yeniliğin başkalarına

duyurulmasında aktarılmasında kısacası yayılmasında kullanılır. Kitle iletişim araçları ya da bireysel iletişim buna birer örnektir. Rogers bir bireyin yeniliği kabul etmesinin erken ya da geç olmasındaki kestirimi yeniliğin yayılması modelinde zaman olarak nitelendirmiştir. Yenileşmenin ve yeniliğin kabulünün zaman faktöründen etkileneceğini belirtmiştir. Bu aşamada bireyler yeniliği kabul edebileceği gibi reddedebilir. Ya da uygulama neticesinde yeniliği sonradan benimseyebilir. Onaylama aşamasında ise değişim ajanları önemli rol oynamaktadır. Karmaşıklığı düşük, görece avantajı, uyumu, güvenilirlik- denenebilirliği ve gözlenebilirliği yüksek teknolojiler toplum içerisinde daha kolay ve hızlı bir şekilde benimsenebilmektedir (Kaş, 2015, s. 46-47).

Rogers toplumdaki oranlarına göre yeniliği benimseyen bireyleri beş kategoriye ayırmıştır. Bu beş grup istatistiksel olarak toplumda normal dağılım eğrisi oluştururlar. Bu kategoriler sırasıyla yenilikçiler, yenilikleri erken benimseyenler, erken davrananlar, geç kalanlar ve son kalanlardır (Rogers E. , 1983, s. 22).

Şekil 5. Beş Tüketici Grubunun Normal Dağılım Eğrisi Kaynak: (Diffusion of Innovations, 1983).

Yeniliğin yayılması teorisinde göreceli yarar, yeni sistemin faydalarının önceki sistemlerden daha yüksek olduğuna dair öznel bir inancı ifade etmektedir. Uyumluluk, tüketicilerin yeni ürünü benimsemelerindeki istekliliklerinin bir göstergesi olarak benimseme potansiyelleri yüksek olan kişilerin değerleri ve deneyimleri ile ihtiyaçları arasındaki tutarlılık olarak tanımlanmaktadır. Karmaşıklık ise bir yeniliğin kullanımının zor olduğunu ifade etmektedir. Denenebilirlik bir yeniliğin benimsenmeden önce deneyimlenebilir olmasını ifade etmektedir. Son olarak gözlenebilirlik ise bir yeniliğin sonucunun başkaları tarafından izlenebilir olmasını ifade etmektedir (Rogers M. E., 1995, s. 324-328).

3.3.4. Teknoloji Kabul Modeli (Technology Acceptance Model)

İnsanlar teknolojiyi neden kullanır? İnsanları teknoloji kullanmaya iten sebepler ve teknoloji kullanımına çekimser kılan sebepler nelerdir? Sorularına yanıt arayan bir diğer teori ve model ise teknoloji kabul modelidir. İlk olarak Fred Davis'in doktora tezinde yer verdiği teori birey, örgüt ya da kurumların yeni bir teknoloji sistemini başarıyla benimseme olasılığını tahmin etmek üzere tasarlanmıştır (Dziak, 2017).

Teknoloji Kabul Modeli, kullanıcıların yeni bir teknolojiyi benimseme ve reddetme nedenlerini incelemektedir. Fred Davis Teknoloji Kabul Modelini, niyetin davranışları açıklamada ve davranışları önceden tahmin etmede yeterli olduğunu düşündüğü Ajzen ve Fishbein'in Gerekçeli Eylem Teorisinden yola çıkarak geliştirmiştir. Kısacası Teknoloji Kabul Modeli, Gerekçeli Eylem Teorisinin bir uyarlamasıdır.

Teknoloji Kabul Modelinin temel amacı, geniş kapsamlı olarak, bilgisayar teknolojileri ile bu teknolojiyi kullanan bireyler arasındaki davranışları incelemek hem tahmin hem de teorik

olarak ifade edilebilen teknoloji kabulünün belirleyicilerini ortaya koymaktır. Ancak modelin temel amacı bireylerin inançları ve niyetleri gibi içsel ve dışsal faktörlerin teknolojiye karşı nasıl bir tutum sergilediğini belirlemektir. TAM genel olarak teknoloji çalışmalarında kullanılmaktadır. Yapılan birçok araştırma TAM'ın teknoloji kabulünde insan davranışlarını açıklamada sağlam ve tutarlı bir model olduğunu göstermektedir (Davis, 1989).

Davis teknoloji kabulüne yapılan çalışmalarda, birçok etkenin teknolojiyi benimseme ve reddetme sebeplerini etkilediğini ancak temelde iki belirleyici aktörün olduğundan söz etmektedir. Bunlar algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan fayda (kullanışlılık)'dır. Teknoloji Kabul Modeli teknolojinin içeriğiyle çok fazla ilgilenmemektedir. Teorinin odak noktası söz konusu teknolojinin kullanıcılar tarafından nasıl algılandığı ve insanların teknolojiye dair inanç ve tutumlarıdır. Özetle teknolojinin gerçekten faydalı ve kullanımının kolay olması teknolojinin içeriği ile alakalı değildir. Bu durum insanların teknolojiye karşı nasıl bir tutum sergiledikleri ile alakalıdır. Ayrıca insanların teknolojiye karşı olan tutum ve düşünceleri değişkendir. Dolayısıyla bireylerin teknolojiye karşı olan tutumları yaşa, cinsiyete, geçmiş tecrübeler, sosyoekonomik duruma göre değişebilmektedir. Örneğin akıllı telefon kullanımına karşı iki bireyin tutumları birbirinden farklı olabilir. Bu durum iki bireyin algılarının birbirinden farklı olmasıyla yakından ilişkilidir (Davis, 1989).

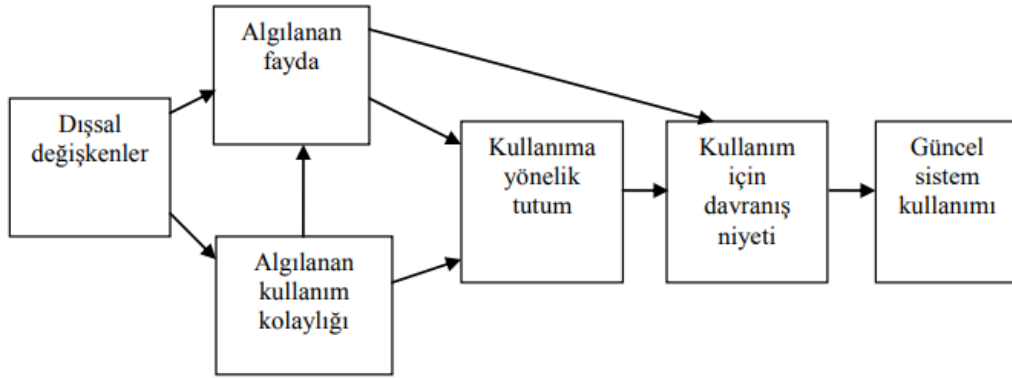
Teknoloji kabul modeli algılanan faydanın bireyin teknoloji kullanım niyetini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular algılanan kullanım kolaylığının tüketicinin satın alma niyeti boyutuna doğrudan algılanan fayda üzerinden ise dolaylı bir etkisi olduğunu da göstermektedir. Algılanan fayda akıllı ev ürünlerinin kullanımında niyet ve tutum üzerinden önemli bir etkiye sahiptir. Teknoloji kabulü ve yeniliğin kullanımında algılanan kullanım kolaylığı teknolojiye karşı olan davranış ölçmek için önemli bir faktördür. Teknoloji kabul modelinde algılanan fayda ve bireylerin tutumları bireylerin davranışına yönelik niyetlerini belirler. Algılanan faydanın bireylerin tutumları üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Davranışa yönelik niyetin ise gerçekleşen davranış etkilediği görülmektedir. Teknolojinin kabulünün gerçekleşen davranışa dönüşmesinde tutumun etkisi, tutumun oluşmasında ise niyetin doğrudan etkisi sonucuna ulaşılmıştır (Ensağ, 2021, s. 45-46).

Teknoloji Kabul Modeli teknolojinin benimsenmesi ile ilgili olan çalışmaların merkezi konumundadır. Al-Ajam ve Nor 2013 yılında yaptığı çalışmalarında teknoloji kabul modeli kullanarak internet bankacılığının benimsenmesini araştırmışlardır. MccLokey ise 2003 yılında yaptığı çalışmada çevrimiçi alışveriş ve e-ticarete yönelik yaptığı araştırmasında model olarak teknoloji kabul modelini kullanmıştır. Dunnebeil ise 2012 yılında yaptığı çalışmada e-sağlık hizmetlerinin kullanımını teknoloji kabul modeli üzerinden açıklamıştır. Bununla birlikte Lee e-öğrenmeyi, Demir Akıllı ev sistemlerinin kabulünü, Zhang ve Mao mobil reklamcılık kabulünü teknoloji kabulü üzerinden açıklamıştır (Ensağ, 2021, s. 46).

Teknoloji kabul modeli kullanılarak yapılan çalışmalar modeli giriş, doğrulama (geçerlilik), genişleme ve detaylandırma dönemi olmak üzere dört dönemde incelemişlerdir. Giriş bölümünde Davis tarafından açıklanan modelin bilgi teknolojisi kullanımını, kullanıcı davranışlarını açıklaması ve önceden tahmin edilmesi için geliştirilen bir model olduğu belirtilmektedir. Doğrulama dönemi ise, modelin güvenilirlik geçerlilik analizlerinin yapıldığı dönemi içermektedir. Adams ve arkadaşları Teknoloji Kabul Modeli'nin güvenilirlik ve geçerlilik analizlerini yapmışlardır. Araştırma sonuçları algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığının

ölçeklerinin geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Genişleme döneminde ise Teknoloji Kabul Modeline dışsal değişkenler eklenmiştir. Bu değişkenlerin algılanan kullanım kolaylığı ile algılanan kullanışlılık üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Son dönem olan detaylandırma döneminde ise modelin yeni sürümleri ortaya atılmıştır. Bu yapılırken model eleştirilmiş ve kısıtların azaltılmasına yönelik birtakım çalışmalar yapılmıştır. Sonuç olarak TAM bu dönemde daha da geliştirilmiş ve modele birçok yeni değişken eklenmiştir. Geliştirilen TAM modelleri TAM2, TAM3 ve Kullanım Birleştirilmiş modeli olarak adlandırılmaktadır (Başgöze, 2010, s. 24-37).

Güncel bilişim sistemlerini kullanım davranışı dört aşamalı bir süreci içermektedir. İlk aşamada birtakım dış faktörler bulunmaktadır. İkinci aşamayı ise algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan kullanışlılık belirlemektedir. Üçüncü aşama ise tüketicilerin teknoloji ve bilişim sistemlerine karşı olan tutumlarını içermektedir. Dördüncü ve son aşama ise tüketicilerin davranış niyetidir. Bunlar güncel sistem kullanımını oluşturmaktadırlar (Kaş, 2015, s. 54).

Şekil 6. Teknoloji Kabul Modeli (Davis, 1989)

3.3.4.1. Algılanan Fayda

Algılama süreci, bireyin dışarıdan gelen iletiler hakkında sezileri aracılığıyla bilgi edinmesine ve nihayetinde anlam vermesine denir. Bu bağlamda Fred Davis, bireyin teknoloji ile ilgili olarak sezileri aracılığıyla edindikleri bilgilere ve çıkardıkları anlamlara odaklanmaktadır. Nitekim bu çıkarımlar bireylerin niyet ve davranışlarını etkilemektedir. Algılanan fayda, dış etkenlerin ve algılanan kullanım kolaylığının etkileşimi sonucu bireyin tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Bu noktada Teknoloji Kabul Modeli, algılanan fayda ölçeğinin mevcut ve gelecekteki kullanımını tahmin edebileceği ileri sürülmektedir. Bireyin teknoloji ile ilgili olarak algıladığı fayda o teknolojinin değerini kullanıcının gözünde arttırmaktadır (Davis, 1989, s. 389).

Ayrıca tüketici yaptığı iş ve faaliyetlerde performans artışı için teknolojiyi gerekli olarak görmeye başlamaktadır. Kaya ve Tekin'in yaptığı çalışmada algılanan fayda ile ilgili olarak algılanan faydanın önceden tahmin edilebilmesi için onu etkileyen aktörlerin doğru bir şekilde incelenmesi gerektiğinin altını çizmişlerdir (Kaya & Tekin, 2003).

Kullanıcıların teknolojiyi kullanma karşısında elde edecekleri fayda derecesi sistemin olumlu olarak karşılanmasında önem arz etmektedir. Dolayısıyla algılanan fayda yeni teknolojilerin benimsenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu doğrultuda algılanan fayda ölçeği sistem geliştiricilerinin en çok dikkat ettiği konularda biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Taylor & Todd, 1995).

Algılanan faydayı etkileyen dış etkenler ise paylaşılmış inanç, algılanan risk, bilgisayar tutumu, anlamlılık, etkili yarar ve algılanan eğlence olarak sıralanabilir (Sharp, 2006, s. 3-11).

Teknoloji Kabul Modeli incelendiğinde diğer tüm şartlar ceteris paribus olarak kabul edilirse algılanan faydanın algılanan kullanım kolaylığından etkilendiğine ulaşılabilmektedir. Yani teknoloji kullanımı ne kadar kolaysa algılanan fayda düzeyi de o kadar yüksek olacaktır. Davis'e göre algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığı bireyin öznel değerlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla objektif gerçekliği yansıtmaması beklenilmemelidir. İnanç ve tutumlar, tahmin edilen davranışın gerçekleşerek sonuçlanmasına neden olan kişinin öznel olasılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığı teknoloji kabul modelinin inanç ve tutumlar yapısının içerisinde bulunmaktadır (Davis, 1989).

3.3.4.2. Algılanan Kullanım Kolaylığı

Algılanan kullanım kolaylığını kısaca özetlemek gerekirse bireyin karmaşık bir teknolojik sistemi hiçbir zihinsel ve fiziksel efor sarfetmeksizin kolayca kullanabileceğine inanma derecesi olarak ifade edilebilir. Tüketici bir teknolojiyi kullanmanın kolay olduğunu ve işini kolaylıkla yapabileceğini düşünüyorsa o teknolojiyi sürekli kullanma eğiliminde olacaktır. Algılanan fayda ölçeğinde olduğu gibi algılanan kullanım kolaylığının da tutum ve davranışlar üzerinde güçlü bir etkisi olduğu savunulmaktadır. Öyle ki Davis çalışmalarında algılanan kullanım kolaylığının algılanan faydadan daha güçlü bir etkisi olduğunu öne sürmüştür. Ancak algılanan kullanım kolaylığı algılanan faydanın aksine ikinci direkt değişken olarak kullanılmaktadır. Tüketici, teknolojide kullanım kolaylığı algıladığında teknolojiden daha fazla verim alacağını düşünmektedir. (Davis, 1989, s. 389).

Teknoloji kabul modelini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapan Venkatesh algılanan kullanım kolaylığının kullanıcıyı bilgi teknolojilerine karşı olan davranış ve tutumlarında pozitif bir etkisi olduğunu savunmaktadır. Venkatesh üç farklı kurumda çalışan 246 kişi üzerinde yaptığı araştırmasında sisteme özel algılanan kullanım kolaylığının tüketici davranışını etkileyen en önemli değişken olduğunu bulgulamıştır. Bu nedenle yöneticilerin bünyesinde çalışan personele yanı kullanıcılar bilgisayar sistemlerini öğrenme konusunda eğitim vermelerinin gerekliliğinin önemini belirtmiştir. Ayrıca kullanıcının hedef sistem üzerindeki deneyimi arttıkça bireyin sistemden algıladığı kullanım kolaylığı da artmakta böylece nesnel kullanılabilirlik, iç kontrol ve bilgisayar kaygısı üzerinde onarıcı bir etki göstermektedir (Venkatesh, 2000, s. 344-352)

Algılanan kullanım kolaylığı, dijital dönüşüm teknolojileri açısından değerlendirildiğinde; endüstri 4.0 unsurlarından olan IoT teknolojisinin incelendiği çalışmada, IoT teknolojisinin ürünlere uyum sağlamasında kullanıcılar ürün kullanımının kolay olduğunu algılamalıdır. Kullanım kolaylığının algılanması, belirtilen teknolojinin kullanma niyeti boyutu için önem taşımaktadır. Bu açıdan teknolojinin kabulü ve yeniliğin kullanımında algılanan kullanım kolaylığı, tutumu ölçmek için önemli bir unsurdur (Ensağ, 2021, s. 48).

Sonuç olarak ilgili literatür incelendiğinde görülüyor ki teknolojilerin benimsenmesi, kabul edilmesi ve yayılması için bireylerin söz konusu teknolojiye karşı algıladıkları algılanan kullanım kolaylığı önem arz etmektedir.

3.3.4.3. Davranışsal Niyetler

Niyet bir eylem ve işlevin yapılmadan önceki isteyip düşünme ya da maksat olgusudur. Teknoloji kabul modelinde niyet, ortaya çıkan davranıştan hemen önceki evredir ve davranışı doğrudan etkileyen bir aktördür. Kısaca açıklanacak olursa belirli bir davranışın gerçekleştireceği öznel olasılık olarak nitelendirilebilir. Başka bir tanıma göre ise niyet, bireyin davranışı ortaya çıkarmadan önceki gösterdiği çaba ve istemlerdir. Teknoloji Kabul Modelinde ise bilgi teknolojilerinin kullanıcılar tarafından sahiplenerek kullanılmasını belirleyen ilk belirleyici unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Niyetin ikinci belirleyici unsuru ise bireyin bilgi teknolojilerini kullanmaya yönelik olumlu ve olumsuz tutumlarıdır. Niyet, tutum ve davranış arasında dolaylı bir ilişki olmakla birlikte niyet algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığından direk etkilenmektedir (Bayraktar, 2019, s. 62).

Literatürde yapılan araştırmalar büyük çoğunluğu niyet ile davranış arasında pozitif bir ilişki olduğunu saptamıştır. Ma ve arkadaşları 2005 yılında yaptıkları Bilgisayar Kullanım Niyetini Öğrenme konulu çalışmada algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan fayda faktörlerinin niyete etkisini incelemişlerdir. Çalışmada, algılanan faydanın niyet üzerinde direkt etkisi olduğu ve algılanan kullanım kolaylığının ise niyet üzerinde dolaylı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ma, Anderson, & Streith, 2005). Aşağıdaki tabloda niyet ve davranış arasındaki ilişkiye yer veren çalışmalar gösterilmiştir.

Çalışma	Sonuç
Amoako-Gyampah ve diğerleri & Salam (2004)	Önemli
Chau & Hu (20002)	Önemli
Huang (2005)	Önemli
Gong ve diğerleri (2004)	Önemli
Mathieson ve diğerleri(2004)	Önemli
Moon & Kim (2001)	Önemli
Shih (2004)	Önemli
Brown ve diğerleri (2002)	Önemli Değil
Hu ve diğerleri (2005)	Önemli Değil

Şekil 7. Niyet ile davranış arasındaki ilişkiyi araştıran araştırma bulguları

3.3.4.4. Teknoloji Kabul Modeli Kullanılan Çalışmalar

Teknoloji Kabul Modeli'nin, teknoloji kullanımını başarılı bir şekilde açıkladığı düşünülmüş ve bu nedenle günümüze kadar pek çok çalışma içerisinde yer almıştır. Bu çalışmalar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Kaynak	Örneklem	Model	Ele Alınan Değişkenler
Bueno ve Salmeron (2008)	91 KKP kullanıcısı	TKM+Kritik Başarı Faktörleri	Üst yönetim desteği, iletişim, işbirliği, eğitim, teknolojik karmaşıklık, algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı, kullanıma yönelik tutum, kullanım niyeti
Kwahk ve Lee (2008)	283 KKP kullanıcısı	TKM	Kısa vadeli sonuçlar, uzun vadeli sonuçlar, etki, kolaylaştırıcı durumlar, sosyal faktörler, karmaşıklık, uyumluluk, kullanım
Chang ve diğ. (2008)	240 KKP kullanıcısı	Triandis Teorisi	Önceki kullanım, değişim için tartışma, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan fayda, kullanım niyeti, içsel katılım, durumsal katılım
Amoako-Gympah ve Salam (2004)	571 KKP kullanıcısı	TKM	KKP'nin faydaları konusunda ortak inançlar, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan fayda, kullanım niyeti
Ramayah ve Lo (2007)	63 adet KKP'yi bilen öğrenci	TKM	Bilgisayar özyeterliliği, değişime hazır olma, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan fayda, kullanıma yönelik tutum, kullanım niyeti
Shivers-Blackwell ve Charles (2005)	75 adet KKP kullanıcısı (üretim şirketleri)	TKM	Algılanan fayda, deneyim, subjektif norm, uyumluluk, kullanıma yönelik tutum, kullanma niyeti, cinsiyet, algılanan kullanım kolaylığı
Gümüşsoy ve diğ. (2007)	165 deneyimli KKP kullanıcısı	TKM	Özyeterlilik, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan fayda, tutum, gerçek kullanım
Shih (2006)	239 adet KKP seçmeli dersini alan öğrenci	TKM	Önceki deneyim, bilgisayar endişesi, örgütsel destek, taahhüt, bilgisayar özyeterliliği, algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı, kullanım niyeti
Kwak ve diğ. (2010)	254 KKP kullanıcısı	TKM	İçsel destek, danışman desteği, fonksiyon, subjektif norm, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan fayda, kullanım niyeti

Şekil 8. Teknoloji Kabul Modeli Kullanılan Çalışmalar (Erdem, 2011, s. 26-29)

Bilgi sistemleri	Referans
e-mail	Gefen ve Straub (1997), Straub ve diğ. (1997)
İnternet bankacılığı/Mobil bankacılık	Pikkarainen ve diğ. (2004), Gu ve diğ. (2009)
e-öğrenme, web tabanlı öğrenme, mobil öğrenme	Zhang ve diğ. (2007), Zhang ve diğ. (2008), Huang ve diğ. (2007), Liu ve diğ. (2008), Lee ve diğ., 2011
www	Lederer ve diğ. (2000), Moon ve Kim (2001)
İnternet	Fusilier ve Durlabhji (2005)
Mobil hizmet ve teknolojiler	Nicolas ve diğ. (2008), Chu ve Huang (2008)
Teletıp	Chau ve Hu (2002)
Windows	Karahanna ve diğ. (1999)
Yönetici bilgi sistemleri	Hernandez ve diğ. (2009)
Kurumsal Kaynak Planlaması	Amoako-Gympah ve Salam (2004), Basoglu ve diğ. (2007), Kerimoglu ve diğ. (2008), Amoako-Gympah (2007), Bueno ve Salmeron (2008), Çalışır ve Çalışır (2004), Ramayah ve Lo (2007), Song ve diğ. (2007), Ramayah ve diğ. (2007)
Otelcilik bilgi sistemi	Kim ve diğ. (2008)
e-ticaret,online satış, online alışveriş	Ha ve Stoel (2009), Gefen ve diğ. (2003), McKechnie ve diğ. (2006), Cho ve diğ. (2007)
Kısa mesaj teknolojisi	Lu ve diğ. (2009)
İntranet	Lee ve Kim (2009)
Diz üstü bilgisayar	Elwood ve diğ. (2006)
Kablosuz internet	Lu ve diğ. (2003), Lu ve diğ. (2005)
Teleworking	Perez ve diğ. (2004)
Görüntü etkileşim teknolojisi	Lee ve diğ. (2006)
e-devlet	Hu ve diğ. (2011)

Şekil 9. Teknoloji Kabul Modeli Kullanılan Çalışmalar (Erdem, 2011, s. 26-29)

3.3.4.5. Teknoloji Kabul Modeline Getirilen Eleştiriler

Literatür incelendiğinde, TKM'nin önemli sınırlamalarının olduğu da görülmektedir. Teknoloji kabul modeli ile ilgili olarak yapılan bazı eleştirilere ulaşabilmek mümkündür.

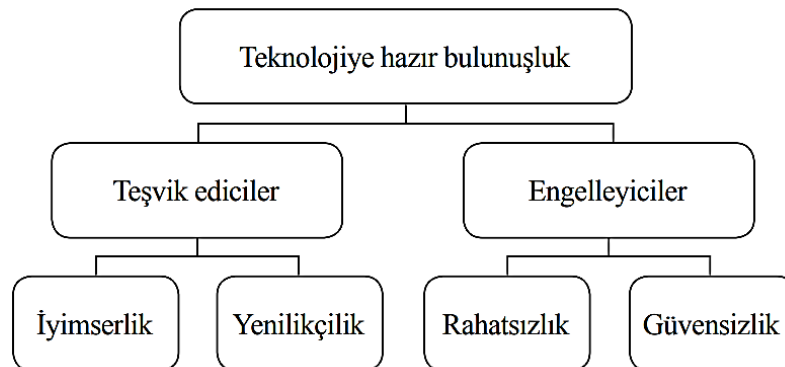
Joshi 2005 yılında yaptığı çalışmasında, teknoloji kabul modelinin yalnızca mikro seviyeye odaklandığını böylece sadece kullanıcı seviyesinde açıklamalar getirdiğini dolayısıyla genelgeçer bir kuram olmadığını ileri sürmektedir. Ayrıca teknoloji kabul modeline getirilen bir diğer eleştiri ise, teknolojinin kullanımına yönelik bireysel davranışı vurguladığı halde, bireyin deneyiminin etkisi konusunda açıklama getirmemektedir. Teknoloji kabul davranışını etkileyen inançların, tutumların, niyetlerin deneyimle değişmesinin, farklılaşmasının beklenebileceği ilk olarak Fazio tarafından dikkat edilmesi gereken bir konu olarak ele alınmıştır. Aynı şekilde

Bagozzi'nin 1981 yılında yaptığı çalışmasında, önceki deneyimin, davranışın önemli bir belirleyicisi olduğu bulunmuştur. Lu ve arkadaşlarına göre Teknoloji Kabul Modeli, fayda ve kullanım kolaylığını etkileyen sistem özelliklerine değinmez. Açıklayıcılığını iyileştirmek için diğer bilgi teknolojileri kabul modelleriyle birleştirilmesi gerektiğini veya ilave etmenler dahil edilmesinin önemini vurgulamıştır. Bununla birlikte teknoloji kabul modeli sosyal etmenleri ele almamaktadır. Bu açıdan daha genel-geçer bir model olabilmesi için çeşitli aktörlerin eklenmesi gerekmektedir. Straub ve arkadaşları ise 1997'de yaptıkları çalışmada elde ettikleri sonuçlara göre TKM'nin farklı kültürlerde, teknolojinin benimsenmesini öngöremediğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda yaptığımız çalışma literatür açısından önem arz etmektedir (Erdem, 2011, s. 30).

3.4. Teknolojiye Hazır Olma

Kullanıcının yeni bir teknolojiyi kullanım öncesi o teknolojiyi öğrenebilmesi ve yeni teknolojileri kullanabilmesi için gerekli kabiliyete erişiminin yanında gerekli bilgiye de sahip olması gerekmektedir. Hazır olma kavramı kısaca özetlenecek olursa "herhangi bir faaliyeti gerçekleştirmek için bilişsel, duyuşsal ve sosyal olarak yeterli bir seviyeye gelmiş olmak" olarak açıklanabilir (Sönmez & Akgül, 2015, s. 307).

Daha önce de ifade edildiği üzere teknoloji tabanlı sistemler ve teknolojik yenilikler kullanılarak gerçekleştirilen faaliyetlerin artışı kullanıcılar tarafından bu hizmetlerin nasıl algılandığı yönünde sorulara yanıt arama ihtiyacı doğurmuştur. Bu sorular araştırmacıları, potansiyel kullanıcıların yeni teknolojileri kullanmaya ne kadar hazır oldukları ve ilgili tutumlar hakkında incelemeye götürmüştür. Literatürde teknoloji kabulü ve teknolojiye hazırlık ölçekleri üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Bu geniş bilgi birikiminin üzerine Parasuraman 2000 yılında, kullanıcıların teknolojiyi kullanma istekliliklerini (hazırlıklarını) ölçmeyi amaçlayan 30 maddelik teknolojiye hazır olma ölçeği (Technology Readiness Index / TRI) geliştirmiştir. Bu ölçek teknoloji ile ilgili olumlu tutumları açıklayan iyimserlik (10 madde) ve yenilikçilik (7 madde) boyutları ile olumsuz duyguları açıklayan huzursuzluk (10 madde) ve güvensizlik (9 madde) boyutlarında oluşmaktadır. Bu boyutlardan iyimserlik ve yenilikçilik motive ediciler (motivators), huzursuzluk ve güvensizlik ise engelleyiciler (inhibitors) olarak adlandırılmıştır (Parasuraman, 2000, s. 308).

Şekil 10. Teknolojiye Hazır Olma Boyutları

Teknolojiye hazır olma, bireylerin gündelik faaliyetlerinde bu faaliyetleri gerçekleştirmek için yeni teknolojileri kullanma ve kabullenme eğilimlerini ifade etmektedir. Bireyin yeni teknolojilere karşı olan tutumları, bazı etmenler tarafından teşvik edilmekte (iyimserlik,

yenilikçilik) bazı etmenler tarafından da engellenmektedir (rahatsızlık, güvensizlik). Teknolojiye hazır olma yeni teknolojileri kullanan bireylerin teknolojiye karşı olan yatkınlık ve bilgi düzeyinin toplu olarak engelleyiciler ve teşvik ediciler tarafından oluşturulan bir sosyopsikolojik etki olarak görülebilir. Başka bir deyişle tüketicilerin teknoloji kullanmaya karşı olan ruhsal ikilemeleridir (Sönmez & Akgül, 2015, s. 309).

Teknolojiye hazır olma boyutunun olumlu değişkenleri ile bireylerin teknolojiyi benimseme düzeyleri arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Anlaşılacağı üzere teknolojiye hazır olma indeksinin olumlu ve olumsuz değişkenleri bireylerin yeni teknoloji, hizmet ve ürünlere karşı olan olumlu ve olumsuz tutumlarını da belirlemektedir (Yıldırım, 2017, s. 28).

Parasuraman, teknolojiye hazır olmayı bireylerin gündelik yaşamlarında yapacakları işlerde teknoloji tabanlı sistemleri kullanma ve benimsemeye yönelik eğilimleri olarak ifade etmektedir. Bu eğilimler ise bireyin teknoloji kullanım ile ilgili yeterliliklerinden farklı olarak bu teknolojileri kabullenme ve etkileşimlerini de belirlemektedir (Parasuraman, 2000, s. 308).

Teknoloji kullanımı rekabet üstünlüğü sağlamak, performansı, hizmet kalitesini ve verimliliği arttırmak gibi pek çok avantaj sağlamaktadır. Bu bağlamda teknolojiyi doğru ve etkin bir şekilde kullanan yeni teknolojiyi benimseyen kurum ve kuruluşlarda teknoloji hizmet kalitesi açısından belirleyici bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple kurum ve kuruluşların yeni teknolojileri bünyesine katarken kullanıcıların teknolojiye hazır olma boyutlarını göz önünde bulundurması önem arz etmektedir. Teknolojiye hazır olmaya ilişkin boyutlar aşağıda açıklanmıştır.

3.4.1. İyimserlik

İyimserlik bireylerin gelecekte oluşacak olan olaylara karşı olumlu beklentiler içerisinde bulunması halidir. İyimser bireyler genellikle hayatlarında iyi sonuçların kötü sonuçlardan daha fazla olacağı inancındadırlar (Kaş, 2015, s. 25).

İyimserlik teknoloji açısından değerlendirildiğinde teknolojinin insanlara daha fazla kontrol, esneklik, kullanışlılık, etkinlik ve verimlilik sağladığına inanma eğilimi olarak tanımlanabilir. Kısacası teknoloji hakkında olumlu duyguları ölçen ifadeler iyimserlik boyutu içerisinde nitelendirilebilir (Parasuraman, 2000).

Tüketiciler açısından teknolojik ürün ve hizmetlerin kullanımı esnasında kontrolün kendisinde olduğunu düşünmeleri oldukça önemlidir. Ayrıca kullanışlılık teknolojik ürün ve hizmetlerin kullanımında bir diğer önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İyimserlik ölçeğinin yüksek olduğu bireylerde teknolojik kullanışlılık teknolojik etkinliği artırır ve bilgisayarlarla uğraşmak insanlarla uğraşmaktan daha kolaydır. Benzer şekilde teknolojiye karşı kötümser tavır sergileyen kullanıcıların yeniliklere yönelik duyguları olumsuz ve teknolojiye yönelik kabulleri iyimserlere göre daha yavaştır (Yıldırım, 2017, s. 29).

3.4.2. Yenilikçilik

Yenilikçilik bir bireyin yeni ürünleri kullanımına yönelik istekliliğini ve yeni şeyleri denemeye yönelik hevesi ifade etmektedir. Yenilikçi bireyler bulundukları toplum içerisinde diğer bireylere göre yeni teknolojileri denemeye daha fazla meyillidirler. Yenilikçilik teknolojiye bakış açısından incelendiğinde teknoloji öncüsü ve düşünce lideri olma eğilimini ifade etmektedir. Yenilikçi bireyler yeni teknolojilerin anlaşılması ve kullanılması aşamasında

toplumdaki diğer bireylere karşı bir üstünlük kurma eğilimindedir. Yenilikçiler için yeni bir teknolojiyi ilk kez deniyor olmak çekici ve önemli bir olgudur. Bu bireyler yeniliklere karşı daha az sorun yaşamakta ve karşılaştıkları sorunları diğer bireylere göre daha kolay çözmektedir. Ayrıca yenilikçi bireyler teknoloji ile ilgili olarak araştırma içerisindedirler. Bu nedenle risk alma eğilimleri de yüksektir. Ayrıca yenilikçi bireylerin yeni teknolojileri kullanırken karşılaştıkları sorunları kabul etme eğilimleri de fazladır. Bilgi ve birikimlerini teknoloji tabanlı sistemlerde uygulamaya yatkındırlar. Bu nedenle yenilikçi bireyler yeni teknolojiyi ilk kez deneme isteklerinin neticesinde risklerle karşılaşma ve sorun yaşama olasılıklarını göz ardı etme ve yeni teknolojiyi kullanma eğilimine sahip olacaktır. Böylece diğer bireylerin yeni teknolojilere adaptasyonları yenilikçi bireylerin bu kişileri cesaretlendirip yönlendirmesiyle mümkün olmaktadır (Kaş, 2015, s. 26).

3.4.3. Rahatsızlık

Rahatsızlık tam kontrol sağlayamama duygusuyla bireyin ruhsal anlamda bunalımını ifade etmektedir. Rahatsızlık belirsiz durumlara, beklenmedik risklere, herhangi bir faaliyet neticesinde yaşanabilecek sorunlara karşı bireylerin düşük toleransa sahip olması ve bu ihtimallerden uzak durma eğilimi olarak ifade edilebilir (Kaymak, 2019, s. 26).

Teknolojiye hazır olma bağlamında değerlendirildiğinde rahatsızlık, teknoloji üzerindeki belirsiz durumlara, beklenmedik risklere ve yaşanabilecek sorunlara karşı kontrol eksikliği algısı ve kontrol edilemeyen durumlara karşı ruhsal bunalım halinde bulunma durumudur. Bu yaklaşım içerisinde olan bireyler teknolojiye karşı olumsuz duygular beslemekte ve teknolojiden korkmaktadır. Rahatsızlık indeksinin yüksek olduğu bireyler yeni teknolojileri kullanırken başkalarına ihtiyaç duyarlar (Parasuraman, 2000).

Teknolojiye karşı rahatsız olan bireyler teknolojiye karşı her zaman tereddüt içerisinde olurlar. Yeni ürün ve hizmetleri kullanmak bir yana dursun satın almaktan bile çekinirler. Teknolojiye hazır olma boyutunda rahatsızlık düzeyi yüksek olan bireylerin bilgisayar kullanım süreleri de düşüktür. Bu kişilerin teknoloji endişe düzeyi ile rahatsızlık seviyelerinin doğru orantılı olduğu gözlenmektedir (Yıldırım, 2017, s. 30).

Rahatsızlık, bireylerin genel olarak teknolojiye karşı olumsuz duygular beslemesi veya teknolojiden korkması olarak ifade edilebilir. Örneğin, “akıllı telefonların bazı uygulamalarının kullanılabilmesi için internet üzerinden programların indirilmesi gerekmektedir. Ancak, bu durum kullanıcıların, kendilerine karmaşık gelebilecek farklı sistemleri ve uygulamaları kullanmalarını gerektirmektedir. Bu gibi durumlar, tüketicilerin bu tür yeniliklere daha kapalı olmalarına ve olumsuz tutum geliştirmelerine neden olabilmektedir. Başka bir ifade ile rahatsızlık, teknolojiyi kontrol edememe, teknolojik ürünleri kullanırken başkalarına ihtiyaç duyma, teknoloji destekli hizmetleri karmaşık veya anlaşılmas bulma olarak ifade edilebilir (Sönmez & Akgül, 2015, s. 310).

3.4.4. Güvensizlik

Güvensizlik kavramı bireyin yaşadığı belirsizlik duygusuna karşısında ortaya çıkan kaygı düzeyini ifade etmektedir. Erik H. Erikson güvensizliği, “ “Kişinin amaçları, idealleri, yetenekleri ve başkalarıyla ilişkileri ile ilgili belirsizliklerden kaynaklanan, çeşitli sıkıntılarla

karşılaştığında ortaya çıkan yarımsızlık, korunmasızlık ve yetersizlik duygusunu anlatan bir kavram” şeklinde açıklamıştır (Kaymak, 2019, s. 27).

Teknolojiye hazır olma bağlamında incelendiğinde güvensizlik, teknolojiye karşı güvensiz olma, gizlilik, düzgün çalışabilme konusunda şüpheli olma gibi durumları ifade etmektedir. Güvensiz bireyler, teknoloji kullanımında yapılan işlerin güvenliğinden ve doğruluğundan şüphe etmektedir. Teknolojik sistemler tarafından taşınan bilgilerinin başkaları tarafından görülme endişesi taşımakta, teknoloji kullanımı sonucunda yapılan bir hatanın geri dönüşünün olanaksız olduğunu düşünmektedirler (Parasuraman, 2000). Bununla birlikte güvensizlik düzeyi yüksek olan bireyler teknoloji aracılığıyla yaptıkları otomatik işlemleri tekrar kontrol etme gereği duymaktadır. Dolayısıyla güvensiz bireylerin teknoloji tabanlı sistemlerin kullanıma karşı zor bir adaptasyon süreci yaşamaktadır. Ancak kullandıkları teknolojinin fayda düzeyinin yüksek olması nedeniyle kimi zaman risk alıp kullanmaya da niyetli olabilmektedir (Kuo, Liu, & Ma, 2013).

3.5. Teknolojiye Hazır Olma ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Teknoloji insan hayatının hemen her alanında insanların gündelik faaliyetlerini yerine getirmek için araçsallaştırdığı bir argüman olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknolojinin kullanım alanı sadece gündelik faaliyetlerle sınırlı kalmayıp, iş tanımı ile ilgili faaliyetlerini yönlendirmek, yönetmek ve uygulamak için oldukça faydalı bir araçtır. Gerek kamu kurum ve kuruluşları gerekse kâr amacı ile kurulan işletmelerde maliyet, zaman, kalite, performans gibi pek çok avantaj sağlayan teknolojinin kullanımı teknoloji yönetimi adında bir alanın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda kurum ve kuruluşlar uygulayacağı stratejilerde doğru ve etkin kararlar alabilmek adına bünyesinde bulunan personellerin teknoloji kabulü ve teknolojiye hazır olma düzeylerini ölçmeyi amaçlamışlardır. Yapılan araştırmalar kullanıcıların teknolojiye yönelik tutumları ve teknolojiye hazır olma durumlarını tespit etmenin en az kişisel özellikler, bireysel farklılıklar ve demografik özellikler kadar önemli olduğunu doğrulamaktadır. Literatür incelendiğinde teknolojiye hazır olma ve hazır olmama durumunun tüketicinin algı, tutum, tatmin, inka, sadakat ve satın alma davranışı gibi pek çok faktör üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda teknolojiye hazır olma indeksi tüketici pazarları, online hizmet ve uygulamalar, eğitim süreçleri, sağlık sektörü gibi pek çok farklı disiplinde uygulanmaktadır.

Chen ve Chen kullanıcıların duygu düşünceleri ve satın alma eğilimlerinin kesin bir şekilde belirlenebilmesi için teknolojiye hazır olma indekslerinin önceden belirlenebilmesinin önemine dikkat çekmişlerdir. Teknoloji tatmin duygusu yarattığı gibi endişe duygusunu da harekete geçirebilerek doğrudan bireylerin teknolojik ürün ve hizmetlere karşı olan tutumlarını etkilediğini belirtmişlerdir (Chen, 2009, s. 67-76).

Massey ve arkadaşları yaptıkları çalışmada üç değişkenli bir araştırma modeli oluşturmuşlardır. Bu modele göre kullanıcıların teknolojiye hazır olma düzeyleri ile internet siteleri tercihleri ve internet sitelerine yönelik kullanılabilirlik karakteristikleri arasındaki ilişkiyi ölçmeyi amaçlamışlardır. Kurulan hipotezlerde teknolojiye hazır olma indekslerinin kullanılabilirlik karakteristiklerine uygunluğunun değişiklik gösterdiği vurgulanmış ve teknolojiye hazır olma boyutları ile internet siteleri tercihleri ve site rayting oranları arasında bir bağlantı olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucunda teknolojiye hazır olma boyutları ile teknoloji tabanlı sistemleri kullanma arasında bir ilişki olduğuna ulaşılmıştır (Massey, Khatri, & Montaya-Weiss, 2007, s. 277-308).

Jiun-Sheng ve arkadaşları tüketicilerin teknolojiye hazır olma durumlarının telefon ya da internet bankacılığı, sesli mesaj servisleri veya online bilet sistemleri gibi self servis teknolojilerine yönelik tatmin ve davranış niyeti arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmışlardır. Kurdukları hipotezlerde teknolojiye hazır olmanın self servis teknolojileri kullanmadaki tatminine yönelik anlamı bir etkisi olduğunu ve teknolojiye hazır olma boyutunun self servis kullanmaya yönelik davranış niyetine olumlu bir etkisi olduğunu bulgulamayı amaçlamışlardır. Araştırma sonuçları hipotezleri doğrulamıştır. Jiun-Sheng ve diğerleri bir başka çalışmada tüketicilerin teknolojiye hazır olma düzeyinin self servis teknolojilerine yönelik algı ve tutumlarını nasıl etkileyeceğini araştırmışlar daha yüksek teknolojiye hazır olma indeksi gösteren bireylerin algılanan self servis hizmet kalitesini olumlu etkilediğini düşünmüşlerdir. Yine bu çalışmada test edilen başka bir hipotezde teknolojiye hazır olma düzeyi ne kadar yüksekse self servis uygulamalarına yönelik tüketici tatmininin de o kadar yüksek olacağı varsayılmıştır. Araştırma sonucunda yukarıda belirtilen ilk hipotez doğrulanmış ancak ikinci hipotez doğrulanamamıştır (Yıldırım, 2017, s. 32).

Sophonthummapharn 2007 yılında yaptığı çalışmada fal, haber, hava durumu gibi ticari sms servislerine abone olma eğilimi ile teknolojiye hazır olma arasında nasıl bir ilişki olduğunu açıklamaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda tüketicilerin ticari sms servislerine abone olma eğilimi ile teknolojiye hazır olma boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülememiştir.

Elliot ve arkadaşları Amerikalı ve Çinli tüketicilerin teknolojiye hazır olma düzeylerini karşılaştırmışlar ve TRI'deki dört boyutun (iyimserlik, yenilikçilik, güvensizlik ve rahatsızlık) hangi millette daha fazla olduğunu tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma bulguları Çinlilerin Amerikalılara göre daha yüksek rahatsızlık ve güvensizlik boyutuna sahip olduklarını daha düşük iyimserlik ve yenilikçilik boyutuna sahip olduklarını göstermiştir. Bu çalışmanın devamında Çinli ve Amerikalı tüketicilere yapılan testler sonucunda TRI'nın kültürlerarası geçerliliğini test etmişler ve farklı kültürlerde de geçerli bir ölçek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Doğu ve Batı kültürü olmak üzere birbirinden iki farklı toplumu (Çin ve Amerika) merkeze alarak bu ölçeğin farklı kültürlerde de çalıştığını kanıtlamışlardır (Yıldırım, 2017, s. 34).

Sınırlı sayıda olsa da Türkiye'de de teknolojiye hazır olma ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Başgöze yaptığı çalışmada Teknoloji Kabul Modeline "marka kredibilitesi" ve "teknolojiye hazır olma" kavramlarını da ekleyerek satın alma davranışlarında bu yeni faktörlerin etkilerini araştırmıştır. Yazar çalışmada Technology Readiness kavramını (teknolojiye hazır olma) teknolojiye yatkınlık anlamında çevirmiştir. Anlamlı sonuçlar veren araştırma bulguları marka kredibilitesi ile algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan fayda arasındaki ilişkiyi teknolojiye hazır olma ölçeklerinin rahatsızlık ve güvensizlik boyutları ile anlamlı bir ilişkisi ortaya koyarken yenilikçilik ve iyimserliğin bu ilişki üzerinde anlamlı etkileri bulunamamıştır (Başgöze, 2010).

Bağlıbel doktora tezinde öğretmenlerin demografik özellikleri ile teknolojiye hazır olma düzeyleri arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmıştır. Araştırma bulguları kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla daha düşük teknoloji hazır olma düzeylerinin olduğunu, genç öğretmenlerin ise yaşlı öğretmenlere göre daha yüksek teknolojiye hazır olma düzeylerinin olduğunu göstermektedir (Bağlıbel, 2001).

Son olarak Atilla ve arkadaşları üniversite hastanesinde çalışan bireyler üzerinde yaptıkları araştırmada teknoloji kullanılabilirliği ve bireysel teknolojiye hazır olma düzeyi ile elektronik belge yönetim sistemi arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmışlardır. Araştırma bulguları,

teknolojiye hazır olma boyutlarından rahatsızlık ve güvensizlik düzeyi ile elektronik belge sistemi kullanımı arasında farklılık görülürken, iyimserlik ve yenilik boyutlarında bir farklılık gözlenememiştir. Araştırma sonuçlarına göre teknolojiye karşı güvensizlik ve rahatsızlık düzeyi yüksek olan bireylerin elektronik belge sistemlerini kullanma eğilimlerinin düşük olduğu belirlenmiştir (Atilla, Mansur, & Uslu, 2015).

4. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırma değişkenlerine ilişkin bilgiler, literatüre dayalı geliştirilen hipotezler, hipotezlerden yola çıkılarak hazırlanan araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve toplanan veriler üzerinde yapılan analizler yer alacaktır.

4.1. Araştırma Değişkenleri ve Hipotezleri

4.1.1. Araştırma Değişkenleri

Bu araştırmanın temel amacı kültürel farklılıkların teknolojiye yaklaşım açısından ne derece etkili olduğunu araştırmaktır. Bu bağlamda kültürel farklılıkların tespiti amacıyla Geert Hofstede tarafından geliştirilen ulusal kültür boyutları değişkenleri ele alınacak, kültürel olarak farklı bireylerin teknolojiye yaklaşımı teknoloji kabul modeli ve teknoloji hazır olma değişkenleri üzerinden incelenecek ve kültürel farklılıkların teknoloji kabulüne etkisi araştırılacaktır. Kültürel farklılıkları ölçmek amacıyla Geert Hofstede tarafından geliştirilen teknoloji kabul modeli değişkenlerinden güç mesafesi, bireycilik-çoğulculuk, erillik-dişillik, uzun-kısa dönem oryantasyon, belirsizlikten kaçınma değişkenleri ele alınacaktır. Bireylerin teknolojiye yaklaşımlarını belirlemek amacıyla teknolojiye hazır olma ve teknoloji kabul modeli kullanılacaktır. Teknolojiye hazır olma değişkenlerinden iyimserlik, yenilikçilik, rahatsızlık ve güvensizlik değişkenleri ele alınacak, teknoloji kabul modeli değişkenlerinden ise algılanan kullanım kolaylığı, algılanan kullanışlılık ve davranışsal niyetler değişkenleri ele alınacaktır.

4.1.2. Araştırma Hipotezleri

Araştırma sonucunda aşağıdaki sorulara yanıt bulunması hedeflenmektedir.

1. Kültür boyutlarının teknolojiye hazır olma boyutları üzerinde nasıl bir etkisi bulunmaktadır.
2. Teknolojiye hazır olma boyutlarının teknoloji kabul modeli üzerinde nasıl bir ilişkisi vardır.
3. Kültür boyutları, teknolojiye hazır olma ve teknoloji kabul modeli arasındaki ilişkiler bütüncül olarak incelendiğinde yapısal olarak geçerli bir model ortaya koyulabilir mi?

Farklı kültür boyutlarına sahip bireylerin teknolojiye hazır olma düzeyleri arasında ilişkisel bir farklılık olduğu düşünülmektedir. Srite ve Karahanna ulusal kültürün, bir bireyin sahip olduğu kültürel değerlerini; bununda teknoloji kabulünü etkilediğini savunmaktadır (Srite & Karahanna, 2006, s. 680-690)

Hofsted'in kültür boyutlarından uzun dönem oryantasyonuna, çoğulcu kültür yapısının teknoloji kabulünü olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Sunny, Patrick ve Rob 2019 yılında otel çalışanları üzerine yaptıkları araştırma da üç kültür boyutunun teknoloji kabulü üzerindeki etkileri incelediğinde uzun döneme yönelen ve çoğulcu bireylerin teknoloji kabulünün daha yüksek olduğunu ancak erkeksi (eril) bireylerin teknoloji kabulü üzerinde bir etkisinin bulunmadığını bulgulamıştır. Ayrıca uzun döneme yönelen ve erkeksi düşünce yapısına sahip bireylerin rahatsızlık düzeylerinin azaldığını gözlemlemektedirler. Buna rağmen toplulukçuluğun rahatsızlık üzerinde negatif etkisi bu çalışma için doğrulanamamıştır (Sunny, Patrick, ve Rob, 2019).

Serbestliğe karşı sınırlama boyutu incelendiğinde ise serbesti bireylerin teknoloji kabulüne daha yatkın olacağı düşünülmektedir. Çünkü serbesti bireyler objeleri yarattıkları sosyal statüler için değil fonksiyonları için kullanmaktadır. Bu bağlamda teknolojik altyapıların fonksiyonlarının birçok avantajının olması serbesti bireylerin teknoloji kabulünün yüksek olması gerektiğini düşündürmektedir. Ayrıca güç mesafesinin yüksek olduğu kültüre sahip bireylerin yeniliklere açık olmayacağı düşünülmektedir (Hofstede, 2009). Elde edilen bulgularla aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H01: Kültürel boyutların teknolojiye hazır olma üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H02: Kültürel boyutların teknoloji kabulü üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

Ha3: Kültür boyutlarından güç mesafesinin ile yenilikçilik üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır.

Ha4: Kültür boyutlarından güç mesafesinin ile iyimserlik üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır.

Ha5: Kültür boyutlarından güç mesafesinin rahatsızlık üzerinde pozitif yönlü bir etkisi vardır.

Ha6: Kültür boyutlarından güç mesafesinin güvensizlik üzerinde pozitif yönlü bir etkisi vardır.

Ha7: Kültür boyutlarından bireycilik/çoğulculuğun yenilikçilik üzerinde pozitif yönlü bir etkisi vardır. Yani çoğulculuk endeksi arttıkça bireylerin daha yenilikçi olacağı gözlemlenecektir.

Ha8: Kültür boyutlarından bireycilik/çoğulculuğun ile iyimserlik üzerinde pozitif yönlü bir etkisi vardır. Yani çoğulculuk endeksi arttıkça bireylerin daha iyimser olacağı gözlemlenecektir.

Ha9: Kültür boyutlarından bireycilik/çoğulculuk ile rahatsızlık arasında negatif yönlü bir etkisi vardır. Yani çoğulculuk endeksi arttıkça bireylerin daha rahatsız olacağı gözlemlenecektir.

Ha10: Kültür boyutlarından bireycilik/çoğulculuğun ile güvensizlik üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır. Yani çoğulculuk endeksi arttıkça bireylerin daha güvensiz olacağı gözlemlenecektir.

Ho11: Kültür boyutlarından dişillik/erilliğin yenilikçilik üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Ha12: Kültür boyutlarından dişillik/erilliğin ile iyimserlik üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır. Yani erillik endeksi arttıkça bireylerin iyimserlik düzeyinin azalacağı gözlemlenecektir.

Ha13: Kültür boyutlarından dişillik/erilliğin ile rahatsızlık üzerinde pozitif yönlü bir etkisi vardır. Yani erillik endeksi arttıkça bireylerin rahatsızlık düzeyinin artacağı gözlemlenecektir.

Ha14: Kültür boyutlarından dişillik/erilliğin güvensizlik üzerinde pozitif yönlü bir etkisi vardır. Yani erillik endeksi arttıkça bireylerin güvensizlik düzeyinin artacağı gözlemlenecektir.

Ha15: Kültür boyutlarından belirsizlikten kaçınmanın yenilikçilik üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır. Yani belirsizlikten kaçınma düzeyi arttıkça bireylerin yenilikçilik düzeyinin azalacağı gözlemlenecektir.

Ha16: Kültür boyutlarından belirsizlikten kaçınmanın iyimserlik üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır. Yani belirsizlikten kaçınma düzeyi arttıkça bireylerin iyimserlik düzeyinin azalacağı gözlemlenecektir.

Ha17: Kültür boyutlarından belirsizlikten kaçınmanın rahatsızlık üzerinde pozitif yönlü bir etkisi vardır. Yani belirsizlikten kaçınma düzeyi arttıkça bireylerin rahatsızlık düzeyinin artacağı gözlemlenecektir.

Ha18: Kültür boyutlarından belirsizlikten kaçınmanın güvensizlik üzerinde pozitif yönlü bir etkisi vardır. Yani belirsizlikten kaçınma düzeyi arttıkça bireylerin güvensizlik düzeyinin artacağı gözlemlenecektir.

Ha19: Kültür boyutlarından kısa vadeye dönük/uzun vadeye dönük olmanın yenilikçilik üzerinde pozitif yönlü bir ilişkisi vardır. Yani bireylerin uzun vadeye dönük olma düzeyi arttıkça yenilikçilik düzeyinin artacağı gözlemlenecektir.

Ha20: Kültür boyutlarından kısa vadeye dönük/uzun vadeye dönük olmanın iyimserlik üzerinde negatif yönlü bir ilişkisi vardır. Yani bireylerin uzun vadeye dönük olma düzeyi arttıkça iyimserlik düzeyinin azalacağı gözlemlenecektir.

Ha21: Kültür boyutlarından kısa vadeye dönük/uzun vadeye dönük olmanın rahatsızlık üzerinde negatif yönlü bir ilişkisi vardır. Yani bireylerin uzun vadeye dönük olma düzeyi arttıkça rahatsızlık düzeyinin azalacağı gözlemlenecektir.

Ha22: Kültür boyutlarından kısa vadeye dönük/uzun vadeye dönük olmanın güvensizlik üzerinde negatif yönlü bir ilişkisi vardır. Yani bireylerin uzun vadeye dönük olma düzeyi arttıkça güvensizlik düzeyinin azalacağı gözlemlenecektir.

Ha23: Yenilikçiliğin algılanan kullanım kolaylığı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Ha24: Yenilikçiliğin ile algılanan kullanışlılık arasında pozitif yönlü bir ilişkisi vardır.

Ha25: İyimserliğin algılanan kullanım kolaylığı arasında pozitif bir yönlü bir ilişki vardır.

Ha26: İyimserliğin algılanan kullanışlılık arasında pozitif bir ilişki vardır.

Ha27: Rahatsızlığın algılanan kullanım kolaylığı arasında negatif bir ilişki vardır.

Ha28: Rahatsızlığın algılanan kullanışlılık arasında negatif bir etkisi vardır.

Ha29: Güvensizliğin algılanan kullanım kolaylığı arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

Ha30: Güvensizliğin algılanan kullanışlılık arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

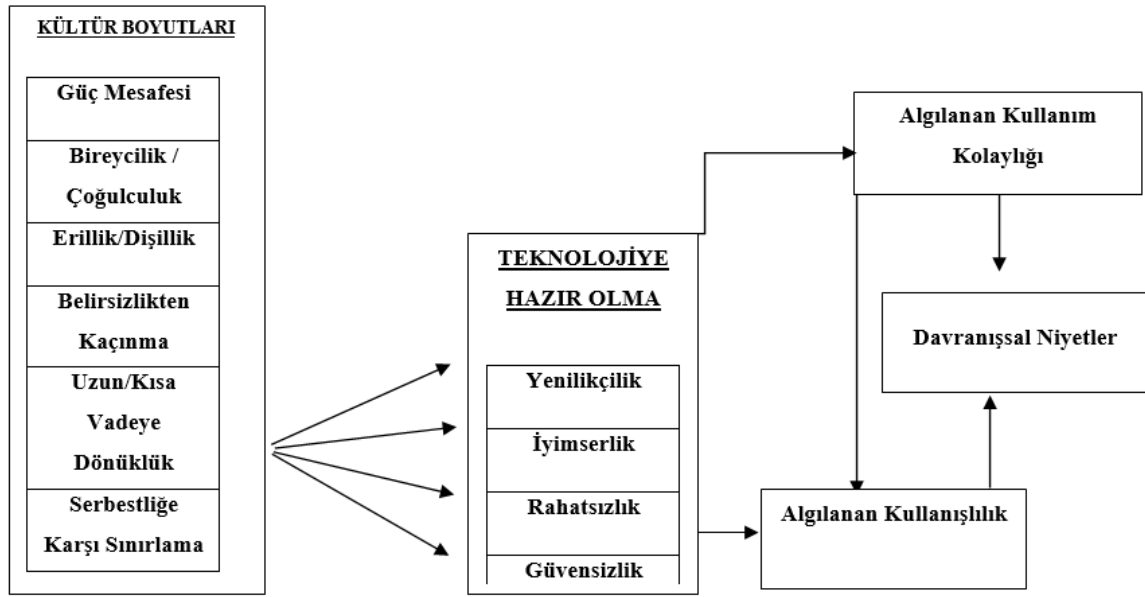
Ha31: Algılanan kullanı lılığın davranışsal niyetler arasında pozitif bir ilişki vardır.

Ha32: Algılanan kullanım kolaylığının davranışsal arasında üzerinde pozitif bir ilişki vardır.

Ha33: Algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanışlılık arasında pozitif bir ilişki vardır.

4.2. Araştırma Modeli

Araştırmada kullanılan değişkenler arasındaki ilişkiler dikkate alınarak oluşturulan teorik model  ekil 11’de gösterilmiştir. Bu model yardımıyla kültürel boyutların farklılığında temel  l ek Geert Hofstede tarafından ortaya atılan kültürel boyutlar teorisi, (güç mesafesi endeksi, bireycilik/çoğulculuk, erillik/di ililik, belirsizlikten kaçınma, kısa/uzun dönem oryantasyon) olarak ele alınacaktır. Buradan hareketle teknolojiye hazır olma (yenilikçilik, iyimserlik, rahatsızlık, güvensizlik) ve teknoloji kabul modeli değişkenleri (algılanan kullanım kolaylığı, algılanan kullanışlılık ve davranışsal niyetler) ile kültürel farklılıklar arasındaki ilişkilerin incelenmesi hedeflenmektedir.

Şekil 11. Araştırma Modeli

4.3. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Anamur Belediyesi bünyesinde çalışan personeller olarak belirlenmiştir. Araştırmada bu gurubunun hedef kitle olarak belirlenmesinde Türkiye’de merkez ve yerel yönetimlerde teknoloji tabanlı sistemlerin aktif olarak kullanılmaya başlanmasıdır. Bu sebeple bir yerel yönetim birimi olan belediye örneği olarak Anamur Belediyesi seçilmiştir. Bu bağlamda Anamur Belediyesi’nde çalışan ankete katılmak isteyen 114 gönüllü personel örneklem olarak belirlenmiştir. Anamur Belediyesi’nin yetkili mercilerinden gerekli izinler alınarak gönüllü personellere yargısal örnekleme yoluyla anket uygulanmıştır. Çalışmanın örneklem hacminin belirlenmesinde yapılacak analizler göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmanın uygulama süreci 114 anket formuyla başlamış, ardından yapılan normallik testiyle normal dağılımı bozan 8 anket formu devre dışı bırakılmıştır. Böylece yapılan 106 anket ile analizlere devam edilmiştir.

4.4. Veri Toplama ve Verilerin Analizi

Anket çalışması üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcılara yönelik 4 demografik soru yer almaktadır. İkinci bölümde Geert Hofstede tarafından geliştirilen ulusal kültür boyutları, üçüncü bölümde ise Parasuraman ve Colby (2015) tarafından geliştirilen ve 4 alt boyuttan oluşan teknolojiye hazır olma indeksi ve Damerji ve Salimi (2021) tarafından hazırlanan tek alt boyuttan oluşan yapay zekâ teknoloji benimseme ölçeği yer almaktadır. Katılımcıların önceden hazırlanmış anket formuna yönelik katılım dereceleri 5’li likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Araştırma için gerekli olan veriler birincil veri kaynağından elde edilecek ve araştırma verileri yapılandırılmış anket uygulaması ile toplanmıştır. Çalışmanın amacı ve anketin içeriği, araştırma verileri yapılandırılmış anket uygulaması ile toplanmıştır. Çalışmanın amacı ve anketin içeriği, araştırmaya katılacak çalışma gruplarına göre yüz yüze görüşülüp anlatılmıştır. Ayrıca gerekli yasal izinler alınıp gönüllülük esasına göre uygulama yapılmıştır. Normallik test analizleri yapıldıktan sonra veri analizi için kullanılacak teknikler aşağıda sıralanmaktadır.

- a) Betimleyici istatistikler: Frekans dağılımı, aritmetik ortalama, standart sapma
 - b) Bağlam (zaman, anakütle ve örneklem) farklı olduğu için kullanılan ölçeklerin geçerlilik analizi (faktör) ve güvenilirlik (cronbach alpha) analizleri,
 - c) Bağımlı değişkenler ile bağımsız değişken arasında neden sonuç ilişkisini araştırmak için regresyon ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Çarpıklık-basıklık değerleri ile değerlendirilmiştir. Bu değerler -2 ve +2 arasında ise normal dağılıma uygun olduğu kabul edilmiştir. Veriler normal dağılıma uyduğu için sürekli değişkenlerle iki kategorili değişkenlerin karşılaştırılmasında t testi kullanılmıştır. Sürekli değişkenlerle, üç ve üzeri kategorili değişkenlerin karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde varyansların homojenliği Levene testi ile kontrol edildi. Homojen olduğu görülmüştür. İleri analizlerde (hangi gruplardan farklılığın kaynaklandığını görmek için) Bonferroni testii kullanıldı. Ölçekler ve alt boyutlarının karşılaştırılmasında normal dağılıma uyduğu için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.
 - e) Yol analizi
- Söz konusu analizler, lisanslı SPSS 22.0 paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

5. BULGULAR

Yöntem için: ölçekler ve alt boyutları ile her bir değişkenin normalliği çarpıklık-basıklık değerleri ile değerlendirildi. Bu değerler -2 ve +2 arasında ise normal dağılıma uygun olduğu kabul edildi. Veriler normal dağılıma uyduğu için sürekli değişkenlerle iki kategorili değişkenlerin karşılaştırılmasında t testi kullanıldı. Sürekli değişkenlerle, üç ve üzeri kategorili değişkenlerin karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi kullanıldı. Tek yönlü varyans analizinde varyansların homojenliği Levene testi ile kontrol edildi. Homojen olduğu görüldü. İleri analizlerde (hangi gruplardan farklılığın kaynaklandığını görmek için) Bonferroni testi kullanıldı. Ölçekler ve alt boyutlarının karşılaştırılmasında normal dağılıma uyduğu için Pearson korelasyon analizi kullanıldı.

5.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri ve Ölçek Ortalamalarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların bazı sosyodemografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 5'te verildi. Katılımcıların 32.1'i 18-30 yaş, 41.5'i 31-45 yaş aralığındadır. %34,6'sı kadın, %66,0'ı erkektir. Eğitim durumu lise ve altı olan katılımcı oranı %40,6, üniversite ve üzeri olanlar % 59.4'tür. Katılımcıların %45,3'ünün gelir durumu 5-10 bin, 5 47.2'sinin 10-20 bin, %7,5'inin 20-30 bin TL arasındadır.

Tablo 5. Katılımcıların bazı sosyodemografik özelliklerine göre dağılımları

Sosyo-demografik özellikler	Sayı	Yüzde
Yaş		
18-30	34	32.1
31-45	44	41.5
46-55	21	19.8
56 ve üzeri	7	6.6
Cinsiyet		
Kadın	36	34.0
Erkek	70	66.0
Eğitim durumu		
Lise ve altı	43	40.6
Üniversite ve üzeri	63	59.4
Gelir durumu		
5-10 bin	48	45.3
10-20 bin	50	47.2
20-30 bin	8	7.5

Katılımcıların Hoftede Kültür Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı Tablo 6'da verilmiştir. Katılımcıların Hoftede Kültür ölçeği toplam puanı 54.9 ± 10.2 'dir. Güç mesafesi alt boyutu puan ortalaması 8.5 ± 2.6 , bireycilik alt boyutu puan ortalaması 17.6 ± 5.2 , erillik/dişilik alt boyutu puan ortalaması ise 10.2 ± 4.2 'dir.

Tablo 6. Katılımcıların Hoftede Kültür Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı

Ölçekler ve alt boyutları	Ortalama±SS	Min-mak	Ölçekten alınabilecek min ve mak değer	Cronbach Alfa
Hoftede Kültür Ölçeği toplam puanı	54.9±10.2	24-78	17-85	0.706
Güç mesafesi alt boyutu	8.5±2.6	3-15	3-15	0.704
Bireycilik alt boyutu	17.6±5.2	5-25	5-25	0.804
Erillik/dişillik alt boyutu	10.2±4.2	4-20	4-20	0.785
Belirsizlikten kaçınma alt boyutu	12.1±2.9	3-15	3-15	0.850
Kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu	6.4±2.3	2-10	2-10	0.879

Katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı, aldıkları minimum ve maksimumu puanlar ve ölçek ve alt boyutlarına ait Cronbach Alfa değerleri Tablo 7’de verilmiştir. Buna göre teknolojiye hazır olma ölçek puanı 46.4±8.1, yenilikçilik alt boyutu puanı 13.8±3.2, iyimserlik alt boyutu puanı 10.8±2.8’dir.

Tablo 7. Katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı

Ölçekler ve alt boyutları	Ortalama±SS	Min-mak	Ölçekten alınabilecek min ve mak değer	Cronbach Alfa
Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği toplam puanı	46.4±8.1	22-65	13-65	0.776
Yenilikçilik alt boyutu	13.8±3.2	4-20	4-20	0.784
İyimserlik alt boyutu	10.8±2.8	3-15	3-15	0.832
Rahatsızlık alt boyutu	11.5±2.4	4-15	3-15	0.809
Güvensizlik alt boyutu	10.3±3.0	3-15	3-15	0.828

Katılımcıların Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı, aldıkları minimum ve maksimum değerler ve Cronbach Alfa değerleri Tablo 8’de verilmiştir. Katılımcıların Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği toplam puanı 36.3±7.7’dir. Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu puanı 11.9±3.0, algılanan kullanışlılık alt boyutu puanı 12.2±2.6, davranışsal niyetler alt boyutu puanı 12.1±2.7’dir.

Tablo 8. Katılımcıların Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı

Ölçekler ve alt boyutları	Ortalama±SS	Min-mak	Ölçekten alınabilecek min ve mak değer	Cronbach Alfa
Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği toplam puanı	36.3±7.7	9-45	9-45	0.869
Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu	11.9±3.0	3-15	3-15	0.862
Algılanan kullanışlılık alt boyutu	12.2±2.6	3-15	3-15	0.854
Davranışsal niyetler alt boyutu	12.1±2.7	3-15	3-15	0.857

5.2. Katılımcıların Kültür Ölçeği ve Alt Boyutları ile Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaşlarına göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı Tablo 9’da verilmiştir. 30 yaş ve altı katılımcıların güç mesafesi puanı 8.7±2.4, 31-45 yaş arası katılımcıların 8.4±2.6, 46-55 yaş arası katılımcıların 8.8±2.9 ve 56 yaş üzeri katılımcıların 7.0±1.9’dur. Katılımcıların yaşlarına göre güç mesafesi puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 9. Katılımcıların yaşlarına göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/Güç mesafesi	Güç mesafesi ortalama±ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	8.7±2.4	F=0.941 p=0.424
31-45	8.4±2.6	
46-55	8.8±2.9	
56 ve üstü	7.0±1.9	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı Tablo 10'da verilmiştir. Kadınların güç mesafesi puanı 8.2±2.2, erkeklerin 8.6±2.7'dir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre güç mesafesi puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 10. Katılımcıların cinsiyetlerine göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/Güç mesafesi	Güç mesafesi ortalama±ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	8.2±2.2	t=-0.840 p=0.403
Erkek	8.6±2.7	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı Tablo 11'de verilmiştir. Eğitim durumu lise ve altı olan katılımcıların eğitim güç mesafesi puanı 8.7±2.8, eğitim durumu üniversite ve üzeri katılımcıların puanı 8.3±2.3'tür. Katılımcıların eğitim durumlarına göre güç mesafesi puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 11. Katılımcıların eğitim durumlarına göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/Güç mesafesi	Güç mesafesi ortalama±ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	8.7±2.8	t=0.810 p=0.420
Üniversite ve üzeri	8.3±2.3	

Katılımcıların gelir durumlarına göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı Tablo 12'de verilmiştir. Eğitim durumu lise ve altı olan katılımcıların eğitim güç mesafesi puanı 8.7±2.8, eğitim durumu üniversite ve üzeri katılımcıların puanı 8.3±2.3'tür. Katılımcıların eğitim durumlarına göre güç mesafesi puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 12. Katılımcıların gelirlerine göre güç mesafesi puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/Güç mesafesi	Güç mesafesi ortalama±ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	8.6±2.5	F=0.103 p=0.902
10-20 bin	8.4±2.7	
20-30 bin	8.3±2.5	

Katılımcıların yaşlarına göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 13'de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların bireycilik puanı 18.5±5.2, 31-45 yaş arasında olanların 16.6±5.4, 46-55 yaş arasında olanların 18.3±4.7, Eğitim durumu lise ve altı olan katılımcıların eğitim güç mesafesi puanı 8.7±2.8, 56 yaş ve üstü katılımcıların 17.5±4.8'dir. Katılımcıların yaşlarına göre bireycilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 13. Katılımcıların yaşlarına göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/Bireycilik	Bireycilik ortalama±ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	18.5±5.2	F=1.052 p=0.373
31-45	16.6±5.4	
46-55	18.3±4.7	
56 ve üstü	17.5±4.8	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 14’de verilmiştir. Kadın katılımcıların bireycilik puanı 15.5±4.6, erkek katılımcıların 18.7±5.2’dir. Erkeklerin bireycilik puanları anlamlı olarak kadınlardan yüksektir ($p<0.05$).

Tablo 14. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/Bireycilik	Bireycilik ortalama±ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	15.5±4.6	t=-3.059 p=0.003
Erkek	18.7±5.2	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 15’de verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların bireycilik puanı 17.0±4.7, üniversite ve üzeri olanların 18.0±5.6’dır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre bireycilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 15. Katılımcıların eğitim durumlarına göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/Bireycilik	Bireycilik ortalama±ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	17.0±4.7	t=-0.978 p=0.330
Üniversite ve üzeri	18.0±5.6	

Katılımcıların gelirlerine göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 16’da verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların bireycilik puanı 17.5±4.9, 10-20 bin arasında olanların 17.8±5.5, 20-30 bin arasında olanların 17.1±5.8’dir. Katılımcıların gelirlerine göre bireycilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 16. Katılımcıların gelirlerine göre bireycilik puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/Bireycilik	Bireycilik ortalama±ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	17.5±4.9	F=0.093 p=0.912
10-20 bin	17.8±5.5	
20-30 bin	17.1±5.8	

Katılımcıların yaşlarına göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 17’de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların erillik/dişilik puanı 10.3±4.8, 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 9.6±4.4, 46-55 yaş arasındakilerin 10.7±3.1, 56 yaş ve üstü olanların 12.1±2.7’dir. Katılımcıların yaşlarına göre erillik/dişilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 17. Katılımcıların yaşlarına göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/Erillik/dişilik	Erillik/dişilik ortalama±ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	10.3±4.8	F=0.874 p=0.457
31-45	9.6±4.4	
46-55	10.7±3.1	
56 ve üstü	12.1±2.7	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 18’de verilmiştir. Kadın katılımcıların erillik/dişilik puanı 8.0±3.7, erkek katılımcıların 11.3±4.0’dır. Erkek katılımcıların erillik/dişilik puanı kadınlardan anlamlı olarak yüksektir ($p<0.05$).

Tablo 18. Katılımcıların cinsiyetlerine göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/ Erillik/dişilik	Erillik/dişilik ortalama±ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	8.0±3.7	t=-4.114 p=0.001
Erkek	11.3±4.0	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 19’da verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların erillik/dişilik puanı 10.6±3.8, üniversite ve üzeri olanların 9.9±4.5’tir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre erillik/dişilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 19. Katılımcıların eğitim durumlarına göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/ Erillik/dişilik	Erillik/dişilik ortalama±ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	10.6±3.8	t=0.760 p=0.449
Üniversite ve üzeri	9.9±4.5	

Katılımcıların gelirlerine göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 20’de verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların erillik/dişilik puanı 10.6±4.4, 10-20 bin arasında olanların 9.8±4.3, 20-30 bin arasında olanların 10.0±2.5’dir. Katılımcıların gelirlerine göre erillik/dişilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 20. Katılımcıların gelirlerine göre erillik/dişilik puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/ Erillik/dişilik	Erillik/dişilik ortalama±ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	10.6±4.4	F=0.469 p=0.627
10-20 bin	9.8±4.3	
20-30 bin	10.0±2.5	

Katılımcıların yaşlarına göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı Tablo 21’de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların belirsizlikten kaçınma puanı 12.7±2.8, 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 11.8±3.5, 46-55 yaş arasındakilerin 12.4±1.7, 56 yaş ve üstü olanların 10.8±2.7’dir. Katılımcıların yaşlarına göre belirsizlikten kaçınma puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 21. Katılımcıların yaşlarına göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/ Belirsizlikten kaçınma	Belirsizlikten kaçınma ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	12.7 $\pm$ 2.8	F=1.072 p=0.365
31-45	11.8 $\pm$ 3.5	
46-55	12.4 $\pm$ 1.7	
56 ve üstü	10.8 $\pm$ 2.7	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı Tablo 22’de verilmiştir. Kadın katılımcıların erillik/dişilik puanı 11.8 $\pm$ 2.9, erkek katılımcıların 12.3 $\pm$ 2.9’dur. Katılımcıların cinsiyetlerine göre belirsizlikten kaçınma puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 22. Katılımcıların cinsiyetlerine göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/Belirsizlikten kaçınma	Belirsizlikten kaçınma ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	11.8 $\pm$ 2.9	t=-0.875 p=0.383
Erkek	12.3 $\pm$ 2.9	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı Tablo 23’de verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların belirsizlikten kaçınma puanı 12.3 $\pm$ 2.5, üniversite ve üzeri olanların 12.0 $\pm$ 3.2’dir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre belirsizlikten kaçınma puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 23. Katılımcıların eğitim durumlarına göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu /Belirsizlikten kaçınma	Belirsizlikten kaçınma ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	12.3 $\pm$ 2.5	t=0.402 p=0.688
Üniversite ve üzeri	12.0 $\pm$ 3.2	

Katılımcıların gelirlerine göre belirsizlikten kaçınma puan ortalamalarının dağılımı Tablo 24’de verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların bireycilik puanı 11.7 $\pm$ 3.1, 10-20 bin arasında olanların 12.5 $\pm$ 2.8, 20-30 bin arasında olanların 12.0 $\pm$ 3.3’tür. Katılımcıların gelirlerine göre belirsizlikten kaçınma puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 24. Katılımcıların gelirlerine göre belirsizlikten kaçınma alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/ Belirsizlikten kaçınma	Belirsizlikten kaçınma ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	11.7 $\pm$ 3.1	F=0.864 p=0.425
10-20 bin	12.5 $\pm$ 2.8	
20-30 bin	12.0 $\pm$ 3.3	

Katılımcıların yaşlarına göre kısa/uzun dönem oryantasyon puan ortalamalarının dağılımı Tablo 25’de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların kısa/uzun dönem oryantasyon puanı 5.9 $\pm$ 2.7, 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 6.5 $\pm$ 2.0, 46-55 yaş arasındakilerin 6.6 $\pm$ 2.4, 56 yaş ve üstü olanların 6.1 $\pm$ 2.3’tür. Katılımcıların yaşlarına göre kısa/uzun dönem oryantasyon puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 25. Katılımcıların yaşlarına göre kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/	Kısa/uzun dönem oryantasyon	Kısa/uzun dönem oryantasyon ortalama±ss	Test ve p değeri
Yaş			
30 ve altı		5.9±2.7	F=0.761 p=0.518
31-45		6.5±2.0	
46-55		6.6±2.4	
56 ve üstü		6.1±2.3	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre kısa/uzun dönem oryantasyon puan ortalamalarının dağılımı Tablo 26’da verilmiştir. Kadın katılımcıların kısa/uzun dönem oryantasyon puanı 6.6±2.4, erkek katılımcıların 6.2±2.3’tür. Katılımcıların cinsiyetlerine göre kısa/uzun dönem oryantasyon puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$)

Tablo 26. Katılımcıların cinsiyetlerine göre kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/Kısa/uzun dönem oryantasyon	Kısa/uzun dönem oryantasyon ortalama±ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	6.6±2.4	t=0.718 p=0.475
Erkek	6.2±2.3	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre kısa/uzun dönem oryantasyon puan ortalamalarının dağılımı Tablo 27’de verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların kısa/uzun dönem oryantasyon puanı 6.3±2.3, üniversite ve üzeri olanların 6.4±2.4’tür. Katılımcıların eğitim durumlarına göre kısa/uzun dönem oryantasyon puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 27. Katılımcıların eğitim durumlarına göre kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/	Kısa/uzun dönem oryantasyon	Kısa/uzun dönem oryantasyon ortalama±ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu			
Lise ve altı		6.3±2.3	t=-0.366 p=0.715
Üniversite ve üzeri		6.4±2.4	

Katılımcıların gelirlerine göre kısa/uzun dönem oryantasyon puan ortalamalarının dağılımı Tablo 28’de verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların kısa/uzun dönem oryantasyon puanı 6.2±2.5, 10-20 bin arasında olanların 6.3±2.3, 20-30 bin arasında olanların 7.7±1.4’tür. Katılımcıların gelirlerine göre kısa/uzun dönem oryantasyon puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 28. Katılımcıların gelirlerine göre kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/	Kısa/uzun dönem oryantasyon	Kısa/uzun dönem oryantasyon ortalama±ss	Test ve p değeri
Gelir durumu			
5-10 bin		6.2±2.5	F=1.380 p=0.256
10-20 bin		6.3±2.3	
20-30 bin		7.7±1.4	

Katılımcıların yaşlarına göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 29’da verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların Kültür ölçeği puanı 56.3 ± 10.7 , 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 53.0 ± 11.1 , 46-55 yaş arasındakilerin 56.9 ± 6.8 , 56 yaş ve üstü olanların 54.7 ± 9.8 ’dir. Katılımcıların yaşlarına göre Kültür ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 29. Katılımcıların yaşlarına göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/ Kültür ölçeği	Kültür ölçeği ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	56.3 ± 10.7	F=0.985 p=0.403
31-45	53.0 ± 11.1	
46-55	56.9 ± 6.8	
56 ve üstü	54.7 ± 9.8	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 30’da verilmiştir. Kadın katılımcıların Kültür ölçeği puanı 50.2 ± 7.1 , erkek katılımcıların 57.4 ± 10.7 ’dir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kültür ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki vardır ($p < 0.05$). Erkeklerin Kültür ölçeği puan ortalamaları kadınlardan anlamlı olarak yüksektir.

Tablo 30. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/ Kültür ölçeği	Kültür ölçeği ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	50.2 ± 7.1	t=-3.612 p=0.001
Erkek	57.4 ± 10.7	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 31’de verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların Kültür ölçeği puanı 55.0 ± 10.7 , üniversite ve üzeri olanların 54.9 ± 9.9 ’dur. Katılımcıların eğitim durumlarına göre Kültür ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 31. Katılımcıların eğitim durumlarına göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/ Kültür ölçeği	Kültür ölçeği ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	55.0 ± 10.7	t=0.054 p=0.957
Üniversite ve üzeri	54.9 ± 9.9	

Katılımcıların gelirlerine göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 32’de verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların Kültür ölçeği puanı 54.8 ± 10.9 , 10-20 bin arasında olanların 55.0 ± 9.8 , 20-30 bin arasında olanların 55.2 ± 9.2 ’dir. Katılımcıların gelirlerine göre Kültür ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 32. Katılımcıların gelirlerine göre Kültür ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/ Kültür ölçeği	Kültür ölçeği ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	54.8 ± 10.9	F=0.005 p=0.995
10-20 bin	55.0 ± 9.8	
20-30 bin	55.2 ± 9.2	

5.3. Katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ve Alt Boyutları ile Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaşlarına göre yenilikçilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 33'te verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların yenilikçilik puanı 14.9 ± 2.6 , 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 13.4 ± 3.4 , 46-55 yaş arasındakilerin 13.1 ± 3.6 , 56 yaş ve üstü olanların 12.5 ± 3.0 'dır. Katılımcıların yaşlarına göre yenilikçilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 33. Katılımcıların yaşlarına göre yenilikçilik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/ Yenilikçilik alt boyutu	Yenilikçilik alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	14.9 ± 2.6	F=2.218 p=0.091
31-45	13.4 ± 3.4	
46-55	13.1 ± 3.6	
56 ve üstü	12.5 ± 3.0	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre yenilikçilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 34'de verilmiştir. Kadın katılımcıların yenilikçilik puanı 14.0 ± 3.5 , erkek katılımcıların 13.7 ± 3.1 'dir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yenilikçilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 34. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yenilikçilik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/ Yenilikçilik alt boyutu	Yenilikçilik alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	14.0 ± 3.5	t=0.404 p=0.687
Erkek	13.7 ± 3.1	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre yenilikçilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 35'de verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların yenilikçilik puanı 13.1 ± 3.1 , üniversite ve üzeri olanların 14.2 ± 3.2 'dir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre yenilikçilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 35. Katılımcıların eğitim durumlarına göre yenilikçilik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/ Yenilikçilik alt boyutu	Yenilikçilik alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	13.1 ± 3.1	t=-1.732 p=0.086
Üniversite ve üzeri	14.2 ± 3.2	

Katılımcıların gelirlerine göre yenilikçilik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 36'da verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların yenilikçilik puanı 13.6 ± 3.2 , 10-20 bin arasında olanların 13.8 ± 3.2 , 20-30 bin arasında olanların 14.3 ± 4.0 'dir. Katılımcıların gelirlerine göre yenilikçilik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 36. Katılımcıların gelirlerine göre yenilikçilik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/Yenilikçilik alt boyutu	Yenilikçilik alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	13.6 ± 3.2	F=0.157 p=0.855
10-20 bin	13.8 ± 3.2	
20-30 bin	14.3 ± 4.0	

Katılımcıların yaşlarına göre iyimserlik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 37'de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların iyimserlik puanı 11.6 ± 2.6 , 31-45 yaş arasında olan

katılımcıların 10.0 ± 2.7 , 46-55 yaş arasındakilerin 10.3 ± 3.0 , 56 yaş ve üstü olanların 12.7 ± 1.8 'dir. Katılımcıların yaşlarına göre iyimserlik puanları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Yapılan ileri analizde 31-45 yaş arasında olan katılımcıların iyimserlik puanı 30 yaş ve altı ile 56 yaş ve üstü olan katılımcılardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Ayrıca 56 yaş ve üstü olan katılımcıların iyimserlik puanı 31-45 yaş grubu ve 46-55 yaş grubunda olan katılımcılardan anlamlı olarak yüksektir.

Tablo 37. Katılımcıların yaşlarına göre iyimserlik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/İyimserlik alt boyutu	İyimserlik alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	11.6 ± 2.6^a	F=3.504 p=0.018 b<a,d* d>b,c*
31-45	10.0 ± 2.7^b	
46-55	10.3 ± 3.0^c	
56 ve üstü	12.7 ± 1.8^d	

*Bonferroni analizi

Katılımcıların cinsiyetlerine göre iyimserlik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 38'de verilmiştir. Kadın katılımcıların iyimserlik puanı 10.1 ± 2.9 , erkek katılımcıların 11.1 ± 2.7 'dir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre iyimserlik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 38. Katılımcıların cinsiyetlerine göre iyimserlik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/ İyimserlik alt boyutu	İyimserlik alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	10.1 ± 2.9	t=-1.600 p=0.113
Erkek	11.1 ± 2.7	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre iyimserlik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 39'da verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların iyimserlik puanı 11.1 ± 2.6 , üniversite ve üzeri olanların 10.5 ± 2.9 'dur. Katılımcıların eğitim durumlarına göre iyimserlik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 39. Katılımcıların eğitim durumlarına göre iyimserlik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/ İyimserlik alt boyutu	İyimserlik alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	11.1 ± 2.6	t=1.088 p=0.279
Üniversite ve üzeri	10.5 ± 2.9	

Katılımcıların gelirlerine göre iyimserlik puan ortalamalarının dağılımı Tablo 40'ta verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların iyimserlik puanı 10.7 ± 2.8 , 10-20 bin arasında olanların 10.9 ± 2.8 , 20-30 bin arasında olanların 10.3 ± 2.5 'tir. Katılımcıların gelirlerine göre iyimserlik puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 40. Katılımcıların gelirlerine göre iyimserlik alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/ İyimserlik	İyimserlik alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	10.7 ± 2.8	F=0.141 p=0.869
10-20 bin	10.9 ± 2.8	
20-30 bin	10.3 ± 2.5	

Katılımcıların yaşlarına göre rahatsızlık puan ortalamalarının dağılımı Tablo 41'de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların rahatsızlık puanı 12.1 ± 2.4 , 31-45 yaş arasında olan

katılımcıların 10.9 ± 2.5 , 46-55 yaş arasındakilerin 11.8 ± 1.8 , 56 yaş ve üstü olanların 11.7 ± 3.4 'tür. Katılımcıların yaşlarına göre rahatsızlık puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 41. Katılımcıların yaşlarına göre rahatsızlık alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/ Rahatsızlık alt boyutu	Rahatsızlık alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	12.1 ± 2.4	F=1.787 p=0.154
31-45	10.9 ± 2.5	
46-55	11.8 ± 1.8	
56 ve üstü	11.7 ± 3.4	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre rahatsızlık puan ortalamalarının dağılımı Tablo 42'de verilmiştir. Kadın katılımcıların rahatsızlık puanı 11.1 ± 2.4 , erkek katılımcıların 11.7 ± 2.4 'tür. Katılımcıların cinsiyetlerine göre rahatsızlık puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 42. Katılımcıların cinsiyetlerine göre rahatsızlık alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/Rahatsızlık alt boyutu	Rahatsızlık alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	11.1 ± 2.4	t=-1.300 p=0.196
Erkek	11.7 ± 2.4	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre rahatsızlık puan ortalamalarının dağılımı Tablo 43'de verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların rahatsızlık puanı 11.3 ± 2.5 , üniversite ve üzeri olanların 11.6 ± 2.4 'tür. Katılımcıların eğitim durumlarına göre rahatsızlık puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 43. Katılımcıların eğitim durumlarına göre rahatsızlık alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/ Rahatsızlık alt boyutu	Rahatsızlık alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	11.3 ± 2.5	t=-0.597 p=0.551
Üniversite ve üzeri	11.6 ± 2.4	

Katılımcıların gelirlerine göre rahatsızlık puan ortalamalarının dağılımı Tablo 44'de verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların rahatsızlık puanı 11.3 ± 2.6 , 10-20 bin arasında olanların 11.5 ± 2.3 , 20-30 bin arasında olanların 12.2 ± 1.9 'dur. Katılımcıların gelirlerine göre rahatsızlık puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 44. Katılımcıların gelirlerine göre rahatsızlık alt boyutu puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/ Rahatsızlık alt boyutu	Rahatsızlık alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	11.3 ± 2.6	F=0.409 p=0.666
10-20 bin	11.5 ± 2.3	
20-30 bin	12.2 ± 1.9	

Katılımcıların yaşlarına göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 45'de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puanı 48.8 ± 8.1 , 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 44.5 ± 8.1 , 46-55 yaş arasındakilerin 46.1 ± 6.8 , 56 yaş ve üstü olanların 48.5 ± 9.5 'dir. Katılımcıların yaşlarına göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 45. Katılımcıların yaşlarına göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği	Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ortalama±ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	48.8±8.1	F=2.051 p=0.111
31-45	44.5±8.1	
46-55	46.1±6.8	
56 ve üstü	48.5±9.5	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 46’da verilmiştir. Kadın katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puanı 44.5±7.4, erkek katılımcıların 47.5±8.2’dir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 46. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği	Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ortalama±ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	44.5±7.4	t=-1.825 p=0.071
Erkek	47.5±8.2	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre Teknolojiye Hazır Olma puan ortalamalarının dağılımı Tablo 47’de verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma puanı 45.7±8.3, üniversite ve üzeri olanların 46.9±7.9’dur. Katılımcıların eğitim durumlarına göre Teknolojiye Hazır Olma puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 47. Katılımcıların eğitim durumlarına göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/ Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği	Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ortalama±ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	45.7±8.3	t=-0.748 p=0.456
Üniversite ve üzeri	46.9±7.9	

Katılımcıların gelirlerine göre Teknolojiye Hazır Olma puan ortalamalarının dağılımı Tablo 48’de verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma puanı 46.5±8.6, 10-20 bin arasında olanların 46.5±7.7, 20-30 bin arasında olanların 45.7±7.8’dir. Katılımcıların gelirlerine göre Teknolojiye Hazır Olma puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 48. Katılımcıların gelirlerine göre Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/ Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği	Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ortalama±ss	Test ve p değeri
5-10 bin	46.5±8.6	F=0.036 p=0.965
10-20 bin	46.5±7.7	
20-30 bin	45.7±7.8	

5.4. Katılımcıların Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği ve Alt Boyutları İle Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaşlarına göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı Tablo 49’da verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı puanı 12.6 ± 2.7 , 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 11.5 ± 3.5 , 46-55 yaş arasındakilerin 11.9 ± 2.5 , 56 yaş ve üstü olanların 11.4 ± 2.8 ’dir. Katılımcıların yaşlarına göre algılanan kullanım kolaylığı puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 49. Katılımcıların yaşlarına göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/ Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu	Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	12.6 ± 2.7	F=1.017 p=0.389
31-45	11.5 ± 3.5	
46-55	11.9 ± 2.5	
56 ve üstü	11.4 ± 2.8	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı Tablo 50’de verilmiştir. Kadın katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı puanı 12.1 ± 2.7 , erkek katılımcıların 11.8 ± 3.2 ’dir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan kullanım kolaylığı puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 50. Katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu	Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	12.1 ± 2.7	t=0.423 p=0.673
Erkek	11.8 ± 3.2	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı Tablo 51’de verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı puanı 11.1 ± 2.9 , üniversite ve üzeri olanların 12.4 ± 3.0 ’dır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan kullanım kolaylığı puanları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p > 0.05$). Eğitim durumu üniversite ve üzeri olan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı puanı lise ve altı eğitimi olan katılımcılardan anlamlı olarak yüksektir.

Tablo 51. Katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/ kolaylığı alt boyutu	Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	11.1 ± 2.9	t=-2.189 p=0.003
Üniversite ve üzeri	12.4 ± 3.0	

Katılımcıların gelirlerine göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı Tablo 52’de verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı

puanı 11.4 ± 3.0 , 10-20 bin arasında olanların 12.4 ± 3.1 , 20-30 bin arasında olanların 11.8 ± 2.9 'dur. Katılımcıların gelirlerine göre algılanan kullanım kolaylığı puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 52. Katılımcıların gelirlerine göre algılanan kullanım kolaylığı puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu	Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	11.4 ± 3.0	F=1.207 p=0.303
10-20 bin	12.4 ± 3.1	
20-30 bin	11.8 ± 2.9	

Katılımcıların yaşlarına göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı Tablo 53'de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların algılanan kullanışlılık puanı 12.6 ± 2.5 , 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 12.0 ± 2.8 , 46-55 yaş arasındakilerin 12.1 ± 2.4 , 56 yaş ve üstü olanların 12.2 ± 2.3 'tür. Katılımcıların yaşlarına göre algılanan kullanışlılık puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 53. Katılımcıların yaşlarına göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/ Algılanan kullanışlılık alt boyutu	Algılanan kullanışlılık alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	12.6 ± 2.5	F=0.264 p=0.851
31-45	12.0 ± 2.8	
46-55	12.1 ± 2.4	
56 ve üstü	12.2 ± 2.3	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı Tablo 54'de verilmiştir. Kadın katılımcıların algılanan kullanışlılık puanı 12.1 ± 2.4 , erkek katılımcıların 12.3 ± 2.7 'dir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan kullanışlılık puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 54. Katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/Algılanan kullanışlılık alt boyutu	Algılanan kullanışlılık alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	12.1 ± 2.4	t=-0.274 p=0.285
Erkek	12.3 ± 2.7	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı Tablo 55'de verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların algılanan kullanışlılık puanı 11.6 ± 2.7 , üniversite ve üzeri olanların 12.7 ± 2.4 'tür. Katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan kullanışlılık puanları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Eğitim durumu üniversite ve üzeri olan katılımcıların algılanan kullanışlılık puanı lise ve altı eğitimi olan katılımcılardan anlamlı olarak yüksektir.

Tablo 55. Katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/ Algılanan kullanışlılık alt boyutu	Algılanan kullanışlılık alt boyutu ortalama±ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	11.6±2.7	t=-2.185 p=0.031
Üniversite ve üzeri	12.7±2.4	

Katılımcıların gelirlerine göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı Tablo 56'da verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı puanı 12.0±2.6, 10-20 bin arasında olanların 12.7±2.4, 20-30 bin arasında olanların 11.5±3.2'dir. Katılımcıların gelirlerine göre algılanan kullanışlılık puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 56. Katılımcıların gelirlerine göre algılanan kullanışlılık puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/Algılanan kullanışlılık alt boyutu	Algılanan kullanışlılık alt boyutu ortalama±ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	12.0±2.6	F=1.264 p=0.287
10-20 bin	12.7±2.4	
20-30 bin	11.5±3.2	

Katılımcıların yaşlarına göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı Tablo 57'de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların davranışsal niyetler puanı 12.6±2.5, 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 11.5±2.8, 46-55 yaş arasındakilerin 12.3±2.4, 56 yaş ve üstü olanların 12.0±2.3'tür. Katılımcıların yaşlarına göre davranışsal niyetler puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 57. Katılımcıların yaşlarına göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/Davranışsal niyetler alt boyutu	Davranışsal niyetler alt boyutu ortalama±ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	12.6±2.5	F=0.264 p=0.851
31-45	11.5±2.8	
46-55	12.3±2.4	
56 ve üstü	12.0±2.3	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı Tablo 58'de verilmiştir. Kadın katılımcıların algılanan kullanışlılık puanı 11.8±2.5, erkek katılımcıların 12.2±2.8'dir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre davranışsal niyetler puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 58. Katılımcıların cinsiyetlerine göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/Davranışsal niyetler alt boyutu	Davranışsal niyetler alt boyutu ortalama±ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	11.8±2.5	t=-0.805 p=0.423
Erkek	12.2±2.8	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı Tablo 59’da verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı puanı 11.7 ± 2.6 , üniversite ve üzeri olanların 12.3 ± 2.7 ’dir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre davranışsal niyetler puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 59. Katılımcıların eğitim durumlarına göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/Davranışsal niyetler alt boyutu	Davranışsal niyetler alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Lise ve altı	11.7 ± 2.6	$t = -0.974$ $p = 0.332$
Üniversite ve üzeri	12.3 ± 2.7	

Katılımcıların gelirlerine göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı Tablo 60’da verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların davranışsal niyetler puanı 11.8 ± 2.7 , 10-20 bin arasında olanların 12.3 ± 2.5 , 20-30 bin arasında olanların 12.2 ± 3.2 ’dir. Katılımcıların gelirlerine göre davranışsal niyetler arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 60. Katılımcıların gelirlerine göre davranışsal niyetler puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/Davranışsal niyetler alt boyutu	Davranışsal niyetler alt boyutu ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	11.8 ± 2.7	$F = 0.499$ $p = 0.608$
10-20 bin	12.3 ± 2.5	
20-30 bin	12.2 ± 3.2	

Katılımcıların yaşlarına göre Teknoloji Kabul Modeli puan ortalamalarının dağılımı Tablo 61’de verilmiştir. 30 yaş ve altı olan katılımcıların Teknoloji Kabul Modeli puanı 37.9 ± 6.9 , 31-45 yaş arasında olan katılımcıların 35.1 ± 9.0 , 46-55 yaş arasındakilerin 36.4 ± 6.3 , 56 yaş ve üstü olanların 35.7 ± 7.2 ’dir. Katılımcıların yaşlarına göre Teknoloji Kabul Modeli puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 61. Katılımcıların yaşlarına göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Yaş/Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği	Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği ortalama $\pm$ ss	Test ve p değeri
Yaş		
30 ve altı	37.9 ± 6.9	$F = 0.815$ $p = 0.488$
31-45	35.1 ± 9.0	
46-55	36.4 ± 6.3	
56 ve üstü	35.7 ± 7.2	

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 62’de verilmiştir. Kadın katılımcıların Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puanı 36.1 ± 7.1 erkek katılımcıların 36.4 ± 8.1 ’dir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 62. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Cinsiyet/ Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği	Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği ortalama±ss	Test ve p değeri
Cinsiyet		
Kadın	36.1±7.1	t=-0.207 p=0.836
Erkek	36.4±8.1	

Katılımcıların eğitim durumlarına göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 63'te verilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puanı 34.6±7.6, üniversite ve üzeri olanların 37.5±7.6'dır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 63. Katılımcıların eğitim durumlarına göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Eğitim durumu/ Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği	Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği ortalama±ss	Test ve p değeri
Eğitim durumu		
Lise ve altı	34.6±7.6	t=-1.939 p=0.055
Üniversite ve üzeri	37.5±7.6	

Katılımcıların gelirlerine göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı Tablo 59'da verilmiştir. Aylık geliri 5-10 bin olan katılımcıların davranışsal niyetler puanı 35.2±7.8, 10-20 bin arasında olanların 37.5±7.5, 20-30 bin arasında olanların 35.6±9.2'dir. Katılımcıların gelirlerine göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$).

Tablo 64. Katılımcıların gelirlerine göre Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Gelir durumu/Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği	Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği ortalama±ss	Test ve p değeri
Gelir durumu		
5-10 bin	35.2±7.8	F=1.022 p=0.363
10-20 bin	37.5±7.5	
20-30 bin	35.6±9.2	

Katılımcıların Kültür Ölçeği ve alt boyutları ile Teknoloji Kabul Modeli ve alt boyutları arasındaki korelasyon ilişkisi Tablo 65'de verilmiştir. Buna göre Kültür ölçeği ile Teknoloji Kabul Ölçeği ve alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Aynı ilişki Kültür ölçeği bireycilik alt boyutu, belirsizlikten kaçınma alt boyutu ve kısa/uzun oryantasyon alt boyutu ile dönem ile Teknoloji Kabul Ölçeği ve alt boyutları arasında da bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 65. Katılımcıların Kültür Ölçeği ve alt boyutları ile Teknoloji Kabul Modeli ve alt boyutları arasındaki korelasyon

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1-Kültür ölçeği	-	r=0.309 p=0.001	r=0.794 p=0.001	r=0.604 p=0.001	r=0.523 p=0.001	r=0.455 p=0.001	r=0.424 p=0.001	r=0.373 p=0.001	r=0.367 p=0.001	r=0.436 p=0.001
2- Güç mesafesi alt boyutu	-	-	r=0.083 p=0.398	r=0.067 p=0.494	r=0.016 p=0.870	r=-0.094 p=0.340	r=0.029 p=0.770	r=0.051 p=0.602	r=0.026 p=0.789	r=-0.001 p=0.792
3- Bireycilik alt boyutu	-	-	-	r=0.250 p=0.010	r=0.317 p=0.001	r=0.260 p=0.007	r=0.354 p=0.001	r=0.360 p=0.001	r=0.288 p=0.003	r=0.326 p=0.001
4- Erillik/dışılık alt boyutu	-	-	-	-	r=0.038 p=0.700	r=0.124 p=0.204	r=-0.011 p=0.909	r=-0.060 p=0.544	r=-0.001 p=0.996	r=0.626 p=0.001
5- Belirsizlikten kaçınma alt boyutu	-	-	-	-	-	r=0.200 p=0.040	r=0.610 p=0.001	r=0.527 p=0.001	r=0.541 p=0.001	r=0.626 p=0.001
6-Kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu	-	-	-	-	-	-	r=0.257 p=0.008	r=0.191 p=0.049	r=0.229 p=0.018	r=0.298 p=0.002
7-Teknoloji kabul modeli ölçeği	-	-	-	-	-	-	-	r=0.932 p=0.001	r=0.932 p=0.001	r=0.908 p=0.001
8-Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	-	r=0.815 p=0.001	r=0.747 p=0.001
9-Algılanan kullanışlılık alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	r=0.777 p=0.001
10-Davranışsal niyetler alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ve alt boyutları ile Teknoloji Kabul Modeli ve alt boyutları arasındaki korelasyon ilişkisi Tablo 66’da verilmiştir. Buna göre Teknolojiye hazır olma ölçeği ile Teknoloji kabul modeli ölçeği ve alt boyutları arasında kuvvetli pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yenilikçilik ile algılanan kullanım kolaylığı, algılanan kullanışlılık ve davranışsal niyetler alt boyutları arasında orta derecede pozitif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur. İyimserlik, rahatsızlık ve güvensizlik alt boyutları ile Teknoloji kabul modeli ölçeği ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Tablo 66. Katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ve alt boyutları ile Teknoloji Kabul Modeli ve alt boyutları arasındaki korelasyon

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1-Teknolojiye hazır olma ölçeği	-	r=0.687 p=0.001	r=0.759 p=0.001	r=0.757 p=0.001	r=0.523 p=0.001	r=0.516 p=0.001	r=0.620 p=0.001	r=0.620 p=0.001	r=0.616 p=0.001
2- Yenilikçilik alt boyutu	-	-	r=0.452 p=0.001	r=0.316 p=0.001	r=0.080 p=0.414	r=-0.094 p=0.340	r=0.412 p=0.001	r=0.418 p=0.001	r=0.432 p=0.001
3- İyimserlik alt boyutu	-	-	-	r=0.480 p=0.010	r=0.217 p=0.025	r=0.456 p=0.007	r=0.413 p=0.001	r=0.418 p=0.001	r=0.432 p=0.003
4- Rahatsızlık alt boyutu	-	-	-	-	r=0.419 p=0.001	r=0.627 p=0.001	r=0.597 p=0.001	r=-0.659 p=0.001	r=0.707 p=0.001
5- Güvensizlik alt boyutu	-	-	-	-	-	r=0.298 p=0.002	r=0.194 p=0.046	r=0.328 p=0.001	r=0.316 p=0.001
6-Teknoloji kabul modeli ölçeği	-	-	-	-	-	-	r=0.932 p=0.046	r=0.932 p=0.001	r=0.938 p=0.001
7-Algılanan kullanım kolaylığı alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	r=0.815 p=0.001	r=0.747 p=0.001
8-Algılanan kullanılabilirlik alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	-	r=0.777 p=0.001
9-Davranışsal niyetler alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Katılımcıların Kültür Ölçeği ve alt boyutları ile Teknolojiye Hazır Olma ve alt boyutları arasındaki korelasyon dağılımları Tablo 67’de verilmiştir. Kültür ölçeği ile teknolojiye hazır olma ölçeği ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kültür ölçeği güç mesafesi alt boyutu ile teknolojiye hazır olma ölçeği ve alt boyutları arasında korelasyon bulunmamıştır. Bireycilik alt boyutu ve belirsizlikten kaçınma alt boyutu ile teknolojiye hazır olma ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Katılımcıların erillik/dişilik alt boyutu ile güvensizlik alt boyutu arasında pozitif yönde zayıf ilişki bulunmuştur. Ayrıca kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu ile teknolojiye hazır olma puanları arasında pozitif yönde zayıf anlamlı ilişki bulunmuştur.

Tablo 67. Katılımcıların Kültür Ölçeği ve alt boyutları ile Teknolojiye Hazır Olma ve alt boyutları arasındaki korelasyon

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1-Kültür ölçeği	-	r=0.309 p=0.001	r=0.794 p=0.001	r=0.604 p=0.001	r=0.523 p=0.001	r=0.455 p=0.001	r=0.559 p=0.001	r=0.322 p=0.001	r=-0.346 p=0.001	r=0.465 p=0.001	r=0.445 p=0.001
2- Güç mesafesi alt boyutu	-	-	r=0.083 p=0.398	r=0.067 p=0.494	r=0.016 p=0.870	r=0.094 p=0.340	r=0.060 p=0.543	r=0.049 p=0.617	r=0.023 p=0.811	r=0.015 p=0.882	r=0.117 p=0.231
3- Bireycilik alt boyutu	-	-	-	r=0.250 p=0.010	r=0.317 p=0.001	r=0.260 p=0.007	r=0.508 p=0.001	r=0.381 p=0.001	r=0.330 p=0.001	r=0.348 p=0.001	r=0.353 p=0.001
4- Erillik/dışılık alt boyutu	-	-	-	-	r=0.038 p=0.700	r=0.124 p=0.204	r=0.125 p=0.202	r=-0.047 p=0.630	r=0.100 p=0.310	r=0.116 p=0.238	r=0.198 p=0.042
5-Belirsizlikten kaçınma alt boyutu	-	-	-	-	-	r=0.200 p=0.040	r=0.557 p=0.001	r=0.276 p=0.004	r=0.393 p=0.001	r=0.588 p=0.001	r=0.344 p=0.001
6-Kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu	-	-	-	-	-	-	r=0.284 p=0.003	r=0.214 p=0.028	r=0.108 p=0.271	r=0.263 p=0.006	r=0.214 p=0.027
7-Teknolojiye hazır olma ölçeği	-	-	-	-	-	-	-	r=0.687 p=0.001	r=0.759 p=0.001	r=0.757 p=0.001	r=0.523 p=0.001
8- Yenilikçilik alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	-	r=0.452 p=0.001	r=0.316 p=0.001	r=0.080 p=0.414
9- İyimserlik alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	r=0.480 p=0.010	r=0.217 p=0.025
10- Rahatsızlık alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	r=0.419 p=0.001
11- Güvensizlik alt boyutu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Katılımcıların teknoloji kabul modeline etki eden Kültür ölçeği ve Teknolojiye Hazır Olma Ölçeğinin çoklu regresyon analizi Tablo 68’de verilmiştir. Yapılan regresyon analizinde Teknolojiye hazır Olma Ölçeğinin teknoloji kabulünü % 44.1 oranında açıkladığı bulundu ve modelin anlamlı olduğu görüldü ($F=42.499$, $p=0.001$).

Tablo 68. Kültür Ölçeği ve Teknolojiye Hazır Olma Ölçeğinin Teknoloji Kabul Modelini yordama durumu

MODEL 1					
	B	SH	Beta	T	p
Constant	5.199	3.631	-	1.432	0.155
Kültür ölçeği	0.055	0.067	0.072	0.817	0.416
Teknolojiye hazır olma ölçeği	0.605	0.085	0.630	7.160	0.001
			$F=42.499$	$R^2=0.441$	$p=0.001$
					Durbin-watson=2.013

6. SONUÇ

Yapılan çalışmada 106 katılımcıya demografik özellikler, Geert Hofstede'in Ulusal Kültür Boyutları, Teknolojiye Hazır Olma değişkenleri ve Teknoloji Kabul Modeli değişkenleri olmak üzere 4 bölümden oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Kültürel farklılıkların teknolojiye hazır olma boyutları ve teknoloji kabul modeli değişkenleri ile ilişkisini ortaya koymayı amaçlayan çalışmada konu ile ilgili olarak birtakım önemli bulgulara ulaşılmıştır. Aşağıda araştırma neticesinde ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Ulusal kültür boyutlarından bireycilik/çoğulculuk ile cinsiyet ilişkisi incelendiğinde erkeklerin bireycilik düzeyinin kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç yapılan diğer çalışmalar ile farklılık göstermektedir. Örneğin Hülya Ercan'ın yaptığı çalışmada kadınların bireycilik puanları, erkeklerin bireycilik puanlarından yüksek çıkmıştır (Ercan, 2013).

Katılımcıların teknolojiye hazır olma ölçeği ve alt boyutları ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, eğitim durumları, gelirleri ile yenilikçilik üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı görülmektedir. Ancak katılımcıların yaşlarının ile iyimserlik düzeylerini üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. Yapılan ileri analizler 31-45 yaş arasında olan katılımcıların iyimserlik puanının 30 yaş ve altı ile 56 yaş ve üstü olan katılımcılardan anlamlı olarak yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca 56 yaş ve üstü olan katılımcıların iyimserlik puanı 31-45 yaş grubu ve 46-55 yaş grubunda olan katılımcılardan anlamlı olarak yüksektir.

Katılımcıların teknoloji kabul modeli ölçeği ve alt boyutları ile sosyo-demografik özelliklerden yaş, cinsiyet, gelir ile algılanan kullanım kolaylığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak katılımcıların eğitim durumlarına göre algılanan kullanım kolaylığı puanları arasında anlamlı ilişki görülmüştür. Eğitim durumu üniversite ve üzeri olan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı puanı lise ve altı eğitimi olan katılımcılardan anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine benzer bir şekilde yaş, cinsiyet ve gelir ile algılanan kullanışlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak araştırma bulgularında eğitim durumu ile algılanan kullanışlılık ile eğitim durumu arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Eğitim durumu üniversite ve üzeri olan katılımcıların algılanan kullanışlılık puanı lise ve altı eğitimi olan katılımcılardan anlamlı olarak yüksektir. Nitekim eğitim durumu arttıkça bireylerin teknoloji ile daha fazla iç içe olması muhtemeldir.

Katılımcıların kültür ölçeği ve alt boyutları ile teknoloji kabul modeli arasındaki ilişki incelendiğinde orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Aynı ilişki Kültür ölçeği bireycilik alt boyutu, belirsizlikten kaçınma alt boyutu ve kısa/uzun oryantasyon alt boyutu ile dönem ile Teknoloji Kabul Ölçeği ve alt boyutları arasında da bulunmuştur.

Katılımcıların Teknolojiye Hazır Olma Ölçeği ve alt boyutları ile Teknoloji Kabul Modeli ve alt boyutları arasındaki kuvvetli pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yenilikçilik ile algılanan kullanım kolaylığı, algılanan kullanışlılık ve davranışsal niyetler alt boyutları arasında orta derecede pozitif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur. Kuvvetle muhtemel yenilikçi bireylerin yeni bir teknolojik üründe algılanan kullanım kolaylığı görmesi o ürünü kullanmasını tetikleyecektir. Aynı bir teknolojik ürünün kullanışlılığı tüketici niyetini önemli ölçüde yönlendirecektir. İyimserlik, rahatsızlık ve güvensizlik alt boyutları ile Teknoloji kabul modeli ölçeği ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki görülmektedir. Walczuch ve arkadaşları yeni teknolojilere erken benimseyen kullanıcıların (yenilikçilerin) mevcut

teknolojinin olanakları ve fayda düzeyinin belirsiz olması durumunda bile yeni teknolojileri kullanacaklarını belirtmiştir (Walczuch, Lemmink, & Streukens, 2007).

Katılımcıların kültür ölçeği ve alt boyutları ile Teknolojiye Hazır Olma ve alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde kültür ölçeği ile teknolojiye hazır olma ölçeği ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kültür ölçeği güç mesafesi alt boyutu ile teknolojiye hazır olma ölçeği ve alt boyutları arasında korelasyon bulunmamıştır. Kaymak'ın çalışmasında güç mesafesinin yenilikçilik ve iyimserlik ile negatif yönlü anlamlı bir etkisi olduğu bulgulanmıştır (Kaymak, 2019). Bireycilik alt boyutu ve belirsizlikten kaçınma alt boyutu ile teknolojiye hazır olma ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun anlamı bireycilik endeksi yüksek olan kişilerin teknolojiye kabulüne daha yatkın olduğudur. Ancak belirsizlikten kaçınma düzeyi yüksek olan bireylerin daha çok riskten kaçınacağı, belirsiz durumlardan ve risklerden kaçınan bireylerin yeni teknolojilere karşı rahatsız ve güvensiz olması beklenir. Araştırma hipotezinde belirsizlikten kaçınma düzeyi ile teknolojiye hazır olma ve teknoloji kabulü arasında negatif yönlü bir ilişki olması beklenilmişse de belirsizlikten kaçınan bireylerin yeni teknolojilere karşı böyle bir tutum sergilemediği görülmektedir. Katılımcıların erillik/dişilik alt boyutu ile güvensizlik alt boyutu arasında pozitif yönde zayıf ilişki bulunmuştur. Kaymak'ın çalışmasında da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıca kısa/uzun dönem oryantasyon alt boyutu ile teknolojiye hazır olma puanları arasında pozitif yönde zayıf anlamlı ilişki bulunmuştur. Kaymak'ın çalışmasında teknolojiye hazır olma boyutları ile uzun-kısa dönem oryantasyon arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Srite ve Karahanna'nın çalışmasında ise çalışma ile ilgili benzer bulgulara ulaşılmıştır. Davranışsal niyeti yüksek olanların belirsizlikten kaçınma seviyeleri de yüksek çıkmıştır (Srite & Karahanna, 2006).

Katılımcıların teknoloji kabul modeline etki eden Kültür ölçeği ve Teknolojiye Hazır Olma Ölçeğinin çoklu regresyon analizinde Teknolojiye Hazır Olma Ölçeğinin teknoloji kabulünü %44,1 oranında açıkladığı görülmüş ve modelin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anamur Belediyesi çalışanları üzerine yapılan bu araştırmanın sonuçları bireylerin kültürel farklılıkların teknoloji kabulünü etkilediğini göstermektedir. Diğer yerel yönetim birimleri bünyesine dahil edeceği yeni teknolojilerde personelinin kültürel farklılıklarını göz önünde bulundurmalıdır.

Geert Hofstede Türkiye'nin yüksek güç mesafesi, toplulukçu, dişil ve yüksek belirsizlikten kaçınan bir toplum olduğunu söylemektedir (Hofstede G. , 2009). Bu durumun göz önünde bulundurulması yerel yönetimlerin performansını etkileyecektir. Ayrıca yerel yönetimler ve diğer kurum, kuruluş ve işletmelerde çalışan bireylerin rahatsızlık ve güvensizlik düzeylerini azaltacak, iyimserlik ve güvenilirlik düzeylerini arttıracak eğitim ve faaliyetlerin yapılması oldukça önem arz etmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, teknoloji kabulünü etkileyen unsurlar sadece bireysel değil bir o kadar da teknolojik ürün ile ilgilidir. Bir teknolojik ürünün kullanışlılık ve kullanım kolaylığı önem arz etmektedir. Bu durumu satın alma birimlerinin göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Araştırma Mersin İli Anamur ilçesinde yapılmıştır. Türkiye tarihi ve konumu dolayısıyla farklı coğrafi ve kültürel bölgeleri bünyesinde barındıran kültürel olarak zengin bir ülkedir. Yapılacak çalışmaların başkaca bölgelerde yapılması hatta başka ülkelerde yapılması anket bulgularının geçerliliğini arttıracaktır.

Araştırma modelinde teknoloji kabul modeli ve teknolojiye hazır olma değişkenleri kullanılmıştır. Alanyazında bireylerin teknolojiye karşı tutumlarını inceleyen birçok teori mevcuttur. Başkaca teorilerin kullanıldığı bir araştırma yapılabilir.

Belediyeler yapılan faaliyetler neticesinde erkek bireylerin yoğun olarak bulunduğu bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın erkek popülasyonunun dengeli olduğu evren ve örneklem seçimi araştırma bulgularının geçerliliğini arttıracaktır. Öyle ki yapılan araştırma bulguları cinsiyetin kültürel farklılıklarda etkili bir unsur olduğunu göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Ajzen, I. (1991). The Theory Of Planned Behavior. *Organizational Behavior And Human Decision Processes*(50), 179-211.
- Ajzen, I., ve Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behaviour*. Torino: Prentice Hall.
- Aman, F. (2012). Bronislaw Malinowski'nin Kültür Teorisi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135-151.
- Arı, N. (2006). *Teknoloji Transferinin Ekonomik Siyasi Etkileri (Yüksek Lisans Tezi)*. Gebze: Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, M. (2004). ZİYA GOKALP'TE KÜLTÜR VE UYGARLIK ANLAYIŞI. *Istanbul University Journal of Sociology*, 3(10), 11-19.
- Arslanoğlu, İ. (2000). KÜLTÜR VE MEDENİYET KAVRAMLARI . *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* .
- Atilla, A., Mansur, F., ve Uslu, D. (2015). Teknoloji Kullanılabilirliği ve Bireysel Teknolojik hazır oluşun elektronik belge yönetim sistemi kullanımı etkisi: Üniversite hastanesi çalışanları üzerine bir uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 375-387.
- Atsız, H. N. (2011). *Turancılık, Milli Değerler ve Gençlik*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Aydın, G. N. (2020). KÜRESELLEŞEN MODERNLEŞME VE KÜLTÜR: EROL GÜNGÖR ÖRNEĞİ (YÜKSEK LİSANS TEZİ BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ).
- Aydın, K. (2007). *Uluslararası ve Küresel Pazarlamada Kültürel Etkiler*.. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bağlıbel, M. (2001). İlköğretim Öğretmenlerinin Teknolojiye Hazır Olma Düzeylerinin İncelenmesi (Doktora Tezi). *Gaziantep Üniversitesi*.
- Balı, Ş. A. (2001). *Çok Kültürlülük ve Sosyal Adalet, "Öteki" İle Barış İçinde Yaşamak*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Basset-Jones, N. (2005). The Paradox of Diversity Management, Creativity and Innovation. *Creativity And Innovation Management*, 14(2).
- Başgöze, P. (2010). Teknoloji Kabul Modelinin Teknolojik Yatkınlık Ve Marka Kredibilitesi Değişkenleri Eklenerek Genişletilmesi: Satın Alma Eğilimine Uyarlanması. (Doktora Tezi). *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı*.
- Bayraktar, Ş. (2019). BİLGİ UZMANLARININ BİLGİ TEKNOLOJİSİ KULLANIMININ TEKNOLOJİ KABUL MODELİ İLE İNCELENMESİ (YÜKSEK LİSANS TEZİ). *BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ ANABİLİM DALI*.
- Briggs, A. (1992). *Culture*. (R. Bauman, Dü.) New York: Oxford University Press.
- Brynjolfsson, E. (1993). The productivity paradox of information technology. *Communications of the ACM*, 36(12), 6677.
- Chen, S. C. (2009). The empirical study of customer satisfaction and continued behavioral intention towards self-service banking: Technology readiness ass antecedents. *Int J. Electronic Finance*, 3(7), 64-76.
- Çeçen, A. (1984). *Kültür ve Politika* . İstanbul: Hill Yayıncılık.
- Dalyan, F. (2004). *Uluslararası İşletmelerde Örgüt Kültürü* .
- Davis, F. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS quarterly*, 13(3), 319-340.
- Demir, K. (2006). Rogersın yeniliğin yayılması teorisi ve internetten ders kaydı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 367-391.
- Dönmezer, S. (1974). *Sosyoloji*. İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası.

- Dziak, M. (2017). Technology Acceptance Model (TAM). *Salem Press Encyclopedia of Science*.
- Ensağ, E. A. (2021). *DİJİTAL DÖNÜŞÜM, SMART VE İNOVATİF TEKNOLOJİLERİN TÜKETİCİ SATINALMA DAVRANIŞLARINA ETKİSİNİN TEKNOLOJİ KABUL MODELİ İLE İNCELENMESİ: BEYAZ EŞYA SEKTÖRÜNDE BİRUYGULAMA (YÜKSEK LİSANS TEZİ)*. Manisa: MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ İŞLETME ANABİLİM DALI ÜRETİM YÖNETİMİ VE PAZARLAMA PROGRAMI.
- Erbatu, G. (2008). *Kültürel Boyutları İçerisinde Girişimcilik Eğilimi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ercan, H. (2013). "Genç Yetişkinlerde Benlik Kurgusu Üzerine Bir Çalışma", *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5(2).
- Erdem, H. (2011). Kurumsal Kaynak Planlama Sistemlerinin Kullanımında Etkili Olan Faktörlerin Genişletilmiş Teknoloji Kabul Modeli İle İncelenmesi (Doktora Tezi). *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İşletme Mühendisliği Anabilim Dalı*.
- Erdoğan, İ. (1984). *İşletmelerde Davranış*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Eryiğit, C. (2009). Ulus Merkezilik Ve Kişilerarası Etkilerin TüketicilerinYabancı Ürün Satın Alma Niyeti Üzerindeki Etkilerinin Kültürlerarası İncelemesi (Doktora Tezi). *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı*.
- Göçer, A. (2012). Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. *Türk Dili*, 729(1), 50-57.
- Göçmen, M. (2003). YÖNETİCİ DAVRANIŞLARINDA KÜLTÜREL ETKİLER VE GAZİMAĞUSA BÖLGESİ SINIRLARI İÇERİSİNDE YER ALAN OKUL MÜDÜRLERİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA (YÜKSEK LİSANS TEZİ). *K.K.T.C YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ*, 18.
- Gökalp, Z. (2020). *Hars ve Medeniyet*. İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları.
- Guirdham, M. (2005). *Communicating Across Cultures at Work*. Palgrave Macmillan.
- Günel, E. C. (2016). KÜRESEL TÜKETİM KÜLTÜRÜNÜN KÜRESEL PAZARLARDA TÜKETİCİLERİN SATIN ALMA EĞİLİMİNE ETKİSİ (YÜKSEK LİSANS TEZİ). *TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ İŞLETME ANABİLİM DALI*.
- Güngör, E. (1989). *Türk Kültürü ve Milliyetçilik*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Güvenç, B. (1984). *Kültür Konusu ve Sorunlarımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güvenç, B. (1995). *Kültür ve Eğitim*. İstanbul: Gündoğan Yayınları .
- Hannon, J., ve D'Netto, B. (2007). Cultural diversity online: student engagement with learning technologies. *International Journal of Educational Management*.
- Hofstede, G. (2009). "Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context". Online Readings in Psychology and Culture.
- Hofstede, G., Hofstede, G., ve Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of The Mind*. McGraw Hill.
- Huang, L., Lu, M., ve Wong, B. (2003). The Impact of Power Distance on Email Acceptance: Evidence from the PRC. *Journal of Computer Information Systems*, 44(1), 93-101.
- Huang, S. J., ve Huang, W.-h. (2011). Comparison of Web 2.0 technology acceptance level based on cultural differences. *Journal of Educational Technology ve Society*, 241-252.
- Kappos, A., ve Rivard, S. (2008). A three-perspective model of culture, information systems, and their development and use. *MIS quarterly*, 601-634.
- Kaş, E. (2015). *OTEL REZERVASYON SİTELERİ ÜZERİNDEN YAPILAN ONLINE ALIŞVERİŞİN TEKNOLOJİ KABUL MODELİYLE İNCELENMESİ (YÜKSEK LİSANS TEZİ)*. Balıkesir: BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI.

- Kaya, S., ve Tekin, P. (2003). "Zonguldak İlindeki Bazı Hastanelerde Çalışan Doktorların Elektronik Tıbbi Kayıtlara Hazırlık Durumlarının Değerlendirilmesi", <http://ab.org.tr/ab05/tammetin/187.doc>. ab.gov.tr. adresinden alındı
- Kaymak, E. (2019). Kültürel farklılıkların teknoloji kabulü üzerindeki etkisi: Online alışveriş teknolojisine yönelik bir araştırma (Master's thesis, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). .
- Kiper, M. (2004). *Teknoloji Transfer Mekanizmaları ve Bu Kapsamda Üniversite-Sanayi İşbirliği*. Ankara: TMMOB 50. Yıl Yayınları.
- Kocadaş, B. (2005). Kültür ve Medya. *Bilig*(34), 1-13.
- Kovačić, Z. J. (2005). The Impact of National Culture on Worldwide eGovernment Readiness . *Informing Science Journal*, 143-158.
- Kuo, K., Liu, C., ve Ma, C. (2013). An investigation of the effect of nurses technology readiness on the acceptance of mobile electronic medical record systems. *BMC Medical Informatics and Decision Making*, 1-14.
- Kurt, Ö. E. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Bakış Açılarının Teknoloji Kabul Modeli ve Bilgi Sistemleri Başarı Modeli Entegrasyonu ile Belirlenmesi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 7(3), 256-266.
- Kurt, Ö. E. (2016). BİLGİ SİSTEMLERİ BAŞARI MODELİ İLE BİR E-ÖĞRENME SİSTEMİ DEĞERLENDİRMESİ. *Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi*, 2(2), 140-149.
- Leidner, D. E., ve Kayworth, T. (2006). A review of culture in information systems research: Toward a theory of information technology culture conflict. *MIS Quarterly*, 357-399.
- Ma, W. W., Anderson, R., ve Streith, K. (2005). Examining User Acceptance of Computer Technology: An Empirical Study of Student Teachers. *Journal of Computer Assisted Learning*, 21(6), 387-395.
- Massey, A. P., Khatri, V., ve Montaya-Weiss, M. (2007). Usability of online services: The role of technology readiness and context. *Decision Sciences*, 38(2), 277-308.
- McLoughlin, C. (1999). Culturally responsive technology use: developing an on-line community of learners. *British Journal of Educational Technology*, 30(3), 231-243.
- Mcluhan, M., ve Powers, B. (2020). *Global Köy*. (B. Ö. Düzgören, Çev.) İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Meng, J., Elliot, K., ve Hall, M. (2009). Technology Readiness Index (TRI): Assessing Cross-Cultural Validity. *Journal of International Consumer Marketing*, 22(1), 19-31.
- Meriç, C. (1986). *Kültürden İrfana*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Moles, A. A. (1983). *Kültürün Toplumsal Dinamiği*. (N. Bilgin, Çev.) İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Mooij, M. d. (2010). *Global Marketing and Advertising: Understanding Cultural Paradoxes* (3. Baskı b.). California: SAGE Publications.
- Nişancı, Z. N. (2012). TOPLUMSAL KÜLTÜR-ÖRGÜT KÜLTÜRÜ İLİŞKİSİ VE YÖNETİM ÜZERİNE YANSIMALARI. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1279-1293.
- Oğuz, E. S. (2011). Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 123-139.
- Ödül, D. (2008). Uluslararası Kültürel Farklılıkların Reklamlar Üzerine Yansıması Ve Bir Uygulama (Yüksek Lisans Tezi). *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Uluslararası İşletmecilik Bilim Dalı*.
- Öncü, A. (1976). *Örgüt Sosyolojisi*. Ankara: SBD Yayınları.
- Özbek, M. (1994). *Popüler Kültür ve Orhan Gencebay Arabeski*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özkalp, E. (1995). *Örgütlerde Davranış*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özlem, D. (2000). *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Özlem, D. (2008). *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.

- Özyaşar, H. (2007). Uluslararası Pazarlamada Çevresel Faktörlerden Kültürün Yeni Ürünlerin Kabulüne Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı*.
- Parasuraman, A. (2000). Technology Readiness Index (Tri), A Multiple-Item Scale to Measure Readiness to Embrace New Technologies. *Journal of Service Research*, 2(4), 307-320.
- Parker, B. (1998). *Globalization and Business Practice*. London: Sage Pub.
- Rogers, E. (1983). *Diffusion of Innovations* (3. Baskı b.). New York: Free Press.
- Rogers, M. E. (1995). "Lessons for guidelines from the diffusion of innovations. *Joint Commission Journal on Quality and Patient Safety*., 21(7), 324-328.
- Rogers, M. E. (2004). A prospective and retrospective look at the diffusion model. *Journal of health communication*, 9(1), 13-19.
- Rojas-Méndez, J., Parasuraman, A., ve Papadopoulos, N. (2017). Demographics, attitudes, and technology readiness: A cross-cultural analysis and model validation. *Marketing Intelligence ve Planning*, 17-39.
- Saygın, E. (2021). *HOFSTEDE'NİN KÜLTÜREL BOYUTLARI BAĞLAMINDA KUŞAKLAR ARASINDAKİ TÜKETİM FARKLILIKLARININ İNCELENMESİ: KIRKLARELİ İLİ ÖRNEĞİ (YÜKSEK LİSANS TEZİ)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Bilim Dalı.
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universals in the content and structure of values? *Journal of Social Issues*(50), 19-45.
- Seçer, F. (2006). *Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekan Tasarımına Etkisi Ve Akıllı Evler (Sanatta Yeterlilik Tezi)*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü.
- Sharp, J. H. (2006). "Development, extension, and application: a review of the technology acceptance model.". *Director*, 7(9), 3-11.
- Sönmez, E., ve Akgül, H. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Teknolojiye Hazır Bulunuşluk Düzeyi ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki: Erciyes Üniversitesi Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 13(2), 305-327.
- Srite, M., ve Karahanna, E. (2006). The role of espoused national cultural values in technology acceptance. *MIS quarterly*, 679-704.
- Taylor, S., ve Todd, P. (1995). Decomposition and crossover effects in the theory of planned behavior: A study of consumer adoption intentions., *International Journal of Research in Marketing*, 12(2), 137-155.
- TDK. (2005).
- TDK. (2023, Mart 13). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: [https://sozluk.gov.tr/adresinden alındı](https://sozluk.gov.tr/adresinden%20alindi)
- Tektaş, Ö. (2008). "Endüstriyel Pazarlarda Bilgi Kaynaklarına Verilen Önemin Kültürel Farklılıklar Açısından Kavramsal Olarak İncelenmesi. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(2), 239-255.
- Tıgılı, M., ve Sıgırı, Ü. (2006). "Hofstede'nin Belirsizlikten Kaçınma Kültürel Boyutunun Yönetimsel-Örgütsel Süreçlere ve Pazarlama Açısından Tüketici Davranışlarına Etkisi. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 21(1).
- Topçu, N. (2018). *Kültür ve Medeniyet*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Toprak, A. (2018). Türk Folklor ve Kültür Tarihinde Hüseyin Nihal Atsız'ın Yeri. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 46-55.
- Triandis, H. (2006). "Cultural intelligence in organisations",. *Groupve Organisations Management*, 31(1), 20-26.
- Turan, Ş. (1990). *Türk Kültür Tarihi, Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

- Uğur, T., ve Uğur, M. (2014). Kültürel Farklılıkların Ülkeler Arası Mal Akımlarına Etkisi Üzerine Bir Literatür İncelemesi. *International Conference on Eurasian Economies*.
- Uğurlu, S. (2017). *Gelenek ve Kimlik İlişkisi*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- UNESCO. (2022, 12 14). *Mexico City Declaration on Cultural Policies*. Unesco: http://portal.unesco.org/culture/en/files/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf adresinden alındı
- Venkatesh, V. (2000). Determinants of Perceived Ease of Use: Integrating ControlIntrinsic Motivation, and Emotion Into the Technology Acceptance Model. *Information Systems Research*, 11(4), 342-365.
- Walczuch, R., Lemmink, J., ve Streukens, S. (2007). The effect of service employees. *Information ve management*, 44(2), 206-215.
- Williams, R. (1977). *Culture and Society: 1780-1950*. Middlesex: Penguin Books.
- Williams, R. (1993). *Kültür*. (E. Başer, Çev.) Ankara: İletişim Yayınları.
- Yeşil, S. (2009). Kültürel Farklılıkların Yönetimi ve Alternatif Bir Strateji: Kültürel Zeka . *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 100-131.
- Yeşil, S. (2012). Türkiye'nin Ulusal Kültürel Özellikleri ve Yenilikçilik Potansiyeli Arasındaki İlişki Açısından Bir Değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 3362.
- Yiğit, Ç., ve Uzun, H. (2023). İLK ÇAĞ UYGARLIKLARINDAN MODERN BİLGİYE KADAR YAPILAN BİLİM TARİHİ ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA. *HODJA AKHMET YASSAWI 7. International Congress on Scientific Research* (s. 234-248). Mingachevir State University, Mingachevir, Azerbaijan: IKSAD Publications.
- Yıldırım, M. S. (2017). Teknolojiye Hazır Olma Düzeyinin Yeni ve Geleneksel Medyada Reklama Yönelik Tutum ve Hatırlamaya Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme (Doktora Tezi). *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı*.
- Zhang, X., ve Maruping, L. (2008). Household technology adoption in a global marketplace: Incorporating the role of espoused cultural values. *Information Systems Frontiers*, 20(4), 403-413.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU (KATILIMCI İÇİN)

Sayın Katılımcı

Bu anket formu, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Ana Bilim Dalı Teknoloji ve Bilgi Yönetimi bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Çağrı Yiğit'in, Doç. Dr. Hasan Uzun danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezine veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın amacı kültürel farklılıkların teknoloji kabulüne etkisinin incelenmesidir. Bu bağlamda kültürel farklılıkların teknoloji yaklaşımı açısından etkilediği düşünülen teknoloji kabul modeli ve teknoloji hazır olma değişkenleri incelenecek ve kültürel farklılıkların teknoloji kabulüne etkisi araştırılacaktır. Anket, 4 bölümden oluşmaktadır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Soru kağıdındaki soruları cevaplamaktan istediğiniz zaman vazgeçebilirsiniz. Bu durum size hiçbir sorumluluk getirmeyecektir. Soru kağıtlarında yöneltilen sorulara vereceğiniz cevaplar ve kişisel bilgileriniz, çalışmayı yapan araştırmacı ve tez danışmanı dışında kimseyle paylaşılmayacaktır. Çalışma sonuçları eğitim ve bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Katılımınız için teşekkürü bir borç biliriz.

Araştırmacılar

Ad / Soyad

Adres

Telefon:

Ad / Soyad

Adres

Telefon:

Bana bu çalışma ile ilgili gerekli tüm bilgiler aktarılmıştır. Özgür irademle adı geçen çalışmada katılımcı olmayı kabul ediyorum.

Katılımcı

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Ek 1. Anket Formu

Bu çalışma, ‘Kültürel Farklılıkların Teknoloji Kabulü Üzerindeki Etkileri’ni tespit etmek amacıyla düzenlenmiştir. Araştırmada hiçbir şekilde kişisel bilgileriniz istenmeyecektir. Vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır ve bunun dışında hiçbir kişi, kurum veya kuruluş ile paylaşılmayacaktır. Vereceğiniz cevapların gerçeği yansıtması, araştırmanın doğruluğu ve güvenilirliğini sağlayacaktır. Zamanınızı ayırdığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

1.BÖLÜM

1-Yaşınız ☐ 18-30 ☐ 30-45 ☐ 45-55 ☐ 55+	2-Cinsiyetiniz ☐ Kadın ☐ Erkek	3-Eğitim Durumunuz ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Master/Doktora
4-Biriminiz ☐ Yönetici ☐ Zabıta Müdürlüğü ☐ Park Bahçeler Müdürlüğü ☐ Muhtarlık İşleri Müdürlüğü ☐ Makina İkmal ve Bakım On. Müdürlüğü ☐ ☐ Temizlik İşleri Müdürlüğü ☐ ☐ Kültür ve Sosyal İşleri Müdürlüğü ☐ ☐ Basın Yayın ve Halkla İlişkiler... ☐ ☐ İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü ☐ ☐ Destek Hizmetleri Müdürlüğü ☐ ☐ Özel Kalem Müdürlüğü ☐ ☐ İşleri Müdürlüğü ☐ ☐ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ☐ ☐ Yapı ve Kontrol Müdürlüğü ☐ ☐ Mali Hizmetler Müdürlüğü ☐ ☐ ☐ Fen İşleri Müdürlüğü ☐ Spor İşleri Müdürlüğü ☐ İşletme ve İştirakler Müdürlüğü ☐ Başkanlık Koordinasyon Birimi ☐ Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü		
5-Aylık geliriniz? (Hane halkı toplam gelirinizi yazınız) ☐ 5.000-10.000 ☐ 10.000-20.000 ☐ 20.000-30.000 ☐ 30.000+		

2.BÖLÜM

Lütfen aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi; 1- Kesinlikle Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle Katılıyorum Belirtecek şekilde ifadelerin yanındaki kutucukları işaretleyerek belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	1	2	3	4	5
Babalar toplumda çocuklarını kendileri ile eşit olarak kabul ederek davranışta bulunmalıdır					
Müdür ve amirler altında çalışan bireylerden kurum içinde iken kendilerini farklı görmelerini ve herhangi bir konuda önceliğin kendilerinde olduğunu bilerek davranmalarını istemelidir.					
Çalışanlar müdür ve amirlerine karşı kendilerini eşit görmeli ve öyle davranmalıdır.					
Bireyler ait oldukları grup için kendi çıkarlarını feda edebilir.					
Grubun menfaati bireysel çıkarlardan daha önemlidir.					
Grubun başarısı bireysel başarıdan daha önemlidir.					
Bireyler öncelikle grup çıkarları, daha sonra bireysel hedefleri doğrultusunda hareket etmelidir.					
Bireysel hedeflerden vazgeçmek pahasına da olsa gruba sadık kalınmalıdır.					
Zor problemleri çözmek için genellikle erkeklere özgü zorlayıcı ve aktif bir yaklaşım gerekir.					
Erkekler bazı işlerde kadınlara göre her zaman daha iyidir.					
Yüksek bir pozisyonda, bir kadın yerine, bir erkeğin yönetici olmasını tercih ederim.					
Bana göre evli çiftlerde, erkeğin kadından kariyer olarak daha üstte olması önemlidir.					
Talimatları detaylı olarak bilmek kişinin ne yapacağını bilmesi açısından önemlidir.					
Kurallar ve düzenlemeler kişinin kendisinden ne beklediğini bilmesi için önemlidir.					
Standart çalışma prosedürlerinin olması, işin yapılması açısından önemlidir.					
Her yıl gelirim belli bir oranında tasarruf ederim.					
Harcamalarımı gelecekte işsiz ve parasız kalabileceğimi de düşünerek planlarım.					

3.BÖLÜM

Lütfen aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi; 1- Kesinlikle Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle Katılıyorum Belirtecek şekilde ifadelerin yanındaki kutucukları işaretleyerek belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	1	2	3	4	5
Başka bir kişinin yardımı olmadan yeni bir teknolojik ürünü çözebilirim.					
Teknolojik ürünlerdeki en son gelişmeler ilgi alanıma girer.					
Teknolojik ürünleri çözerken karşılaştığım zorluklar bana eğlenceli gelir.					
Teknolojiyi kullanırken diğer kişilerden daha az sorun yaşarım.					
Teknolojik ürünler insanlara günlük hayatlarını daha fazla kontrol etme imkânı sağlar.					
S Teknoloji bana daha fazla hareket özgürlüğü sağlar.					
Makinaların verdiği talimatlar doğrultusunda çalışacaklarına güvenirim.					
İnsan gücü ile yapılan önemli işleri, teknoloji ile değiştirirken tedbirli olmak gerekir çünkü teknoloji bozulabilir veya durabilir.					
Çoğu ileri teknolojiye sahip ürünlerin henüz keşfedilmemiş, kullanım sonrası ortaya çıkan sağlık ve güvenlik riskleri vardır.					
Teknolojik ürünleri kullanırken istemeden hatalı bir işlem yapılması mümkündür.					
Bilgisayarda kredi kartı numaramı kullanarak işlem yapmayı güvenli bulmuyorum.					
Finansal işlemlerimi bilgisayar üzerinden yapmayı güvenli bulmuyorum.					
Bilgisayar üzerinden yolladığım bir bilgi başkaları tarafından görülebilir endişesi taşıyorum.					

4.BÖLÜM

Lütfen aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi; 1- Kesinlikle Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle Katılıyorum Belirtecek şekilde ifadelerin yanındaki kutucukları işaretleyerek belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	1	2	3	4	5
Teknolojik araç gereçleri kullanmayı kolayca öğrenebileceğimi düşünüyorum.					
Teknolojik araç gereçleri kullanırken başarmak istediğim işi yapabileceğimi düşünüyorum.					
Teknolojik araç gereçleri kullanmayı kolaylıkla başarabileceğimi düşünüyorum.					
Teknolojik araç gereçleri kullanmak görev tanımımdaki işleri daha hızlı bir biçimde yapmamı sağlar.					
Teknolojik araç gereçleri kullanmak görev tanımımdaki faaliyetlerimin verimliliğini artırır.					
Teknolojik araç gereçleri kullanmak görev tanımımdaki işlerimi daha kolay hale getirir.					
Bundan sonraki iş faaliyetlerimde eğer teknoloji tabanlı sistemlerle faaliyetlerimi yürütmek mümkünse teknolojik araç gereçleri kullanmayı düşünüyorum.					
Teknolojik araç gereçleri kullanmaya devam etmeyi düşünüyorum.					
Yakın zamanda yapacağım herhangi bir işte teknoloji tabanlı sistemleri kullanmayı düşünüyorum.					

Ek 2. Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.11.2022-12423

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

Oturum Tarihi
24.11.2022

Oturum Saati
10:00

Oturum Sayısı
2022/24

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu 24.11.2022 tarihinde saat 10:00'da Kurul Başkanı Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ başkanlığında, aşağıda imzaları bulunan kurul üyelerinin katılımlarıyla toplanarak gündemdeki konuları görüşmüş ve aşağıdaki kararları almıştır.

Karar 31: Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Hasan UZUN'un sorumlu araştırmacı olduğu ve yüksek lisans öğrencisi Çağrı YİĞİT ile birlikte yürütecekleri, "Kültürel Farklılıkların Teknoloji Kabulüne Etkisi: Anamur Belediyesi Çalışanları Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışma etik Kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliğiyle karar verilmiştir.

Kurul Üyeleri:

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU

Prof. Dr. Süleyman İLHAN

Prof. Dr. Kenan PEKER

Prof. Dr. İrfan EMRE

Prof. Dr. Taner YILDIRIM

Prof. Dr. Rıfat BİLGİN

Doç. Dr. Haki PEŞMAN

Doç. Dr. Yunus Emre KARAKAYA

Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN

Doç. Dr. Serkan BİÇER

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU

Prof. Dr. Süleyman İLHAN

Prof. Dr. Kenan PEKER

Prof. Dr. Taner YILDIRIM

Prof. Dr. Rıfat BİLGİN

Prof. Dr. İrfan EMRE

Doç. Dr. Haki PEŞMAN

Doç. Dr. Yunus Emre KARAKAYA

Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN

Doç. Dr. Serkan BİÇER

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.11.2022-12423

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

Oturum Tarihi
24.11.2022

Oturum Saati
10:00

Oturum Sayısı
2022/24

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3. Anket İzni

28.11.2022

ANAMUR BELEDİYE BAŞKANLIĞI'NA

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Anabilim Dalı Teknoloji Bilgi Yönetimi Programı 211217110 no'lu yüksek lisans tez dönemi öğrencisiyim. Ekte sunduğum etik kurul raporu ve anket formu uyarınca Anamur Belediye Başkanlığı personeline tez çalışmam kapsamında anket uygulamak istiyorum. Anket çalışmamda kişisel verilerin korunması hususunda gerekli şartların sağlanacağını, anket formunda bulunan soruların etik kaygıları gözeterek hazırlandığını taahhüt ederim. Gereğinin yapılmasını arz ederim.

Adı Soyadı: Çağrı YIĞIT

T.C Kimlik No: 19646187686

Adres: Güzelyurt Mahallesi Karagözler Caddesi

Çancı Apartman No:17 Kat:4

İmza:

Ekler:

1.Etik Kurul Raporu

2.Anket Örneği

Uygundur
Turan KASAP ÖZGÜ
Belediye Başkanlığı